

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1948. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
606

Subotica, 14. studenoga 2014. Cijena 50 dinara.

DANI HRVATSKE KULTURE
U SOMBORU

HRVATI U CRNOJ GORI

IZLOŽBA
ANDREJE KULUNČIĆ

INTERVJU
DIJANA ČURKOVIĆ

Obnovljena crkva sv. Roka u Zemunu

**Svjedočanstvo
o životu Hrvata**

12.11.2014. 13:21:31

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORDEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

ŠOKCI I BAŠTINA

*Plaj lipo
u svatove iti*

22.11.2014.
Sonta, s početkom u 19 h.

HRVATSKO
NACIONALNO
VIJEĆE

AKTUALNO

Povratak Vojislava Šešelja u Srbiju

Oprečne reakcije vodstva Hrvata u Srbiji 6

TEMA

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a, o završenim izborima za HNV

Birači prepoznali argumente za naš program 9

Hrvati u Crnoj Gori

Želimo integraciju, a ne asimilaciju 14-15

INTERVJU

Dr. sc. Dijana Ćurković, viša asistentica na Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Govori u dijaspori dio su kulturnog identiteta nekog naroda 12-13

SUBOTICA

Promocija nosača zvuka VIS *Proroci*

Božje djelo 18-19

ŠIROM VOJVODINE

U potrazi za rješenjem

Nedovršene kapele u seoskim grobljima 26

KULTURA

Izložba *Drugo lice demokracije* Andreje Kulunčić u Subotici

Umjetnost za društvene promjene...32-33

SPORT

Petar Kuntić, koordinator nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije

Konkurencija na SP-u će biti izrazito jaka 55

Vrijeme sadašnje i ono prošlo

Mogu li se ili ne mogu vratiti devedesete, ili smo se već vratili u njih, pitanje je koje se »vrti« ovih dana na komentarima po internetskim portalima, a koji se tiču glavnih tema ovoga tjedna – privremeno puštanje vođe srpskih radikala **Vojislava Šešelja** iz Haaga na slobodu zbog njegova ugroženog zdravlja, »incidentni« susret srpskog i albanskog premijera u Beogradu, zatim posjet potonjeg Preševskoj dolini, a tu su još i pregovori s MMF-om...

Ako se i ne mogu vratiti devedesete sigurno je da povratak Šešelja budi sjećanja na te godine, kada se iz Srijema pod pritiskom, prema procjenama, iselilo više od 30.000 Hrvata. Međutim, reakcije vodstva Hrvata u Srbiji nisu jednoznačne, za neke je povratak Šešelja uznemirujući i izaziva zabrinutost uz podsjećanje da su Šešeljevi nekadašnji stranački suborci danas na vlasti u Srbiji, dok predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini smatra kako razloga za strah nema, jer se vrijeme kada je hrvatska zajednica bila u neposrednoj opasnosti – više vratiti neće. Sasvim je sigurno da se neće vratiti u pravom smislu riječi, jer to naprosto nije niti moguće, ali, čini se da nam se one neprestano vraćaju u simboličkom smislu.

Na vrijeme **Borisa Tadića** optimistično se gledalo kao na vrijeme pomirbe u regiji i često su se čule riječi kako prošlost treba ostaviti povjesničarima, a mi se trebamo baviti budućnošću. Ali čini se da takva politika nije urodila plodom. Ne treba puno, pa da nam se »devedesete« vraćaju kao bumerang u odnosima zemalja regije. Jedna pogrešna gesta, pogrešna rečenica izaziva i danas burne emocije, velike rasprave i polemike i ponovno isplivavaju predrasude i osude onoga Drugoga. Usprkos tome što se od toga da se prošlost ostavi povjesničarima prešlo na novu sintagmu »slažemo se da se ne slažemo« oko interpretacije prošlosti, u susretu **Vučića s Ramom** ova spasonosna formula nije pomogla.

A na koncu, vratimo se na internetske portale i komentare na njima. Ako se ne želite vratiti pa ni u mislima u devedesete nemojte čitati komentare na teme ratnih sukoba u bivšoj SFRJ. Pisci tih komentara čini se nikada nisu niti izišli iz devedesetih. Ako bi sudili po tim komentarima, uz poraznu količinu neznanja i tendencioznih napisa s elementima govora mržnje, mogli bi zaključiti da pomirba i prevladavanje prošlosti nisu još niti započeli.

J. D.

POVRATAK VOJISLAVA ŠEŠELJA U SRBIJU

Oprečne reakcije vodstva Hrvata u Srbiji

Privremeno puštanje vođe srpskih radikala **Vojislava Šešelja** na slobodu iz Haaga izazvalo je oprečne reakcije unutar vodstva hrvatske manjine u Srbiji. Sudsko vijeće Haaškog suda odobrilo je u četvrtak privremeno puštanje Vojislava Šešelja na slobodu zbog njegova ugroženog zdravstvenog stanja. Vojislav Šešelj je u Haaškom tribunalu, u pritvorskoj jedinici tribunala boravio dulje od 11 i pol godina, počevši od 24. veljače 2003. Njemu se u tribunalu sudi za zločine protiv čovječnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja u Hrvatskoj, BiH, ali i za djela počinjena u Vojvodini od 1991. do 1993. godine.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) **Petar Kuntić** izjavio je kako vjeruje da će se, ukoliko i bude politički aktivan, Vojislav Šešelj fokusirati na svoje nekadašnje suborce u Srpsko radikalnoj stranci, a koji su sada lideri Srpske napredne stranke.

»A kada je u pitanju naša hrvatska zajednice, mislim da razloga za strah nema, jer se vri-

jeme kada je bila u neposrednoj opasnosti – više vratiti neće«, naveo je Kuntić.

S druge strane politički analitičar i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** smatra da su »na temelju opravdanih i razumljivih razloga Hrvati u Vojvodini zabrinuti zbog nena-

istina nakon razlaza s njim od prije četiri godine, danas na vlasti u Srbiji«, kazao je Žigmanov.

Predsjednik Hrvatskog akademskog društva **Mato Groznica** rekao je za *Deutsche Welle* da je za njega Šešeljev povratak »u najmanju ruku uznemirujući«.

»Kao da se film opet vraća dvadeset godina unazad – a tada

glavu, a nitko to nije smio prijaviti. Jer kome su mogli prijaviti? Tim prije što je s ove distance potpuno jasno da su ti ljudi 1995. godine, ljudi koji su išli iz Krajine, išli točno na adresu. Manje-više se sada zna tko je bio taj 'sakupljač adresa' hrvatskih kuća i kome ih je distribuirao. Ti 'sakupljači' – neki od njih – žive i danas u Golubincima. Ništa to nije bilo slučajno«, kazao je za *Deutsche Welle*, program na srpskom jeziku Groznica. Pri tome Groznica kaže kako ne želi ni na koji način umanjiti Šešeljevu ulogu u progonu Hrvata iz Srijema, ali ocjenjuje da nije u njemu ključni problem: »Sa Šešeljom barem znamo na čemu smo, a ono što se ignorira je krivica drugih. Uključujući i osobe koje su na samom političkom vrhu Srbije, a koji se nikada nisu pokajali za ludilo u kojem su vrlo aktivno sudjelovali. Meni je mnogo veći problem što takvi ljudi vode ovu državu, a ne to što se Šešelj vraća. On je barem ostao dosljedan vlastitoj monstroznosti.«

H. R.

Šešelj ulazi u zrakoplov

danog dolaska Šešelja u Srbiju. On je osoba koja je bila uključena u protjerivanje Hrvata iz Srijema i prepoznaje se kao snažni identifikacijski moment tragedije ovdašnjih Hrvata. Tim prije, jer su njegovi najbliži suradnici,

je među Hrvatima u Vojvodini dominirao strah. Više ne znaš čega se bojiš: bojiš se od susjeda, bojiš se od samoga sebe, bojiš se da kažeš da ti se nešto desilo... Bacanje bombi, ubijanja, klanja, protjerivanja, 25 ljudi je izgubilo

Forum hrvatskih manjina u Zagrebu

Dvadeseti po redu Forum hrvatskih manjina, koji organizira Hrvatska matica iseljenika, bit će održan danas (petak, 14. studenoga) u Zagrebu, u prostorijama HMI, s početkom u 11 sati.

Hrvatska kulturna baština je i kulturna baština hrvatskih manjina u europskim državama – kako Republika Hrvatska može prido-

nijeti njezinom očuvanju, tema je ovogodišnjeg Matičina stručnoga skupa koji svake godine tematizira određeni segment života hrvatskih manjinskih zajednica u Austriji, Crnoj Gori, Češkoj, Italiji, Mađarskoj, Makedoniji, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Srbiji, piše portal zkvh.org.rs.

Na stručnom skupu će se razmatrati stanje kulturne baštine,

njezinih materijalnih i nematerijalnih dobara kao važnoga segmenta hrvatskih manjinskih zajednica, a cilj je informirati sudionike i potaknuti raspravu između predstavnika hrvatskih manjina i državnih tijela i institucija Republike Hrvatske o mogućim programima i projektima koji bi pridonijeli očuvanju kulturne baštine hrvatskih manjina.

Očekuje se da u skupu sudjeluju čelnici krovnih organizacija hrvatskih manjina kao i stručne osobe iz područja zaštite kulturne baštine iz svake zajednice, a iz Hrvatske predstavnici državnih tijela i institucija. Uvodno izlaganje o temi Foruma održat će dr. sc. **Mario Bara**, asistent Instituta za migracije i narodnosti, koji će ujedno moderirati skupom.

ODRŽANA III. SJEDNICA VIJEĆA DSHV-A

Analiza rezultata izbora

Protekli izbori za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća i rezultati VI. sjednice Međuvladinog mješovitog povjerenstva koje prati realiziranje Sporazuma o zaštiti Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji održane prošlog mjeseca u Zagrebu i Ogulinu bile su glavne teme o kojima je raspravljalo Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na svojoj redovitoj sjednici koja je održana 8. listopada u sjedištu ove stranke u Subotici.

Središnja točka sjednice Vijeća DSHV-a bila je Izvješće o rezultatima izbora za novi saziv HNV-a, a koja je nakon rasprave jednoglasno usvojena. Prethodno je Predsjedništvo DSHV-a na svojoj sjednici zbog nepoštovanja stegovnog pravilnika iz DSHV-a isključilo **Ivana Karačića** iz Vrdnika i **Vesnu Zeleniku** iz Bezdana. »Premda su napori za upis Hrvata u Poseban popis birača trajali kontinuirano tijekom protekle četiri godine, a intenzivirani su izravno prije raspisivanja izbora, na temelju dostupnih podataka bilo je jasno da će se (i) ovi izbori održati elektorskim putom. (Po rezultatima popisa iz 2011. godine u

Srbiji živi 57.900 Hrvata, zaključno s 10. lipnja 2014. godine. U Poseban popis birača hrvatske nacionalne manjine je upisano 15.932 Hrvata, što znači da je nedostajalo 7.228 osoba)«, navodi se u priopćenju.

U izvješću o tijeku izborne kampanje za HNV navodi se među ostalim da je naglasak bio na organiziranju i logistici potrebnim za ovjeru potpisa, na izravnoj komunikaciji s potencijalnim elektorima i kulturnim udrugama, kao i da su u kampanju bili uključeni i pripadnici zajednice koji nisu politički aktivni što, kako se zaključuje, doprinosi većem stupnju legitimiteta novog saziva HNV. U izvješću se navodi da je na području Srijemske biskupije ostvarena iznimno kvalitetna suradnja i s župnicima Katoličke crkve te obavljeni razgovori s uglednim pojedincima i udrugama i tamo gdje ne postoji mjesna organizacija DSHV-a (Srijemski Karlovci, Šid, Golubinci, Zemun, Slankamen...).

Razdoblje koordiniranja i priprema trajalo je sve do raspisivanja izbora 26. kolovoza, a realiziranje kampanje vodili su predsjednica Foruma žena DSHV-a

Hrvojkica Stantić i Darko Sarić Lukendić, dok su u izbornim aktivnostima aktivno sudjelovali aktivisti u Uredu DSHV u Subotici – **Lozika Jaramazović i Antun Lulić**.

Prema Odluci o privremenom zaključenju biračkog popisa pravo kandidirati se i ovjeriti svoj potpis imalo je 16.340 Hrvata. »Proces ovjere potpisa okončan je s ukupno 92 elektora koji su u kampanju ušli najavljujući svoju potporu *Hrvatskoj listi dr. sc. Slaven Bačić*, dok su svi ostali uspjeli ovjeriti potpise za ukupno 40 elektora. Nakon završetka ovjere potpisa *Hrvatsku listu dr. sc. Slaven Bačić* podržali su još i elektori udruga KPZH Šokadija iz Sonte s 1 elektorom i HKPD *Matija Gubec* iz Rume s 3 elektora, dok je Vesna Zelenika koja je u kampanju ušla uz najavu potpore *Hrvatskoj listi dr. sc. Slaven Bačić* nakon verificiranja kandidature podržala konkurentsku listu«, navodi se u priopćenju.

Hrvatsku listu dr. sc. Slaven Bačić podržale su sljedeće udruge i institucije: Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Društvo Hrvatske mladeži Zemuna, Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, Hrvatska

likovna udruga *Cro art* iz Subotice, HUK *Lajčo Budanović* iz Male Bosne, HKC *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, Hrvatski ženski forum Vojvodine *Cro-femina*, HBKUD *Lemeš* iz Lemeša, HKD *Ljuba* iz Ljube, HKD *Šid* iz Šida, HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića, Hrvatsko ekološko udruženje *Cro-eco* iz Subotice, HKPU *Zora* iz Vajske, HKPD *Đurđin* iz Đurđina, HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, HKPD *Matija Gubec* iz Rume, HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega, HKUPD *Matoš* iz Plavne, HKU *Antun Gustav Matoš* iz Zrenjanina, HKUD *Ljutovo* iz Ljutova, KPZH *Šokadija* iz Sonte, KUDH *Bodrog* iz Monoštora, Udruga građana Hrvata *Šokaca Ante Jakšić* iz Berega, Udruga građana *Tragovi Šokaca* iz Bača, Udruga mladih *Hrvatski majur* iz Subotice, Zajednica Hrvata Zemuna Knjižnica i čitaonica *Ilija Okrugić* iz Zemuna, itd. Stoga s pravom možemo reći da je Hrvatska lista dr. sc. Slaven Bačić lista koja ima puni legitimitet da predstavlja Hrvate koji žive u Srbiji«, navodi se u priopćenju Vijeća DSHV-a.

Milorad Pupovac čestitao Slavenu Bačiću

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća dr. sc. Milorad Pupovac uputio je čestitku dr. sc. Slavenu Bačiću izražavajući, u ime SNV i svoje osobno ime, najsrdačnije čestitke na pobjedi na izborima za Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji.

»Vaš reizbor dokaz je prepoznatosti Vaše strategije i vizije na planu njegovanja i unapređivanja prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. On je ujedno i Vaša velika prilika da održite kontinuitet u projektima započetim u prošlom mandatu i da ih nadogradite. Uvjeren sam da

će ovime suradnja u njegovanju dobrosusjedskih odnosa i doprinosu regionalnoj stabilnosti, koja je već uspostavljena između Hrvatskog nacionalnog vijeća i Srpskog narodnog vijeća, u budućnosti biti dodatno ojačana u interesu naših zajednica. Želio bih, također, izraziti nadu da ćete

uspješno obaviti svoj novi mandat i savladavati izazove koje on može donijeti te da će rezultati Vašeg rada biti dostojna nagrada za Vaša nastojanja, navodi se u čestitki dr. sc. Milorada Pupovca, predsjednika Srpskog narodnog vijeća.

ZAHVALA ELEKTORIMA NA ETNO SALAŠU BALAŽEVIĆ U TAVANKUTU

Raditi pošteno i biti na usluzi svojoj zajednici

Na pošten način želimo raditi i sljedeće četiri godine, kao što smo to i do sada radili, te biti na usluzi svojoj, hrvatskoj zajednici, kaže Slaven Bačić

Pobjednička lista dr. sc. **Slavena Bačića** koja u novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća ulazi s 21 vijećnikom na izbornoj je skupštini u Beogradu podržana od strane devedeset i tri elektora. *Hrvatska lista dr. sc. Slaven Bačić* održala je skup elektora te svih onih koji su surađivali u predizbornom procesu, u Tavankutu na Etno salašu *Balažević*, koji je u vlasništvu HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta. Skupu su prisustvovali elektori iz Subotice, Tavankuta, Đurđina, Male Bosne, Bača, Monoštora, Berega, Plavne, Sombora, Srijemske Mitrovice, Šida, Petrovaradina, Rume i drugih mjesta.

Na samom početku skupa nazočnima se obratio dosadašnji predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća te nositelj ove liste dr. sc. Slaven Bačić, koji je i sadašnji kandidat za tu funkciju: »Ne bih želio ove večeri pričati o izborima i izbornom programu o kojem smo zadnjih tjedana dosta govorili. Želio bih vam svima zahvaliti na potpori te naglasiti želju da i dalje svi ostanemo u kontaktu, svi vi koji ste bili ili elektori ili aktivisti u prikupljanju potpisa. Cilj ovoga skupa jeste da se svi još više upoznaju, jer nas ima iz svih krajeva Vojvodine. Ovo nije zadnje druženje koje želimo upriličiti s elektori-

Ladislav Suknović, Petar Kuntić i dr. sc. Slaven Bačić

ma i svim ljudima s kojim surađujemo. Trebamo težiti tome da iskoristimo svaku priliku kada se nešto događa u hrvatskoj zajednici, kao npr. manifestacije društava ili blagdani zajednice da bi se što više družili. Još bih želio

napomenuti da smo pobijedili zato što smo igrali pošteno. Na taj pošten način želimo raditi i sljedeće četiri godine, kao što smo to i do sada radili, te biti na usluzi svojoj, hrvatskoj zajednici.«

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Petar Kuntić** u svojem je obraćanju naglasio da pobjeda ove liste svakako počiva na radu zajednice za »hrvatsku priču«: »Naša je kvaliteta upravo ona hrvatska nit koja nas povezuje i za koju smo životno opredijeljeni. Čestitam svima koji su doprinijeli ovoj pobjedi, jer samo zajedničkom suradnjom političkih stranaka, kulturno-umjetničkih društava i drugih institucija možemo doći do boljitka našeg hrvatskog naroda ovdje u Vojvodini i Srbiji.«

Ladislav Suknović kao domaćin skupa pozvao je sve udruge da se ujedine u zajedničku priču, kao bi zajedno radili i ukрупnjavali sitne projekte. »Naša želja i cilj jeste da sve projekte koje imamo povežemo i s drugima te i druge uključimo. Uvijek ste dobro došli u Tavankut da sagledamo skupa naše, a ujedno i vaše, kulturne i turističke potencijale, jer evo kod nas sada već slobodno možemo reći da nas turisti posjećuju dosta često i da bi bilo dobro napraviti jednu hrvatsku turističku mapu te da ti ljudi koji dolaze u Tavankut ne budu samo u Tavankutu nego da u tom putovanju posjete i ostala naša hrvatska mjesta.

I. D.

PETAR KUNTIĆ, PREDSDJEDNIK DSHV-A, O ZAVRŠENIM IZBORIMA ZA HNV

Birači prepoznali argumente za naš program

Govorili smo isključivo o programu Hrvatske liste dr. Slaven Bačić, našoj viziji i kadrovima koji su bili kandidati za ostvarenje tih planova i to su birači prepoznali, kao argumente za kvalitetan nastavak rada HNV-a

teklim izborim, o drugoj izbornoj listi, kao što su oni činili, nego smo govorili isključivo o našem programu, našoj viziji i kadrovima koji su bili kandidati za ostvarenje tih planova i to su birači prepoznali, kao argumen-

tima», kaže Petar Kuntić i kao važnu zadaću u budućem radu Vijeća ističe rješavanje problema u oblasti obrazovanja na hrvatskom jeziku.

»Najvažniji čimbenik manjinske samouprave je oblast obrazo-

govim riječima, na toj sjednici, supredsjedatelj **Zoran Mašić** iskazao želju da se problemi u oblasti obrazovanja postupno rješavaju, prije svega oni vezani za udžbenike.

NERIJEŠEN ZAHTJEV DUŽI OD DESETLJEĆA

Nastavljajući razgovor o prioritetima u radu HNV-a koji će uslijediti, Petar Kuntić kaže da će se nastaviti sa zalaganjem za ostvarenje zajamčenih mjesta za predstavnike Hrvata u republičkoj i pokrajinskoj skupštini.

»To je pitanje od kojega hrvatska manjinska zajednica ne odustaje već više od jednog desetljeća. To pravo nam garantira Sporazum o zaštiti manjina između Srbije i Hrvatske, a prema članu 9., ali to naše pravo još nije ostvareno. Čini mi se da je sada jasno i svim srbijanskim predstavnicima u MMO da pozivanje na 'prirodan prag' ili eventualno sudjelovanje naše stranke u predstavničkim tijelima preko neke izborne liste, nije u duhu spomenutog Sporazuma, već su to izravni, garantirani mandati. Mislim da će Srbija u tijeku pristupanja Europskoj uniji morati mijenjati svoj izborni zakon i za predstavnike manjina odrediti nekoliko garantiranih mandata. Dakle, ostaje nam daljnje zalaganje i na ovdašnjem, ali i na inozemnom političkom terenu za ostvarenje tog cilja. Naravno, osim spomenutih važnih zadaća u budućem radu Vijeća, s jednakim trudom i energijom nastojat će se rješavati i problemi u oblastima informiranja, kulture i službene uporabe jezika.«

Zvonko Sarić

»Moram napomenuti, odgovorno i uz mogućnost sučeljavanja s bilo kim iz bilo koje političke opcije da koordinacijsko tijelo *Hrvatske liste dr. Slaven Bačić*, a ni stranka DSHV, nisu imali uvid u poseban birački popis hrvatske manjinske zajednice u Republici Srbiji u tijeku izborne kampanje za novi saziv HNV-a. Mi taj poseban birački popis nemamo!« istaknuo je Petar Kuntić.

te za kvalitetan nastavak rada HNV-a.«

RIJEŠITI PROBLEME U OBLASTI OBRAZOVANJA

O razlozima za podršku ciljeva te izborne liste, Petar Kuntić navodi da su mnogobrojni.

»Želimo nastaviti kontinuitet rada prošlog saziva Vijeća u kojemu su članovi DSHV-a zauzimali važne pozicije i time, među ostalim, želimo nastaviti izgradnju funkcionalnog institucionalnog sustava Vijeća i uvjereni smo da ta lista nastavlja ostvarivanje zaštite interesa hrvatske nacionalne manjine i postizanja ravnopravnosti ovdašnjih Hrvata s ostalim građanima države Srbije, a pri tome, kako su to ovi izbori i pokazali, s više argumenata, nego što ih imaju neki drugi, koji su se također natjecali na ovim izbo-

vanja i na tome će se mnogo raditi u sinergiji s nadležnim institucijama Republike Srbije i uz pomoć naše matične države. Hoću naglasiti da je upravo problem obrazovanja na materinskom hrvatskom jeziku bio jedan od glavnih tema na posljednjoj sjednici Međuvladinog mješovitog odbora o zaštiti prava manjina između Republike Hrvatske i Republike Srbije, održanoj koncem listopada, gdje su predstavnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, kao i predstavnici hrvatske države, izrazili nezadovoljstvo, jer Srbija nije još omogućila da se nastava na našem materinskom jeziku odvija na istoj razini, kao što je to slučaj kod Mađarske, Rumunjske, Slovačke ili Rusinske zajednice, glede obrazovanja na njihovim materinskim jezicima.«

Petar Kuntić ipak iznosi i dozu optimizma, jer je po nje-

»Zahvaljujem svima koji su podržali *Hrvatsku listu dr. Slaven Bačić*, onima koji su naglasili i 'podebljali' tu hrvatsku nit koja se proteže od Zemuna do Šida, od Šida do Berega, od Berega do Subotice, od Subotice do Zrenjanina i nazad do Zemuna, to je taj 'real' u kojem smo sudjelovali na ovim izborima. Ni jedan elektor nije manje važan, svi su bitni i svi su pobjednici«, kaže Petar Kuntić.

Nakon nedavno održanih izbora za nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji i uvjerljive pobjede *Hrvatske liste dr. Slaven Bačić* koju podržava Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, razgovarali smo s predsjednikom DSHV-a **Petrom Kuntićem**, kako o proteklom izborima, tako i o budućem radu Vijeća.

Petar Kuntić kaže da je nakon sjednice Vijeća DSHV-a, održanoj 4. srpnja, na kojoj je donijeta odluka da se podrži *Hrvatska lista dr. Slaven Bačić*, stranka čiji je lider, bila centar svih aktivnosti, koje su dovele do uvjerljive pobjede na elektorskim izborima. Sumirajući kampanju za nedavne izbore, kao i rezultate, Petar Kuntić kaže da se mnogo radilo na terenu, koordinacijsko tijelo *Hrvatske liste dr. Slaven Bačić* je 12 puta zasjedalo, a nositelj liste, dr. **Bačić** je bio prepoznatljiv kandidat po svome radu i postignućima u hrvatskoj zajednici.

»Mi nismo ni na jednom skupu govorili s omalovažavanjem o našem suparniku na pro-

KONFERENCIJA NOVO VRIJEME & MODERNI MEDIJI U NOVOM SADU

Brojni izazovi manjinskih medija

Treća po redu, regionalna konferencija posvećena medijima na jezicima nacionalnih manjina pod nazivom *Novo vrijeme & moderni mediji* održana je prošloga petka u Novom Sadu. Privatizacija, monetizacija kapaciteta i širenje kanala distribucije na način na koji današnja realnost kreira medije, kao i njegovanje mladih čitatelja – bile su središnje teme ovoga skupa koji je osim predstavnika medija na manjinskim jezicima, okupio i predstavnike resornih državnih i pokrajinskih tijela, medijske eksperte i stručnjake iz područja marketinga.

UREĐIVAČKA NEZAVISNOST

Šef Političkog odjela Delegacije Europske unije u Srbiji **Luca Bianconi** je ovom prigodom kazao kako svi imaju obvezu osigurati uređivačku i financijsku nezavisnost medija na jezicima manjina. »Mediji koji su oslobođeni političkog utjecaja preduvjet su za razvoj demokracije u društvu«, poručio je Bianconi.

Dodao je kako je posebno važno osigurati financijsku stabilnost Radio-televizije Vojvodine, koja emitira program na deset jezika, uz ocjenu da na Radio-televiziji Srbije postoji dosta prostora za napredak u izvještavanju na jezicima nacionalnih manjina, što je i obveza državnog javnog servisa.

Bianconi smatra kako bi Regulatorno tijelo za elektroničke medije »možda trebalo« uvjetovati dobijanje dozvola za emitiranje tako što će od emitera u multietničkim sredinama zahtijevati da imaju i program na manjinskim jezicima. Također, zbog izlaska države iz elektroničkih medija i prelaska

Na skupu su dotaknute teme privatizacije, monetizacije kapaciteta i širenja kanala distribucije na način na koji današnja realnost kreira medije, kao i njegovanja mladih čitatelja

na projektno financiranje u okolnostima teške ekonomske situacije postavlja se pitanje opstanka manjinskih medija zbog manjeg tržišta koje obuhvaćaju.

PITANJA PRIVATIZACIJE

Državni tajnik u Ministarstvu kulture i informiranja **Saša Mirković** rekao je da će podzakonski akti za primjenu tri nova medijska zakona biti donijeti tijekom studenoga, odnosno u zakonom predviđenom roku. Državni tajnik je novinarima rekao da bi bilo »mnogo zdravije« da je privatizacija medija završena na vrijeme, a ne da je prekinuta 2007. godine, pošto je u to vrijeme ekonomska situacija u Srbiji bila daleko bolja nego danas.

Predsjednik Upravnog odbora Asocijacije medija **Zoran Sekulić** ističe kako mediji čiji su osnivači i dosad bila nacionalna vijeća nacionalnih manjina neće doživjeti neku dramatičnu promjenu u svom položaju i statusu.

Možda će, kako dodaje, imati malo drugačiji način upravljanja i nešto veću uređivačku autonomiju. Po njegovim riječima, drugo je pitanje šta će se desiti s javnim poduzećima u oblasti javnog informiranja kojih u Srbiji ima 79, a od kojih neka emitiraju programe na jezicima nacionalnih manjina. »Dosađ nemamo nekih konkretnih saznanja koliko su potencijalni kupci zainteresirani za kupnju lokalnih i regionalnih medija. Čini mi se da možda veću šansu za privatizacijom imaju ona javna poduzeća koja se nalaze u sredinama s dominantnim manjinskim stanovništvom, dok je iskustvo s dosadašnjim privatizacijama medija primjerice u središnjoj Srbiji, bilo vrlo loše. Od toga kako će proći proces privatizacije, i od toga kako će sutra biti primijenjen model projektnog financiranja ovisi ne samo kvaliteta budućeg programa, već i pitanje – tko će uopće privatizaciju preživjeti«, kaže Sekulić.

Pomoćnik pokrajinskog tajnika za kulturu i informiranje **Kalman Kuntić** rekao je da se zemlja nalazi pred velikom dilemom kako osigurati opstanak i samoodrživost ne samo medija na manjinskim jezicima u Srbiji već medija u Srbiji uopće. On je ocijenio da je novinarstvo važna, ali potcijenjena profesija u Srbiji, a da novinari spadaju u red slabije plaćenih ljudi.

U konferencijskom panelu posvećenom omladinskim časopisima na jezicima nacionalnih manjina kao generatorima novih čitatelja, sudjelovao je i urednik mjesečnika na hrvatskom jeziku *Kužiš?! Davor Bašić Palković*.

Regionalnu konferenciju *Novo vrijeme & moderni mediji* organizirali su dnevni list *Magyar szó*, *Heror media point* i Centar za razvoj manjinskih i lokalnih medija, a pod pokroviteljstvom Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje.

H. R.

RAZVIJANJE NOVIH MEDIJSKIH SERVISI

Nataša Heror iz *Heror media pointa* smatra da manjinski mediji mogu povećati krug svoje publike kroz prateće promotivne kampanje, kao i kroz razvijanje novih medijskih servisa u kontekstu nadogradnje, a ne izmjene njihove osnovne djelatnosti.

RAZGOVORI S MISIJOM MEĐUNARODNOG MONETARNOG FONDA

Moguć aranžman iz predostrožnosti

Visoka razina deviznih rezervi ukazuje na to da Srbiji nije potreban stand-by aranžman, već upravo aranžman iz predostrožnosti, koji ne predstavlja dodatno zaduživanje, već bi pridonio jačanju održivog razvoja Srbije i pružio zaštitu od vanjskih šokova, kaže guvernerka NBS Jorgovanka Tabaković

U Beogradu traju pregovori o novom aranžmanu Republike Srbije i Međunarodnog monetarnog fonda. Predstavnici MMF-a iz Washingtona boravit će u Republici Srbiji do 20. studenoga, zbog razgovora s predstavnicima Vlade i Narodne banke Srbije, a teme razgovora su makroekonomska situacija, javna poduzeća, a ako razgovori budu uspješni i sklapanje aranžmana iz predostrožnosti.

Predsjednik Savjeta guvernera NBS **Nebojša Savić** je objasnio da postoje dvije opcije aranžmana – iz predostrožnosti, gdje sredstva stoje sa strane, a drugi je direktan kredit. Slično je ranije izjavila i guvernerka NBS **Jorgovanka Tabaković**, objašnjavajući da visoka razina deviznih rezervi ukazuje na to da Srbiji nije potreban stand-by aranžman, nego aranžman iz predostrožnosti.

Na taj način bi novim aranžmanom bile podržane eko-

KLJUČNA FAZA REFORMI?

Govoreći o dvije opcije – jedna je aranžman za kredit iz predostrožnosti, a druga je direktan kredit, Nebojša Savić je ocijenio kako Srbija ulazi u fazu koja predstavlja ključnu fazu reformi te da je državni projekt broj jedan u ovom trenutku postići sporazum s MMF-om i naglasio da Republika Srbija sada ima relativno dobru situaciju glede likvidnosti i u sagledljivom periodu u 2015., i zbog toga nije potrebno da se

biti uključen i plan kako smanjiti javni sektor i administraciju, Savić je rekao da koliko on zna, nisu se postavljale neposredno cifre kao ograničenja broja uposlenih u javnom sektoru, ali je istaknuo kako je reforma javnih poduzeća ključ sljedeće faze reformi.

Teme razgovora s misijom MMF-a su način postizanja održive razine javnog duga, monetarna politika, financijski sektor, strukturne reforme, reforme tržišta rada i upošljavanje u javnom sektoru, restrukturiranje javnih poduzeća, kao i makroekonomska perspektiva Srbije.

Posljednji aranžman Srbije i MMF-a je sklopljen koncem rujna 2011., a zamrznut veljače naredne godine, jer je državni proračun za 2012., odstupio od dogovorenog fiskalnog programa.

nomske mjere Vlade Srbije u narednom periodu, a premijer Srbije **Aleksandar Vučić** je izjavio kako vjeruje da će se prije katoličkog Božića, odnosno do kraja ove godine, postići taj sporazum. »To bi značilo potpuno slobodnu 2015. godinu za investicije, razvoj i sigurnost ulaganja u Srbiju, kao i sigurnost za sve građane i potencijalne investitore«, rekao je Vučić.

od MMF-a povlače sredstva za likvidnost.

Savić je napomenuo da se aranžman s Fondom ne pravi samo za jednu godinu, nego je »to program u kome mi trebamo do 2017. godine, oboriti fiskalni deficit na do tri postotka BDP-a i to je sada ključno na čemu treba raditi«.

Komentirajući pitanje hoće li za pozitivnu ocjenu MMF-a glede zaključenja aranžmana

je predviđeno smanjivanje broja uposlenih u javnom sektoru, refinanciranje skupih kredita jeftinijim, smanjivanje iznosa subvencija, kao i podizanje naknada za tranzit plina kroz Srbiju.

Mjere reformi podrazumijevaju i reformu porezne uprave, zamrznute plaće u javnom sektoru, kao i mirovina, na razini iz 2014., sve do 2017. godine, zabranu novog upošljavanja u javnom sektoru, također do 2017., i smanjenje sive ekonomije u svim oblastima.

Glede ekonomskih reformi, na nedavnoj međunarodnoj konferenciji *Industrijski odnosi i socijalni dijalog u Srbiji i Europskoj uniji*, održanoj u Beogradu, generalna tajnica Europske kon-

»U mjeri u kojoj javna poduzeća budu reformirana tijekom sljedeće godine, u toj mjeri će biti lakše riješiti probleme proračuna i zatvarati priču one 2017. godine, kada treba ukupni deficit biti negdje do tri postotka«, rekao je Nebojša Savić.

»SRBIJA NEĆE IZBJEĆI DUBINSKE REFORME«

Za ove razgovore pripremio se i ministar financija **Dušan Vujović**, koji će predstaviti reforme koje podrazumijevaju smanjenje minusa u državnom proračunu, od 2015., zaključno s 2017. godinom. Reformama

ferencije sindikata **Barnadette Segol** je izjavila kako »Srbija neće izbjeći dubinske reforme, ali je pitanje hoće li te reforme biti provedene putem diktata, uredbe, ukaza ili putem socijalne i demokratske debate«.

Ona je ukazala na niz zakona koji su od travnja u Srbiji usvojeni bez konzultacija sa socijalnim partnerima. Prema njenom mišljenju, takva metoda upravljanja je u suprotnosti s europskim normama, a bez upravljanja koje počiva na istinskom dijalogu, politika reformi će podijeliti društvo u Republici Srbiji.

Z. Sarić

DR. SC. DIJANA ČURKOVIĆ,
VIŠA ASISTENTICA NA INSTITUTU ZA HRVATSKI JEZIK I JEZIKOSLOVLJE

Govori u dijaspori dio su kulturnog identiteta nekog naroda

Ikavica je vrlo živa i prepoznatljiva, kako u štokavskim, tako i u čakavskim i kajkavskim govorima

* Među mladim govornicima od najmanjih nogu treba se graditi svijest o dijalektu kao jeziku neformalne komunikacije, a ne kao nečemu što je krivo i što se treba po svaku cijenu ispravljati * Dijalektna književnost postaje sve popularnija

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Prošloga je tjedna u Subotici, u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, održan znanstveni kolokvij na kojem je o poddijalektima novoštokavskog ikavskog dijalekta govorila dr. sc. **Dijana Čurković**, viša asistentica na Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu. Osim ovoga predavanja, povod njezina dolaska u Vojvodinu bilo je i znanstveno terensko istraživanje koje provodi s kolegicom,

antropološkinjom mag. **Dianom Hriberski**.

HR: Boravili ste pet dana u Vojvodini, među ostalim, istražujući novoštokavske ikavske govore ovdašnjih Hrvata u dva mjesta – Bezdanu i Tavankutu. Koja su Vaša prva iskustva s terena, koliko su ovi govori očuvani? Kažite nam ukratko i o ciljevima ovoga projekta i njegovoj dinamici?

Kolegica mag. Diana Hriberski i ja došle smo na poziv

prof. **Marine Balažev**, koja predaje hrvatski jezik u ovdašnjim hrvatskim odjelima i inače surađuje sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata. Provele smo samo pet dana na terenu pa si još uvijek ne možemo postavljati previsoke ciljeve. Ipak, namjeravamo proizvesti publikacije o govorima Hrvata i običajima bunjevačkih Hrvata, u prvom redu znanstvene članke, a možda bude i većih radova. Dogovorena je daljnja suradnja, upoznale smo

krasne ljude i ovo će mi svakako ostati u sjećanju kao jedan od najdražih terena. Ugodno su me iznenadili doseljenici iz Posušja u Bezdan koji su gotovo savršeno očuvali akcentuaciju, i to i u govoru generacija koje su rođene u Bezdanu i koje su pod utjecajem okoline preuzele ekavicu, ali su zadržale dosljedna prenošenja i preskakanja naglasaka na proklitike, zanaglasne duljine, redukcije kratkih nenaglašanih vokala i dr. Od govora bunjevač-

kih Hrvata snimale smo onaj u Tavankutu, gdje smo osim govora istraživale i običaj izrade slika od slame i razgovarale s jednom od najstarijih slamarica, koja nam je opisala neke promjene u slamarstvu u odnosu na svoju mladost. Zanimljivi su i drugi govori u okolici Subotice i drugdje po Bačkoj, a svakako bi bilo zanimljivo snimiti i Dalmatince u Stanišiću, Riđici i Rastini ili staroštokavce u Monoštoru. Što reći, radujemo se povratku.

HR: Kakvo je stanje kada je u pitanju novoštokavski ikavski dijalekt danas? Koliki postotak ljudi u Hrvatskoj govori ovim dijalektom i koliko je ikavica živa u svakodnevnoj komunikaciji?

Novoštokavski ikavski dijalekt govori se, osim na teritoriju Hrvatske, u zapadnoj Hercegovini, južnoj Bosni, na jadranskoj obali od okolice Senja na jugu sve do Opuzena, u Dalmatinskoj zagori, na istoku Pelješca – što bismo mogli smatrati »kompaktnom« zonom dijalekta, a ostalo su iseljenički govori, na čakavskim otocima, npr. Dinjiška na Pagu, Maslinica na Šolti, Sumartin na Braču, Sućuraj na Hvaru, Račišće na Korčuli; te u Lici (npr. Krivi Put, Lovinac, Sv. Rok), u Gorskom Kotaru (Lič, Mrkopalj, Sunger) i Bačkoj u Vojvodini i Mađarskoj. Ikavaca ima i u daljoj dijaspori, Hrvati u Molizeu u Italiji odnijeli su svoj dijalekt preko Jadrana prije dolaska Turaka, pa u njihovom govoru uglavnom nema turcizama. Osim toga, postoji dijaspora moliške dijaspare koja je doseljena u okolicu Perthu u Australiji. Važno je napomenuti da su i gradovi Zadar, Šibenik i Split danas pretežno štokavski ikavski, a u prošlosti su bili čakavski. Ne znam točan postotak govornika, ali mislim da je ikavica vrlo živa i prepoznatljiva, kako u štokavskim, tako i u čakavskim i kajkavskim govorima. Na znanstvenom kolokviju koji sam održala u Subotici predstavila sam okvirnu podjelu na sedam poddijalekata, a detaljnije izučavanje pokazat će u koliko mjeri je ta podjela realna.

HR: Na kolokviju ste istaknuli kako ikavski dijalekt, dakle i govor bunjevačkih Hrvata koji danas žive u Hrvatskoj, Vojvodini i Mađarskoj, nedvojbeno pripada korpusu hrvatskoga jezika...

Dijana Ćurković diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Splitu, a 2014. obranila je doktorsku disertaciju *Govor Bitelića* pod mentorstvom doc. dr. sc. **Mate Kapovića** s Odsjeka za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje radi od ožujka 2008. kao znanstvena novakinja odnosno asistentica na projektu *Digitalna obradba hrvatske narječne građe* pri Odjelu za dijalektologiju. Surađivala je na projektu *Istraživanje kajkavskoga narječja*. Od listopada 2010. članica je Znanstvenoga vijeća Instituta kao predstavica osoba zaposlenih u suradničkim zvanjima. Osim lingvističkih, objavljuje i društveno-kritičke komentare i prijevode s engleskoga jezika na portalima (npr. *H-Alter*, *Lupiga*, *Voxfeminae*, *Slobodni Filozofski*) i u časopisima (npr. *Zarez*, *Nepokoreni grad*, *Novi Plamen*). Sudjelovala je i sudjeluje u uređivanju nekolicine časopisa kao lektorica ili članica uredništva.

Nije to neka moja ideja, govori u dijaspori su dio kulturnog identiteta naroda jednako kao i govori koji se govore na teritoriju neke države. Ne ulazim u pitanje nacije jer je ono pitanje politike prije nego jezika, nego govorim o kulturnom ili narodnom identitetu. Kada bismo išli prebrojavati što sve čini hrvatstvo, naišli bismo na mnoge faktore koji bi nekad možda bili konflikti s drugima. Drugim riječima, različiti istraživači će različite faktore označiti kao hrvatske ili srpske. Prema tome, govor Bunjevaca pripada i korpusu hrvatskoga jezika, ako se Bunjevci definiraju kao Hrvati, ali i korpusu srpskoga jezika, ako se ti Bunjevci definiraju kao Srbi. Osim toga, govori se na teritoriju srpskog standardnog jezika, a ne smijemo zanemariti ni mađarski, pa pripada i njihovim korpusima jer oni na njega utječu, isto kao i on na njih. Meni osobno malo znači koji je čiji korpus, jer mi je bitan dijalekt, da se o njemu piše i da se on čuje na salašima.

HR: Može li se neki govor pretvoriti u jezik? Je li to pitanje struke ili politike, ili i jedno i drugo?

Naravno da može. Postoji popularna definicija da je jezik dijalekt s vojskom i mornaricom, ali je još banalnije – jezik je dijalekt s rječnikom i gramatikom. Ako želite standardizirati dijalekt, to se može uz te

dvije ključne knjige i eventualne smjernice o pravopisu. Međutim, treba postojati potreba za tim priručnicima. Primjerice, kajkavski ikavci s kojima surađujem na jednom projektu donedavno su imali i izbornu nastavu na ikavici u lokalnoj školi, i to mi se čini kao odličan potez ako se želi sačuvati neki govor. Među mladim govornicima od najmanjih nogu treba se graditi svijest o dijalektu kao jeziku neformalne komunikacije, a ne kao nečemu što je krivo i što se treba po svaku cijenu ispravljati. S te strane i pri izradi dijalektnih rječnika i gramatika moramo paziti da ne bismo kreirali »pravilni« dijalekt. Postoje situacije kada se koristi standardni jezik, a postoje situacije kojima bolje pristaje narodni govor. Što prije djeca to osvijeste, više će dijalektnih značajki sačuvati.

HR: Kada govorimo o odnosu srpskog i hrvatskog jezika, ima onih koji smatraju da je to isti jezik, a ima i onih koji navode da su to različiti jezici. Koje je stručno viđenje ovog pitanja, možemo li tu imati neki konačan, apsolutni odgovor?

Lingvistički gledano, hrvatski, srpski, bošnjački i crnogorski standardni književni jezik utemeljeni su na istoj osnovici: istočno hercegovačko-krajiškom ili novoštokavskom jekavskom dijalektu, ali svaki ima svoju kulturno-društvenu nadgradnju i svaki se na svoj način koristi u svojim kontekstima. Pogrešno je reći da se radi o policentričnom standardu, što tvrde neki lingvisti, zato što takav standard nema područje upotrebe, odnosno ne koristi se u školama, na sudovima i sl. Prije raspada Jugoslavije, hrvatsko-srpski jezik bio je takav, no danas moramo govoriti o različitim standardnim jezicima jer govorimo o različitim državama. Razlikuju se onoliko koliko se razlikuje kultura, društvo i mentalitet. Nadgradnju koja se spaja s osnovicom čini leksičko blago, posuđenice, drugačiji tip posuđivanja (pa je engleski *save* u hrvatskom *sejvati*, a u bošnjačkom *sejvovati*) i drugačiji razvoj pod utjecajem jezične politike. Iz genetsko-lingvističke perspektive, volim reći da se na području bivše Jugoslavije govore četiri jezika: čakavski, kajkavski, štokavski i torlački. To što su klasificirani kao narječja samo je odraz povijesnog konteksta i današnje društveno-političke perspektive.

HR: Hrvatska je književnost bogata tzv. dijalektalnom književnošću (Matoš, Krleža, Nazor...). Koliko je ovakva književnost danas vitalna?

Dijalektna književnost postaje sve popularnija, a to se vidi i po tome što se produkcija književnih radova pretežito ostvaruje kroz prozna djela, dok je lirski poezija uvijek bila vrlo razvijena. Od najnovijih pisaca istaknula bih kolegu lingvistu i dragog prijatelja dr. **Kristiana Novaka**, koji je kroz dijalekt okarakterizirao međimurski kraj tako da ga i jedan štokavac bez mnogo problema može pojmiti. Posebno mi je zanimljiva glazba s tekstovima na dijalektu, koja ima nešto drugačiju publiku nego književnost, ali je svejedno snažan alat kroz koji dijalekti nastavljaju živjeti.

HRVATI U CRNOJ GORI

Želimo integraciju, a ne asimilaciju!

Broj Hrvata u Crnoj Gori je tek nešto iznad šest tisuća i Hrvati čine manje od jednog postotka od ukupnog broja stanovništva * Etnička distanca prema Hrvatima i dalje je velika * Hrvati imaju svojega parlamentarnog zastupnika, odnosno ministricu u Vladi Crne Gore * Boka kotorska je etnički i duhovni prostor i Hrvata i baštini ogromno kulturno blago

Proteklih mjeseci kod nas su bili aktualni izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće. Izbori su prošli, a ono što slijedi je konstituiranje HNV-a. Među onima koji su čestitali pobjedu listi dosadašnjeg predsjednika HNV-a **Slavena Bačića** bilo je i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore. Potaknula me je ta čestitka na to da naše čitatelje upoznamo s aktualnim položajem Hrvata u Crnoj Gori. Koliko ih je danas, kako su organizirani, koja prava kao nacionalna zajednica imaju, koliko su zadovoljni pomoći koju dobivaju od matične države? S takvim pitanjima obratili smo se Hrvatskom nacionalnom vijeću u Crnoj Gori.

Kako doznajemo od predsjednik HNV-a, **Zvonimira Dekovića** Hrvati su, iako najmanja nacionalna zajednica u Crnoj Gori, prvi oformili svoje nacionalno vijeće. »Kao zajednica uspjeli smo održati sve projekte koje smo do sada

pokrenuli u Crnoj Gori, a potaknuli smo i nove, vrlo značajne za opstojnost Hrvata u Crnoj Gori. Najvažniji koji je u tijeku jest pokušaj osnivanja katoličke srednje škole u Boki kotorskoj, preciznije u Tivtu ili u Kotoru. »Hrvati su u Ustavu Crne Gore nabrojani kao autohton narod. Zatim, uz crnogorski jezik, kao službeni, u službenoj je uporabi i hrvatski jezik. Također, osobne dokumente možemo dobivati i na hrvatskome jeziku, možemo osnivati škole i druge institucije kulture kako bismo osigurali zaštitu svoje posebnosti«, kaže za naš list Deković.

SVE MANJE HRVATA

Kao i ovdje u Srbiji, broj Hrvata smanjuje se i u Crnoj Gori. Posljednji popis rađen 2011. godine pokazuje da je od prethodnog popisa iz 2003. godine broj Hrvata u Crnoj Gori smanjen za tisuću i sada se Hrvatima

izjašnjava 6023 stanovnika Crne Gore, čime je broj Hrvata u Crnoj Gori pao ispod jednog postotka. »Asimilacija može biti prirodna, može biti ekonomska, može biti nasilna, može biti politička, a kod nas se događa ubrzani proces, rekao bih, svih ovih asimilacija u sinergiji prema hrvatskome korpusu. U razdoblju od 1991. godine do 1995. godine iz Boke kotorske je iselilo preko 1000 stanovnika hrvatske nacionalnosti. Znači, pokazatelji govore da je u ratnom vremenu za pet godina smanjen broj Hrvata isto toliko koliko i za osam godina mira i u samostalnoj i suverenoj Crnoj Gori. Svakako da je ovaj popisni rezultat alarmantan i HNV Crne Gore će u svom radu obratiti posebnu pažnju na objelodanivanje uzroka ovakve tendencije«, kaže Deković. Postoji još jedna sličnost s Hrvatima u Srbiji, točnije Vojvodini. Ovdje je otvoreno pitanje Bunjevaca, a u Crnoj Gori pitanje Bokelja. »Na našu žalost,

sličnost je tolika da čak i mi, po pitanju asimilacije, Hrvate koji se nacionalno osjećaju i izjašnjavaju Bokeljima često nazivamo bokeljskim Bunjencima. Ova usporedba će svakako biti jasna svakom Hrvatu iz Vojvodine. Ta nacionalna zatopljenost, autocenzura, kad je u pitanju etnička pripadnost, dovodi i do osnovnog razloga što mali broj Hrvata aktivno sudjeluje u svojoj zajednici. Razloga, dakako, ima više i treba ih javno iznositi i iznaći modele kako Hrvate u Vojvodini, ali i u Crnoj Gori, relaksirati od naslijeđenih predrasuda«, kaže prvi čovjek crnogorskog HNV-a. Naš sugovornik ukazuje i na veliku etničku distancu koja postoji prema Hrvatima u Crnoj Gori. »Prošle su godine objavljeni rezultati jedne reprezentativne ankete koja je tretirala etničku distancu u Crnoj Gori. Objavljeni rezultat bjelodano je tvrdio da još uvijek jedan značajan broj ljudi u Crnoj Gori ne bi volio da Hrvat

U Boki kotorskoj živi više od 5000 Hrvata

bude nastavnik njihovoj djeci, da ne bi rado dijelio radno mjesto s Hrvatima, kao i da ne bi voljeli da im Hrvat bude pretpostavljeni... Jedna od zadaća HNV-a je da aktivno radi na tome da se ova percepcija promijeni, što se već i događa, jer aktivnosti koje zajednički radimo s najvećim crnogorskim intelektualcima, akademikima i drugima šalje konkretnu poruku društvu u kojemu

ju i promoviraju bogatu povijesnu kulturnu baštinu Boke kotorske. »Na poseban način, prilogima i serijalima, želimo otrgnuti od zaborava sve poznate osobe iz oblasti pomorstva, umjetnosti, znanosti, književnosti, sporta, medicinskih znanosti. Objavljujemo priloge o veoma uglednim Hrvatima, poznatim znanstvenicima, publicistima, kulturnim i javnim radnicima,

televizijom Crne Gore, kao javnim servisom, da se u programsku shemu uvrste programi i na jezicima ostalih manjina, a ne kao dosad, da tu mogućnost ima samo albanska manjina. Naobrazba na hrvatskom jeziku organizirana je u školama u Tivtu i Kotoru i ove godine obilježen je mali jubilej – deset godina rada hrvatske škole u Crnoj Gori. »Školu pohađa od 50 – 60 učenika svake godine, ovisno o broju upisanih. Školska nastava se odvija u Tivtu i Kotoru u učionicama državnih osnovnih škola. Razinu obrazovanja svakako želimo unaprijediti time da pokušamo organizirati nastavu na hrvatskom jeziku u jednoj srednjoj školi. Uz hrvatsku nastavu u Tivtu i Kotoru, hrvatski se jezik koristi i u *Hrvatskome glasniku* te se javno u eteru svakodnevno čuje s valova Radija Dux. Hrvatski se jezik koristi u svim javnim komunikacijama sa svim državnim tijelima u Crnoj Gori. Koristi se javno na sjednicama Skupštine Crne Gore i u Vladi Crne Gore, gdje Hrvati imaju svojega parlamentarnog zastupnika, odnosno ministricu u Vladi Crne Gore **Mariju Vučinović**, ispred svoje, hrvatske političke stranke – Hrvatske građanske inicijative«, kaže Zvonimir Deković, od koga tako

doznajemo da Hrvati u Crnoj Gori imaju ono što Hrvati u Srbiji nemaju – svog predstavnika u aktualnoj državnoj vlasti.

POTPORA MATIČNE DRŽAVE

Kao i za Hrvate u Srbiji, tako su i za Hrvate u Crnoj Gori značajne veze s matičnom domovinom, ali i financijska potpo-

Zvonimir Deković, Šučko Baković i Marija Vučinović

Marija Krističević i Zvonimir Deković

živimo: »Želimo integraciju, a ne asimilaciju!« zaključuje Deković.

PARALELE

Činilo nam se zanimljivim napraviti paralelu između prava koja imaju i koriste Hrvati u Srbiji glede informiranja na hrvatskom jeziku, uporabe jezika i pisma i obrazovanja. Hrvati u Crnoj Gori nemaju svoj zavod za kulturu, a svoje potrebe u kulturi ostvaruju preko Odbora za kulturu HNV-a. Glede informiranja na hrvatskom jeziku Hrvati u Crnoj Gori imaju svoje glasilo *Hrvatski glasnik* i svoj elektronički medij Radio Dux, koji koriste hrvatski jezik u javnoj komunikaciji. Prvi broj *Hrvatskog glasnika* tiskan je 2003. godine, u nakladi Hrvatskog građanskog društva iz Kotora i do sada je tiskano više od stotinu brojeva. Kako je prigodom prezentacije jednog od ovogodišnjih brojeva *Hrvatskog glasnika* rekao **Tripo Schubert**, član Upravnog odbora HGD-a u časopisu se posebno obrađuju teme koje prezentira-

afirmirajući znanstveno stvaralaštvo u raznim područjima«, kazao je Schubert. Radio Dux s emitiranjem programa počeo je 2009. godine, a njegov osnivač je NVO HKZ Dux Croatorum iz Tivta.

U HNV-u doznajemo da su u tijeku razgovori s Radio-

POMACI

Glede položaja nacionalnih zajednica u Crnoj Gori bilo je pomaka na bolje. Manjine su upisane u Ustav, usvojen je Zakon o manjinskim pravima i slobodama, osnovan Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava s proračunom od milijun eura namijenjenim za financiranje projekata manjinskih zajednica, formiran Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina. »Preko Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, koga je formirala Skupština Crne Gore, za šest je godina financirano preko 800 projekata i tiskano preko 400 knjiga s tematikom manjina koje žive u Crnoj Gori. Više je to od svega što je učinjeno za manjine u proteklom stoljeću. Sad se u Crnoj Gori aktualizirala tema Prijedloga Zakona o manjinskim pravima i slobodama, čijim je ponuđenim rješenjima svih šest nacionalnih vijeća iskazalo nezadovoljstvo, te se iskreno nadamo da ponuđeni Zakon neće dobiti potrebnu većinu u Skupštini Crne Gore«, kaže na kraju razgovora Deković.

ra koja stiže iz matice. Do prije dvije godine hrvatske udruge u Crnoj Gori mogle su računati na ukupnu pomoć od hrvatske države u iznosu od 12.500 eura. Prije dvije godine ta suma povećana je za 3000 eura. Iz tih sredstava uglavnom financira i *Hrvatski glasnik* i Radio Dux, ali i sve druge nevladine udruge, koje mogu samo s određenim sredstvima realizirati neki svoj projekt, ta sredstva su nedostajna. »Naročito treba istaći da je Boka kotorska etnički i duhovni prostor i Hrvata i da baštini ogromno kulturno blago koje u izvornom obliku mogu sačuvati samo baštinci koji, uz sve drugo, imaju i emotivan doživljaj pripadnosti. Ovdje treba zastati i također jasno kazati da je ovaj prostor državno-pravni prostor Crne Gore, a da su Hrvati kroz cijelu svoju povijest bili onaj dio društva koji je prednjačio u građanskom i uljuđenom načinu života«, smatra naš sugovornik iz HNV-a

Zlata Vasiljević

Zbog čega odlazite iz Srbije?

DARKO DULIĆ,
student gastronomije,
Đurđin

Slabo plaćen posao

Pri kraju sam studija gastronomije na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu. Zbog prakse koju sam morao odraditi u sklopu akademskih obveza, ali i svog osobnog angažiranja, imam iskustvo rada u ovome području. Za kuhare posao nije teško pronaći, ali je problem što su to u većini slučajeva poslovi plaćeni minimalcem. Radio sam nekoliko mjeseci u kuhinji jednog od najpoznatijih subotičkih restorana i, iako sam imao prilike puno toga naučiti i posao je bio vezan za moju struku, dao sam otkaz zbog loših uvjeta rada, prvenstveno zbog iznimno male plaće za tu vrstu posla. Nakon toga sam ponovno gledao oglase za posao i opet u kratkom roku pronašao neke mogućnosti uposlenja u struci, ali nisam htio raditi jer su uvjeti svugdje jednako loši. Radi se šest ili sedam dana u tjednu, nerijetko više od osam sati na dan, a plaća, kao što sam već rekao – bezobrazno mala. Zbog svih navedenih razloga, odlučio sam posao potražiti van Srbije. Radio sam preko ljeta tri mjeseca u Rijeci u kuhinji jednog restorana i prezadovoljan sam. Za ta tri mjeseca rada u Hrvatskoj zaradio sam što ovdje ne bih za pola godine. Naravno, poučen svojim i iskustvom kolega, odlazak u inozemstvo na rad mi se čini kao najpametniji izbor. Po Europi su kuhari deficitarna zanimanja, a uz to su i dobro plaćeni. Imam više opcija gdje otići, možda Norveška, možda Njemačka... U svakom slučaju gdje god odem, znam da ću za jedan mjesec rada zaraditi što bi u Srbiji za nekoliko mjeseci te da ću steći nova iskustva, a naravno, i propotovati.

J. D. B.

KRISTINA BALIĆ,
studentica Grafičkog
dizajna, Zagreb

Teško je napredovati

Nerado bih željela ostati u Srbiji po završetku studija, jer je u Srbiji teško moguć lagodan život pa čak i za onog koji ima solidan posao. Za mlade je skoro pa nemoguće da pored svih izdataka, steknu nešto ili uštede za svoju budućnost, što rezultira kasnijim stvaranjem obitelji i često odricanjem od hobija, putovanja i nekih sličnih stvari koje su sasvim uobičajene za mlade iz nekih drugih država. U suštini je tužno što mladi odlaze isključivo zbog financijskog faktora, a svi mi volimo Srbiju i rado bi se vratili ovdje da potrošimo novac. Još jedna stvar je što u većini naših poduzeća, čak iako dobiješ posao, jako je teško napredovati i zbog nestašice posla ljudi se često drže toga što imaju i plaše se mijenjati poslove i stjecati nova iskustva. Mladi su prinuđeni raditi one poslove u kojima ne uživaju i sve to dovodi do frustracije i nezadovoljstva, a onda ni rezultati tog rada nisu zadovoljavajući. Sve to treba mijenjati, a za tu promjenu su neophodni mladi ljudi. Po završetku studija došla sam u Zagreb i još uvijek se prilagođavam novoj sredini, novim ljudima, a za Srbiju me vezuje jedino obitelj, prijatelji i zaručnik, ali smatram da će bolji i lagodniji život kao i uvjeti za napredak u mojoj karijeri, biti presudan moment u mojoj odluci gdje ću raditi i stvoriti obitelj. Treba cijeliti sebe i potruditi se pronaći mjesto gdje će se naš rad, prvenstveno mislim na intelektualce, više cijeliti. Mislim da većina mladih dijeli moje mišljenje i da će svatko kome se ukaže prilika, otići iz Srbije.

S. D.

TIBOR KIŠ,
predsjednik NVO *Somborski*
omladinski bum, Sombor

Briga

Pitanje odlazaka mladih iz Sombora je pitanje koje je već dugo prisutno i koje brine građane, ali izgleda da najmanje brine donositelje odluka. One koje je narod izabrao i koje narod plaća da bi se bavili poboljšanjem položaja građana, razvojnim šansama grada i stvaranjem uvjeta i povoljne klime da se što više mladih zadrži u ovom gradu, ili da se bar motiviraju na povratak nakon završenih studija, kako bi život nastavili ovdje, ulazući svoja znanja i kompetencije u Sombor.

Ovo generalno nije samo problem našeg grada nego i cijele države. Što se tiče manjih sredina poput Sombora, prirodne migracije mladih motivirane su najprije nastavkom školovanja nakon završene srednje škole i odlaskom u veće gradove. Po završetku studija malo tko je motiviran da se vrati u svoj rodni grad s obzirom da je mogućnost zapošljavanja mala, sužena je kulturna ponuda i nedovoljan broj i raznolikost sadržaja za zabavu mladih. Ni u većim gradovima situacija nije puno bolja, jer su mladi generalno razočarani životom u Srbiji, ne vide nikakvu perspektivu, razočarani su u politiku i jasno vide da je u politici sve moguće, da svatko može sa svakim i da se radi isključivo po principu osobnih i stranačkih interesa. Negativna selekcija je rasprostranjena u svim sferama nefunkcionalnog društva i mladi zbog toga u velikom broju svoju šansu traže u inozemstvu, u uređenim društvima i razvijenim zemljama s daleko većom perspektivom za upošljavanje i zaradama koje garantiraju mnogo pristojniji život nego li što je to slučaj u Srbiji.

Z. V.

RAZGOVOR O ŠKOLSKOM VJERONAUKU: NEVENA GABRIĆ, KATEHISTICA

Vjeronauk je opće prihvaćen u svim školama

Dobra komunikacija je najvažnija za kvalitetan prijam nastavne školske građe

Osnovnoškolci imaju mogućnost odabira izbornog predmeta katolički vjeronauk koji se počinje izučavati već od prvoga razreda. Katehistica **Nevena Gabrić**, već godinama u nekoliko subotičkih škola i na župama poučava predmet vjerske naobrazbe, a kakva su njezina radna iskustva bila su povod našeg razgovora.

Gdje sve predajete katolički vjeronauk?

Predajem na župama svete *Terezije Avilske* i svetog *Križa*, te u subotičkim osnovnim školama *Jovan Mikić*, *Majšanski put*, *Miloš Crnjanski* i *10. oktobar*, gdje radim kao vjeroučiteljica katoličkog vjeronauka.

Kako ste se odlučili za poziv vjeroučiteljice kojim se danas poštrovano bavite na nekoliko različitih mjesta?

Godinama sam radila u obiteljskoj tvrtki, ali sam se gašenjem našeg privatnog biznisa u svojoj 32. godini našla na svojevrsnoj životnoj prekretnici i dilemi čime bih se mogla baviti. Stjecajem okolnosti kod moje sestre je u posjet došla jedna odgojiteljica iz vrtića *Marija Petković*, i oduševljeno je pričala o svojem studiju na Teološko-katehetskom institutu u Subotici. Zainteresirala sam se i upisala se 2006. godine.

Kada ste diplomirali i započeli raditi kao katehistica?

Diplomirala sam nakon okončanja četverogodišnjeg studija 2010., ali sam poučavati počela još prije devet godina

na poziv vlč. **Stjepana Beretića**. Studirajući, usporedo sam počela raditi prvo u jednoj pa u drugoj osnovnoj školi i na koncu diplomu sam dočekala s angažmanom u tri škole.

Kakav je vaš profesionalni status s obzirom na to da ste angažirani na radu u nekoliko osnovnih škola?

Mi vjeroučitelji imamo jednak status kao i svi drugi nastavnici u školama i uposlenici smo na proračunu Ministarstva prosvjete, a kada bih bila fiksno zaposlena u samo jednoj školi odgovarajuća norma bi mi bila 20 sati tjedno. No, svojevremeno sam u jednoj školi mogla imati čak i do 40 posto potrebite tjedne norme jer je svaki razred imao zasebne sate, ali su vremenom u nedostatku proračunskih sredstava škole počele spajati vjeronaučne grupe od dva ili više razreda. I tako sam primorana predavati u nekoliko škola, i trenutno imam oko 80 posto tjedne norme.

Je li se tijekom proteklih godina promijenio odnos prema izučavanju katoličkog vjeronauka u osnovnim školama i koliko u prosjeku učenika iz jednog razreda odabira ovaj izborni predmet?

Ulazeći u ovo zanimanje dočekale su me priče kako neće biti lako i da ću imati određenih poteškoća, ali čini mi se kako su moje prethodnice na svojoj koži osjetile te prve probleme prilikom uvođenja katoličkog

vjeronauka u osnovne škole. Predmet je općeprihvaćen i više nema nikakvih problema s njegovim predavanjem niti u jednoj osnovnoškolskoj sredini, a osobno mogu reći kako nikada nisam imala nikakvih problema u radu. Što se tiče broja djece koja iz pojedinih razreda odabiru upravo katolički vjeronauk za svoj izborni školski predmet, njihov broj je još uvijek najmanji u odnosu na ostale učenike. Primjerice, u prosjeku, u jednom razredu od 30 učenika, polovica djece se odlučuje za građanski odgoj, trećina za pravoslavni vjeronauk i samo nekoliko njih za katolički vjeronauk. Izborom jednog od ova tri predmeta oni u nastavku školovanja postaju obveznim izbornim predmetom, a ocjena koju učenici dobivaju je opisna.

Raditi s manjom skupinom učenika, s druge strane, otvara mogućnost mnogo prisnijeg rada i kvalitetnije međusobne komunikacije.

Zbilja se međusobno možemo bolje upoznati, taj sat nema strogu školsku formu i vremenom svi postajemo prijatelji koji mogu razgovarati o svemu i zbilja je ozračje dobro za kvalitetan rad. Jedinu problem se javlja primoranošću što se stalno mora počinjati iznova, jer se spajanjem nekoliko razreda, primjerice prvog i trećega ili drugoga i četvrtoga razreda, ili čak sva četiri razreda zajedno, moramo započinjati nastavu od elemen-

tarnih dijelova predviđenog školskog gradiva. Primjerice, jedan učenik je započeo s katoličkim vjeronaukom tek u sedmom razredu osnovne škole, ali upravo radost kojom svi pristupaju svom izbornom predmetu daje dobar konačni rezultat.

Je li vam osobno roditeljsko iskustvo pomaže u profesionalnom pedagoškom radu?

Držeći se osobnog stava u odgoju, kako svoje tako i djece kojoj predajem, nikada nisam bila stroga, niti to mogu. No, držim do određenih stvari i to nekako spontano postane prirodno. Tako nastojim i odgojno djelovati prema svakom djetetu kome predajem, nastojeći kvalitetnim odnosom i razumijevanjem ostvariti najbolju komunikaciju za kvalitetniji prijam školske nastavne građe.

Što smatrate velikom vazošću pravilnog shvaćanja izučavanja katoličkog vjeronauka?

Djeca koja tijekom osnovnoškolskog obrazovanja pohađaju sate katoličkog vjeronauka imaju nešto čemu se uvijek u životu mogu stalno vraćati i obraćati, jer dragi Bog je uvijek uz nas. Prisutan, svakodnevno u našim životima. Izučavanjem vjeronauka imaju mnogo manje šanse da krenu nekim krivim putem, jer imaju kvalitetnu predožbu o moralnim vrijednostima življenja u duhu katoličke vjere.

Dražen Prčić

PROMOCIJA NOSAČA ZVUKA VIS PROROCI

Božje djelo

Prvi nosač zvuka moderne duhovne glazbe Vokalno instrumentalnog sastava *Proroci* pod naslovom *Božje djelo* predstavljen je subotičkoj publici 8. studenoga u sportskoj dvorani Srednje tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Ovom promocijom mladi su pokazali kako se na lijep i moderan način može slavi-

ti Gospodina. Tijekom progama između glazbenih točaka mladi su govorili, svjedočili o Božjem djelu u njihovom osobnom životu, o tome kako su se oni sami našli na ovome putu. U sklopu promocije osim domaćina nastupili su i gosti *VIS Apostoli mira* iz Zagreba.

OSAM GODINA RADA

Vokalno instrumentalni sastav *Proroci*, po riječima jednog od osnivača ovoga sastava **Petra Gakovića** osnovan je 2005. godine na inicijativu vlč. **Marinka Stantića**. Nakon Susreta hrvatske katoličke mladeži 2006. godine započelo se s ozbiljnijim

radom. *VIS Proroci* jedan je od prvih sastava ove vrste duhovnog žanra, koji je osnovan na teritoriju Subotičke biskupije, iako su se članovi mijenjali, dolazili i odlazili, neki su tu od prvih dana. Bitno je naglasiti da sastav bez prestanka radi više od 8 godina nastupajući na susretima mladih, misnim slavljinama, klanjanjima,

Kroz osam godina, nastojali smo dati svoje talente, vrijeme i trud na raspolaganje Gospodinu

festivalima poput *Hosanafesta*, *Uskrsfesta*, *Bonofesta*, *Marijafesta* i *Tonkafesta*.

»Kroz osam godina, nastojali smo dati svoje talente, vrijeme i trud na raspolaganje Gospodinu. Sada, nakon mnogih kušnji, ali i lijepih trenutaka željeli smo okruniti svoje dosadašnje djelovanje, te zahvaliti Gospodinu na svim primljenim milostima, a svoj rad željeli smo predati svim ljudima dobre«, kazao je Petar Gaković.

Na pitanje koja je razlika između duhovne i svjetovne glazbe Gaković je odgovorio:

»Glavna razlika se sastoji u svjedočanstvu, točnije, kod svjetovne glazbe ne moraš stajati iza teksta i cijele priče koju pjevaš, dok je kod duhovnih pjesama potreban duhovni autoritet i svjedočanstvo, kako bi stajao iza izrečenog teksta i odsvirane note.«

NOSAČ ZVUKA

Prvi nosač zvuka izdan je u nakladi Sakralne galerije *Laudato* iz Zagreba, koja je jedinstvena po tome što predstavlja isključivo djela renomiranih hrvatskih umjetnika saživljenih s kršćan-

skom ikonografijom. Jedna od njihovih djelatnosti je i izdavanje nosača zvuka, sakralne glazbe, pa tako i one suvremene melodije. CD je snimljen u studiju **Viktora Keslera**, koji potpisuje i većinu aranžmana. Što se tiče glazbe, osim njega, potpisuju je i **Filip Čeliković**, **Darko Temunović**, **Adrijana Baković**, **Branislav Salaki** kao i sami *Proroci*. Od tekstopisaca, na nosaču zvuka se nalaze: **Josipa Dević**, **Mirjana Jaramazović**, **Nevena Mlinko** i **Željka Zelić**. Dok aranžmane potpisuju: **Viktor Kesler**, **VIS Proroci** i **Filip Čeliković**.

Ideja o izdavanju CD-a kako je rekao naš sugovornik postoji oдавно. »Mišljenja smo da je potreban određeni period kako bi pjesme »sazrijele«, te dobile na teženi, ne samo zbog riječi, nego i duhovnog autoriteta. Iako su tehnički pripreme trajale dugo, nama je bitna duhovna pozadina iza svake pjesme«, pojasnio je Gaković.

Za kraj samoga programa, koji je odisao duhovnošću mladi su jasno pjevajući poručili: »Slavit ću Gospodina, tisuću godina!«

Ž. V.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 14. do 20. studenoga

14. STUDENOGA 1920.

Rođen je **Berislav Deželić**, arhitekt, više godina scenograf prvog profesionalnog subotičkog teatra – Hrvatskog narodnog kazališta, utemeljenog 19. kolovoza 1945. godine. Tijekom svoje umjetničke karijere potpisao je oko 300 scenografija u vodećim kazalištima Jugoslavije, a također je bio i zapažen filmski scenograf. Umro je u Zagrebu 22. lipnja 1982.

14. STUDENOGA 1978.

Igrokaz *Risari*, utemeljitelja i prvog direktora subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta, redatelja, glumca i kulturnog djelatnika **Lajče Lendvaija**, doživio je svoju praizvedbu na subotičkoj sceni.

15. STUDENOGA 1918.

Naredbom srpskih vojnih vlasti, nastavljen je rad državnih ustanova, željeznice, pošte i telegrafa, kako bi se osigurali red, mir i rad.

15. STUDENOGA 1964.

Umrlo je **Marica Vujković-Cvijin**, poznata spisateljica. Po završenoj Trgovačkoj akademiji službuje u Beogradu. Pisala je pripovijetke i romane te priče za djecu. Značajnija djela: *Tereza se obratila* i druge novele, *Vera Novakova*, *Valjda je moralo bit* i dr.

16. STUDENOGA 1920.

U Tavankutu je rođen **Ante Sekulić**, pjesnik, književni povjesničar, znanstvenik, sveučilišni profesor, znanstveni savjetnik, dopisni član Hrvatske akademija znanosti i umjetnosti, redoviti član papinske marijanske akademije, Katoličkog

društva za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović** i dr. Objavio je desetak zbirki pjesama, preko pedeset znanstvenih djela, a u periodici oko osamsto znanstvenih radova, studija, rasprava i dr. Među ostalim, posebno se ističe trotomno djelo o književnosti podunavskih Hrvata, kao i više puta ponovljeno sveobuhvatno izdanje *Bački Bunjevci i Šokci*, odnosno *Bački Hrvati*.

16. STUDENOGA 1913.

Rođena je **Matija Skenderović** (udano) **Stipić**. Po završetku studija predaje solo pjevanje u Muzičkoj školi i nastupa na koncertima širom zemlje. Od 1951. članica je Opere u Ljubljani, a od 1954. Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu. Tumačila je niz velikih i složenih opernih uloga: Leonore u *Trubaduru*, Marte u *Dolini D'Albera*, Toske u istoimenoj operi **Giacoma Puccinija**, *Maršalke u Kavaliru s ružom* **Richarda Straussa** i dr. Umrlo je 7. rujna 1984.

16. STUDENOGA 1918.

Poslije četverogodišnje šutnje ponovno se pojavio najstariji subotički list *Neven*, glasilo bunjevačkih Hrvata, ali ne kao tjednik već kao dnevne novine.

17. STUDENOGA 1817.

Posvećen je kompleks nove subotičke Kalvarije, koju je na prostoru današnjeg željezničkog kolodvora podigao **Matija Vojnić Matuška** od Bajše. Tu je ostala do 1864. kada je premještena na lokaciju nedaleko Bajskog groblja. Prva Kalvarija podignuta je na čistini naspram Franjevačkog samostana 1757.

17. STUDENOGA 2002.

Umro je **Ive Prčić** mlađi, poznati subotički spisatelj, bibliograf, nastavnik jezika i književnosti. Rođen je 1. travnja 1927.

18. STUDENOGA 1941.

U vojarni VI. Domobranskog puka – na čijem mjestu je danas sudska zgrada – mađarske okupacije vlasti pogubile su 15 subotičkih rodoljuba, antifašista i komunista: **Lazara Bačića**, **Miklósa Gershona**, **Ödöna Kornsteina**, **Konstantina Lakenbácha**, **Istvána Lukácsa**, **dr. Kálmána Mayera**, **Miklósa Mayera**, **Otmara Mayera**, **Gelerta Perla**, **dr. Adolfa Singera**, **Antuna Suturovića**, **Roku Šimokovića**, **Miklósa Schwálba**, **Šimu Tikvickog** i **Lolu Wohl**.

18. STUDENOGA 1996.

Poslije duže bolesti umro je prof. **Jakov Kopilović**, istaknuti hrvatski pjesnik starije generacije, dugogodišnji pedagog, atletičar, kulturni i sportski djelatnik. Za života mu je objavljeno dvadesetak zbirki, mahom lirskih pjesama. Rođen je u Subotici 9. srpnja 1918. godine.

19. STUDENOGA 1901.

Rođen je **Ivan Prčić Gospodar**, učitelj, kulturni djelatnik, spisatelj. Objavljene su mu dvije knjige pjesama: *Zrna biserja* (1981.) i *Zrna biserja i sedefa iverja*, posthumno (1988.). Umro je 9. prosinca 1988.

19. STUDENOGA 1899.

Rođen je **Milivoje V. Knežević**, spisatelj, profesor jezika i književnosti, folklorist, knjižni-

čar Srpske akademije nauka. Tijekom svoga službovanja u Subotici i posljednje godine u Sentu pokrenuo je i uređivao književni časopis *Književni sever*. Znatan dio prostora posvetio je i tematici iz povijesti te života i rada ovdašnjih Bunjevaca, a također i mnoge stranice mladim talentima koji su rasli i razvijali se u časopisu, postavši značajna imena hrvatske književnosti ovoga podneblja. Umro je 17. srpnja 1973.

20. STUDENOGA 1780.

U Beču je umrla carica i kraljica **Marija Terezija**, velika zaštitnica našega grada, koja je u dva navrata pripomogla Subotičanima u ostvarenju značajnih, povijesnih iskoraka: prvo u stjecanju statusa povlaštene kraljevske komorne varoši Szent Mária, ranije Szabadka, 1743. godine, a potom statusa slobodnog kraljevskog grada Maria Thereziopolis, 1779. godine.

20. STUDENOGA 1918.

Naredbom zapovjedništva Srpske vojske u Subotici je smijenjena dotadašnja mađarska gradska uprava te postavljena nova, jugoslavenska. Za prvog gradonačelnika imenovan je uvaženi pravnik dr. **Stipan Matijević**, podnačelnik je dr. **Stipan Vojnić Tunić**, nadbilježnik dr. **Josip Prčić**, veliki kapetan inž. **Ivan Ivković Ivandekić**, gospodarski savjetnik dr. **Ivan Ivković Ivandekić**, a nadstojnik poreznog zvanja **Mate Dulić**.

20. STUDENOGA 1998.

Utemeljeno je Hrvatsko akademsko društvo (HAD). Za predsjednika je izabran prof. dr. **Josip Ivanović**.

Izostanak praktičnog učenja

U podizanju najmlađeg naraštaja, u Europi je u trendu povratak prirodnom okruženju, uključujući i pretjerivanja, kao uobičajenu karakteristiku raznih društvenih pokreta. Na stranu sada što se moderni vrtići, takoreći, formirani pod vedrim nebom i postavljeni (neki od njih) i u šume čine pretjeranim, ali su naša djeca obimnom školskom nastavom, a onda isto tako i obimnim domaćim zadaćama, prisiljena najveći dio dana provoditi u zatvorenim prostorima, daleko od prirode u kojoj bi zbog zdravog razvoja svakodnevno trebala boraviti. Pojedini stručnjaci upozoravaju kako danas djeca pate od »nedostatka prirode«, tj. zato što nisu dovoljno u prirodi pojavljuju se zabrinjavajući trendovi poput pretilosti, poremećaja pažnje, nesigurnosti, otuđenosti, depresije... Dovoljno za zabrinuti se i zamisliti nad načinom provođenja dana svakog djeteta. Nedavno je, primjerice, promovirana ideja o »zamijeni« onih ogromnih natrpanih školskih torbi koje djeca svakodnevno nose na svojim nerazvijenim ramenima, suvremenim, lakim ali i »sveznajućim« elektroničkim spravama, poput aktualnih »tableta«. Ideja je naišla gotovo na muk, slijeganje ramenima i zauzimanje obrambenog stava k tradicionalnom i jedino znanom tegljenju preteških torbi. Što bi se tek dogodilo na prijedlog o makar djelomičnoj zamjeni svih onih sati za školskim i radnim stolovima prirodnim okruženjem.

NEMOJTE VAN!

Boraviti izvan zidova, na kiši, vjetru, suncu, i svim drugim prirodnim pojavama, strano je, naravno, ako se (od)raste bez

izravnog kontakta s prirodom. Ali i one starije, koji su rasli, može biti i na salašu, pa tako nisu oskudijevali od dodira sa zemljom i zrakom, sa tv ekrana u sklopu vremenske prognoze često upućuju skloniti se – unutra. Zimi jer je poledica, snijeg i vjetar, što je onda gotovo izravno (prirodnoj) nepogodi, a ljeti jer sunce prži. Jedan od uobičajenih savjeta je i kloniti se veće skupine ljudi(!) – kako je sezona gripe. A kloniti se i trave, u travi se može pokupiti krpelj. Bauk do bauka za suvremenog čovjeka, i sasvim je nepoznato kako je čovjek i opstao do današnjih dana u stoljećima bez tv ekrana i odgovarajućih uputa o vremenu izlaska na ulicu s detaljnim objašnjenjem o mjerama zaštite koje je neophodno poduzeti u tako rizičnoj radnji kao što je izlazak izvan stana. Šešir s obodom za sunce, krema s visokim zaštitnim faktorom ljeti, neskliska obuća zimi i višeslojna odjeća, a svi dijelovi tijela dobro pokriveni radi zaštite od krpelja ukoliko se usudite kročiti na livadu. Treba tome dodati i zabranu izlaska na svježi zrak ako je dijete prehladeno, bez obzira što je vani ugodna, blagotvorna temperatura.

NIKADA ČOVJEK NIJE BIO DALJE OD PRIRODE I PRIRODNOG

A evo što na blogovima pišu naše mame u izravnom dodiru s prirodnim odnosom prema prirodi. Ovo je samo jedan od primjera, u nizu mnogih, jer naši mladi ljudi danas uglavnom budućnost vide u inozemstvu, pa ih otuda mnogo piše o iskustvima koje nisu sreli kod nas. Iskustvo iz vrtića u Norveškoj: »Najmlađi spavaju vani. Bez obzira na godišnje doba. Dadija jedno po jedno dijete upakira

Iz vremena malobrojnih foto dokumenata (XIX. stoljeće) i posebnih priprema i odjeće za fotografiranje.

u skafander i smjesti u kolica. Zatim prekrije kolica mrežicom protiv insekata i voza ih do sna. Kolica parkira tik uz velike prozore prostorija njihove grupice, i ostavi ih jedno po jedno spavati koliko žele. Ovo je rutina cijele godine. I kada pada kiša, i ako je hladno. Tada se umjesto mrežice za insekte navuče kišni prekrivač za kolica, i osigura dodatno dekića. Kažu kako sva djeca obožavaju ovu drijemku. Čak i oni koji nisu navikli spavati u kolicima. Polako i zajedno. Bez drame.«

ISKUSTVO TRADICIJE

Filozofija o okrepljujućem snu na svježem zraku njeguje se i u Finskoj. I na minus pet mame ostavljaju parkirana kolica ispred vrtića i puštaju bebe odspavati

na miru. Sve su dobro upakirane u skafandere. Za nas i naše, to je čudo nad čudima. Nekada nije bilo. Netko u obitelji od starijih svakako pamti spavanje u *ambetušu* (pokrivena terasa, trijem), gdje su se iznosile i bebe radi čvrstog i zdravog sna, kako bi majka obavila mnoge kućne i dvorišne poslove. Tada nije bilo suvremenih zaštitnih mrežica od insekata, ali su je majke pravile od prozračnih tkanina. Pobornici povratka prirodi, tj. suživotu s prirodom, ali od malih nogu, ističu (no, malo ih tko čuje) kako bez tog iskonskog stimulansa djeca ostaju neaktivna, bez prirodnog iskustva i praktičnog učenja. »Mi smo biološka bića i tek kada smo u prirodi, onda smo ono što jesmo.«

Katarina Korponaić

PROTEKLE SUBOTE U MIRGEŠU ODRŽAN VII. FESTIVAL MLADE RAKIJE

Količinski dobra, kakvoća slabija

Oko rakije, njene izvornosti a napose kakvoće, čak i trijezni, ljudi s ovih prostora rijetko će kada naći zajednički jezik

Nekoliko stotina ljudi potvrdilo je tezu iz uvoda i prošle subote, okupivši se na VII. Festivalu mlade rakije u Mirgešu. Da li kao pratnja izlagača sa strane ili pak kao pasionirani ljubitelji »mučenice«, tek registracijske oznake parkiranih automobila ispred mjesta održavanja Festivala najbolja su potvrda kako je ova manifestacija već nekoliko godina unazad prerasla isključivo lokalne okvire. Kako s raznih strana, tako su ljudi stigli i s raznim motivima: netko da bi kupio rakiju iz bogate ponude pred predstojeće blagdane, netko čisto da bi kušao proizvode iz najnovije sezonske kolekcije, a netko i jedno i drugo + druženje.

SAMO »KRALJICA« DOBRA

Sami izlagači, a bilo ih je četrdesetak iz Subotice i pripadajuće joj okolice ali i diljem lijepe naše Vojvodine, to se mora priznati, bili su i skromni i poštteni, što će reći objektivni kada je riječ o ocjeni rakije koju su nedavno

ispekli. Na količinu se ne žale, kažu »dobro je ponijela«. Ali, druga je priča kada je riječ o kakvoći. Tako će organizator Festivala **Saša Kopilović** – sin pokojnog utemeljitelja ove manifestacije **Blaška Kopilovića** (u čiju se čast ona i nastavlja) – reći kako su, kao i kod gotovo svih ostalih poljoprivrednih kultura, obilne kiše i nedostatak sunca općenito učinili da je u voću ovog ljeta i jeseni zamjetan nedo-

Ivan Piuković iz Subotice pobjednik je na ovogodišnjem, Festivalu mlade rakije. On je pobijedio u konkurenciji jedanaest vrsta rakija koje su bile ocjenjivane, a iza njega slede **Dejan Stankov**, također iz Subotice, te **Mile Samardžija** iz Sombora.

statak šećera. A da u svakom zlu ima i poneko dobro, potvrđuju riječi **Živka Bilbije** s Palića. Usko se specijalizirajući posljednjih desetak-petnaestak godina na proizvodnju rakije od jabuke on kaže da je sirovinu ove godine nabavio po nikad jeftinijoj cijeni: 4 dinara za kilogram! Istina, ima i onih koji na ovu cijenu sum-

njičavo vrte glavom, jer, tvrde, da su i sami (is)pekli istu rakiju, ali za 10 dinara. Ipak, ono što je ljubitelje ovog alkoholnog pića u većini najviše obradovalo svakako jest činjenica da je nesuđena kraljica među rakijama dobro ponijela. Riječ je, naravno, o kajsiji koja je nakon četiri-pet proljetnih izmrzavanja početak ljeta konačno dočekala punog, i dobrog roda. To, recimo, kaže **Mario Crnković** iz Subotice, koji

posjeduje, predstavljaju solidnu bazu da pecara, koju ima, uposlí ozbiljnim kapacitetom.

U IŠČEKIVANJU »AKCIZA«

A kada smo već kod pecara i onih koji peku rakiju, nije zgoreg spomenuti kako je nedavno od proizvođača rakije pri Gospodarskoj komori Beograda procurila inicijativa da oni koji peku rakiju moraju biti registrirani. Inicijativa je vjerojatno usko povezana sa sudjelovanjem dva njihova člana u izradi novog Zakona o jakim alkoholnim pićima za koji se navodi kako bi trebao biti usvojen u prvoj polovici sljedeće godine. Ne treba puno pameti, pa tu inicijativu dovesti u vezu s usklađivanjem domaćeg zakonodavstva sa standardima Europske unije, gdje zacijelo ne postoji praksa pečenja rakije u obliku kao kod nas.

Zanimljivo, reakcija naših sugovornika na to pitanje je i više nego li »pomirljiva«. Sležući ramenima, **Živko Bilbija** kaže kako je to naša neminovnost, dodajući da će se i on, kada to bude trebalo, svakako prilagoditi traženim standardima. Pozdravljajući ovu inicijativu, **Branimir Vuković** kaže kako bi donošenje jednog takvog zakona unijelo red na domaćem tržištu, odnosno da bi se na taj način vidjelo tko peče pravu, a tko krivotvorenu rakiju (kakvih nam, ruku na srce, ne manjka ni u privatnom, ali niti u industrijskom sektoru). Ipak, dvojica preostalih sugovornika razmišljaju unekoliko drugačije. Tako **Mario Crnković**, primjerice, kaže kako je lako moguće da se iza ove inicijative krije interes velikih proizvođača i

to na taj način da, tobožnjim nastojanjem da se uvede red na domaćem tržištu rakije, istim tim tržištem manipuliraju, određujući uvjete koji će od početka najviše pogoditi male proizvođače. Ističući da je čuo za inicijativu, Saša Kopilović kaže kako očekuje da se budući zakon ne primjenjuje samo na proizvođače nego i na ugostitelje. Kao obrazloženje on navodi (čestu) praksu da ugostitelji upravo na rakiji zarađuju veoma dobro, jer nerijetko uz kupljenu jednu

»s akcizom« u ponudi imaju mnogo više domaće (ili »domaće«), ali neregistrirane.

Kako god se ova inicijativa završi, a vjerojatno nije teško pogoditi kako će, sugovornici se slažu u jednom: utjerivanje domaćih proizvođača rakije u okvire zakona zacijelo će, napose u početku, naići na otpor. Baš kao i kada se priča povede o famoznoj zabrani obavljanja *disnotora* u ovdašnjim *avlijama*.

Z. R.

ODRŽAN TREĆI SAJAM TORTI, KOLAČA I POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA U MONOŠTORU

Promidžba domaće radinosti

Monoštorske udruge UG NADE, UG Podunav i Mjesna zajednica Monoštor, uz podršku Pokrajinskog tajništva za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost spolova organizirali su i ove godine Sajam torti, kolača i poljoprivrednih proizvoda, 8. studenoga.

Manifestacija je osmišljena kao promidžba domaće radinosti kroz poljoprivredne proizvode, prerađevine, torte i kolače, s ciljem unapređenja i razvoja sela, akcentiranja poljoprivrede kao osnovne djelatnosti na selu, afirmiranja žena i njihovog stvaralaštva te razvoja agro i eko turizma, kao dodatne aktivnosti na gazdinstvu.

bave izradom torti i kolača, udruge žena, kao i predstavnici Doma učenika srednjih škola Sombor, predstavilo je svoje delicije pripremljene specijalno za ovu priliku. Među njima su bile kućanice iz Monoštora i Sombora, udruge žena *Udahni život* iz Stanišića, *Brežanke* iz Brega, *Vredne ruke* iz Bezdana, *Turističko udruženje Vikend* također iz Bezdana, *Zlatne ruke Somborke* Sombor, poljoprivredni proizvođači mljevene začinske paprike, raznih vrsta zimnice itd.

Ravnopravno su bile zastupljene i tradicionalne vrste poslastica (štrudle s makom, orasima, kiflice, medenjaci...) i »moderne« torte i kolači. Našli su se tu i domaći pekmezi, džemovi,

dobro ide uz domaću rakiju, vina i sokove.

U programu su sudjelovali i članovi dječje skupine KUDH-a

vori Duška Radovića, u izvedbi neformalne skupine monoštorskih amaterskih glumaca, u režiji **Tatjane Kovač**.

Nagradu za najljepšu tortu osvojila je **Snežana Jager** iz Monoštora, poznata po dobroj doboš torti. Priznanje za najukusniju tortu pripalo je **Margareti Đurđević Meggie cakes** iz Sombora, za tortu po vlastitom receptu, koja se inače priprema bez brašna. Najbolji kolač bila je štrudla s dvije vrste nadjeva – mak i orasi, koga je pripremila **Marija Kolar** iz Monoštora dok je najbolji pekmez – džem bio onaj od šipurka, pripremljen od strane Sosine zimnice **Vladana Divjaka** iz Apatina. Posebno priznanje je dobila i **Klara Šuvak**, kao najmlađa sudionica sajma, još uvijek učenica osnovne škole.

Sajam je i ove godine okupio veliki broj posjetitelja i izlagača. Tridesetak izlagača – poljoprivrednih gazdinstava, žena koje se

med, a počelo se naravno od slanog – kobasica i kulena od divljači, dimljene marinirane ribe (domaće sardine), što sve opet

Bodrog iz Monoštora, pjevajući tradicionalne pjesme monoštorskih šokaca. Posjetitelji su se zabavljali i kroz tombolu. Pakete tombole osigurala je **Terezija Kovač**, poznatija kao Teruška Pinterova, čuvena monoštorska humanitarka, kao i pčelarska obitelj **Periškić Anice i Ivice**, ZR *Lace Kristine Šuvak Satmari*, **Marta Čatalinac**, Klub sportskih ribolovaca *Šaran*, ZR *Čamci Rang* i domaćinstvo **Danijele i Adama Periškića**. Za kraj programa odigrana je predstava *Ženski razgo-*

Nezaobilazni dio manifestacije bio je i onaj edukativnog karaktera, realiziran od strane predavača **Olivere Sekulić** i **Gordane Forgić** iz Poljoprivredne stručne službe Sombor, s kojom postoji suradnja još od prve godine održavanja sajma. Govorilo se o organskoj proizvodnji, kompostiranju i zaštiti bilja, dok su prisutnima podijeljene i recepture za pripremu prirodnih sredstava za zaštitu biljaka.

Zdenka Mitić

IZLOŽBA I KONCERT ZA DANE HRVATSKE KULTURE U SOMBORU

Lišće pada, na udaju misli cura mlada

U druga građana *Urbani Šokci* iz Sombora priredila je, u okviru manifestacije *Dani hrvatske kulture 2014.*, izložbu starih vjenčanih fotografija *Lipi k'o slika* i koncert na kome je predstavljen novi nosač zvuka Pjevačke skupine iz Monoštora *Kraljice Bodroga Faljen Isus Divice*, a po prvi puta u Somboru je nastupio Tamburaški sastav *Sokoli* iz Gajića. Program je priređen prošlog petka, 7. studenoga, u Gradskom muzeju i Gradskoj kući. Izložba se u somborskom muzeju mogla pogledati do 11. studenoga.

VAŽAN ŽIVOTNI TRENU-TAK

Izložbom *Lipi k'o slika* obuhvaćen je period od početka, pa

do 60-tih godina prošlog stoljeća, a predstavljene su fotografije iz Berega, Monoštora, Sonte, Plavne, Vajske i Bača te baranjskih mjesta Draž, Gajić, Duboševica i Baranjsko Petrovo selo, fotografije iz fundusa Gradskog muzeja Vinkovci i fotografije gostiju iz Mađarska – Hrvatske manjinske samouprave Santovo. Uz vjenčane fotografije izloženi su i nabožni predmeti. »Ovo je međunarodna izložba starih vjenčanih fotografija Šokaca regije, što znači da obuhvaća južnu Mađarsku, Podunavlje i istočnu Slavoniju i Baranju. Jedan od ciljeva naše udruge je promoviranje tradicije kroz običaje, svakodnevno življenje, promoviranje tradicije kroz pjesmu, ples, ali i kroz oblačenje. Prije četiri godine imali smo izložbu vjenčanih tradicij-

skih ruka, također ovih područja. Obzirom da se danas običaji mijenjaju u smislu da specifičnosti nestaju i da svi postajemo ujednačeni, htjeli smo ovom izložbom pokazati kako su se naše bake nekada oblačile za jedan od najsvečanijih trenutaka u svome životu«, kazale je predsjednica UG *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

Za pojedine posjetitelje izložbe ona je imala poseban značaj jer su na fotografijama članovi njihove obitelji ili oni sami, ali iz vremena od prije nekoliko desetljeća. **Marica Mikrut** nam je pokazala fotografije iz Sonte snimljene 30-tih godina prošlog stoljeća na kojoj je kao mladenka njena teta. »Preljepo, srce mu je puno«, kratko nam je rekla Marica. Na fotografiji iz Monoštora sni-

mljenoj 1960. godine je **Anica Pašić**. Zatekli smo je na izložbi. »Od tada je prošlo više od 50 godina, a kao da je prošao samo jedan tren. Mnogo toga se promijenilo, jer više se nitko tako ne nosi. Mladoženja je na vjenčanju nosio obično odijelo, a mladenka je morala imati crvenu suknju, *bili pregač, oplećak*, punu glavu i perje«, objašnjava nam teta Anica tadašnji *dress code*.

ISTI KRUG ŠOKAČKE BAŠTINE

Izložbu je otvorila **Ljubica Gligorević**, etnologinja Gradskog muzeja Vinkovci, već poznata suradnica hrvatskih udruga s ovog područja. Uspoređujući fotografije iz različitih regija, ona je istaknula

Anica Pašić

Svaki kraj ima svoje osobitosti. To se može vidjeti po

ljepoti bogatstva narodnog ruha za najsvečanije

prigode – svatovske prigode, ali i po skladnosti

i ljepoti kićenja, kaže Ljubica Gligorević

da su sve izložene fotografije važne za tradicijsku baštinu. »Svakako da svaki kraj ima svoje osobitosti. To se može vidjeti po ljepoti bogatstva narodnog ruha za najsvečanije prigode – svatovske prigode, ali i po skladnosti i ljepoti kićenja. Teško je reći koje su najljepše, jer sve su lijepe i vrijedne«, kazala je Gligorević. Ona je podsjetila da je fotografiranje u prošlosti bila rijetkost, ekskluziva. »Ljudi su se fotografirali samo u određenim prigodama. Svatovima, prigodom krštenja, pričesti, krizme, a vrlo rijetko tijekom nekih poslova. Kao što su i ovi naši dragi ljudi predstavljeni na ovim vjenčanim fotografijama. Mogli bi govoriti i o kadriranju na ovim fotografijama, koje je u prošlosti bilo osobito. Mogli bismo govoriti o ljepoti narodnih nošnji, koje su osobite po svojoj skladnosti. Trebalo je znati lijepo se i skladno odjenuti za tako važnu životnu priliku. Sva je

ta ljepota predložena na ovim fotografijama«, kazala je etnologinja iz Vinkovaca.

Suradnja s Gradskim muzejom u Somboru počela je prije šest godina. »Radimo zajedno na obostrano zadovoljstvo. Udruga građana *Urbani Šokci* može svoje projekte prikazati građanima Sombora, a muzej za uzvrat dobiva obimnu, kako duhovnu, tako i materijalnu građu vojvođanskih šokačkih Hrvata. To je za nas vrlo značajno«, kazao je ravnatelj Gradskog muzeja Sombor **Branimir Mašulović**.

Nakon izložbe program je nastavljen u Gradskoj kući uz pjesmu *Kraljica Bodroga* i Tamburaškog orkestra *Sokoli*, ali i uz stihove koje su govorile Marica Mikrut, **Tonka Šimić** i Marija Šeremešić. Drugi dio programa bio je prigoda i da se Ljubica Gligorević proglasi za počasnog člana *Urbanih Šokaca*.

Zlata Vasiljević

Ljubica Gligorević

TJEDAN U BAČKOJ

U krug

Spadam u one kućanice koje će zarad jeftinije kupovine obiće i po nekoliko dućana. Nije mi teško otići s kraja na kraj grada radi neke akcije, ući u nekoliko trgovina, obiće više mjesta prije kupovine, pažljivo pratiti akcijske prodaje i to sve na užas moje obitelji, koja je već digla ruke od toga da me prati u tim mojim pohodima.

Moram priznati da se posljednjih tjedana baš najbolje ni sama ne snalazim u svemu tome. Jedan veliki trgovački lanac, neću im spominjati imena da ih besplatno ne reklamiram, više nije pod tim imenom, već pod drugim, a ime tog drugog ponio je onaj prvi. A Somborci su dobili i tri nova tržna centra. Pitam se čemu sve to kada su i oni postojeći i tako poluprazni. Moram priznati da ih ipak obilazim i da polako pamtim u kome je što jeftinije u odnosu na druge dućane. Zašto da plaćam skuplje kada mlijeko mogu kupiti za 60 dinara, vrhnje za 34, čašu jogurta i kiflu za 15 dinara, kavu za 65, brašno za 36 dinara... Uvijek se pitam koja je u svemu tome realna cijena i što mi to kada uzmemo robu s police i dođemo na blagajnu sve plaćamo. Kako objasniti to što je razlika u cijeni i po nekoliko desetaka dinara?

Sjeti me to na priču jednog Somborca, koji je poprilično razgranao svoju proizvodnju. Kada sam ga upitala što se ne pokuša ubaciti u neki trgovački lanac, kratko mi odgovara da neće. Zvali ga jesu, ali on ih je odbio, jer kaže – prvo da bi uopće ušao u neku trgovačku mrežu mora platiti pa se onda plaća bolje mjesto na polici pa se moraju organizirati akcijske prodaje, a k tomu novac za svoju robu čekaš dok ne dočekaš. I tako u krug. Pročitala sam ovih dana i da je jedan, na našem tržištu novi, veliki trgovac, sve dosadašnje dobavljače uvjetovao time što suradnju mogu nastaviti samo ukoliko mu, na lijepe oči, uplate deset postotaka od prometa koji su ostvarili prodajom u trgovačkoj mreži koju je ovaj kupio. I, opet, tako u krug.

To mi sve liči na onu narodnu – tukli se čobani preko magarca. Tko je magarac valjda je jasno. Valjda je jasno i tko na koncu sve to plaća. I zato mi nije teško obiće i po nekoliko trgovina i u svakoj kupiti ono što je jeftinije nego li na drugom mjestu. Koliko tako uštedim nikada zapravo nisam ni zbrajala, a i kažu ono što dobiješ na mostu izgubiš na ćupriji. Pa čak i da je tako, nekako mi prija osjećaj da sam doskočila pohlepnim trgovcima, a i dobro dođe malo šetnje i vožnje biciklom od jednog do drugog kraja grada.

Z. Vasiljević

U POTRAZI ZA RJEŠENJEM

Nedovršene kapele u seoskim grobljima

Dok se ne pronađu mogućnosti, mještani Sota i nekih susjednih sela i dalje će svoje pokojne ispraćati na način koji se mnogima, pogotovo u urbanim sredinama, čini nemoguć

Još 2008. godine, po natječaju Pokrajinskog tajništva za lokalnu samoupravu i međuregionalnu suradnju, na zahtjev mjesnih zajednica u šidskoj općini Morovića, Molovina, Sota, Ljube i Bačinaca zajedno s općinom Šid, odobrena su sredstva u iznosu od po 1.500.000 dinara, za izgradnju kapela na seoskim grobljima. Po odobrenju sredstava dogovor je bio da općina Šid sudjeluje s 50 posto sredstava, a ostalih 50 posto sredstava budu uložene od strane Pokrajine. Tender je tada bio raspisan i za izvođača radova je izabran SZR *Mirjam* iz Šida koji je bio zadužen za izgradnju svih pet kapela. Proračunata vrijednost tadašnjih radova bila je 3 milijuna dinara po kapeli. Izvođač radova je započeo radove, međutim nije ih završio, obrazlažući da su mu pojedine mjesne zajednice ostale dužne neki novac iz ranijeg perioda. Radovi su prekinuti, a neke od kapela ostale su nedovršene sve do današnjih dana.

ZA SVE VJERNIKE

Jedna od tih kapela, nalazi se na seoskom groblju u Sotu. Pri samom ulasku na groblje, koje je zajedničko katoličko i pravoslavno, nalaze se samo zidovi kapele koji nakon pet godina od izgradnje, već polako propadaju. Kako smo saznali, postoji zainteresiranost i volja da se pomogne završetak izgradnje kapele, kako od strane Mjesne zajednice, tako i od župnika i pravoslavnog svećenika u tom mjestu, jedini uvjet je da naziv projekta kapele bude seoska grobljanska kapela za sve pokojne. Samo u tom slučaju

izgradnju će dijelom financirati katolička crkva. Od čelnog čovjeka sela saznajemo da je neosporno da potreba za kapelom postoji. Projekt je izrađen, ali postoji problem s izvođačem radova: »Milijun i pol dinara je prije šest godina uplaćeno na račun izvođača radova i taj novac je te 2008. godine vrijedio mnogo više nego danas. Osobno sam napisao zahtjev Općinskom vijeću da nam pošalju građevinskog inspektora, koji bi procijenio vrijednost izvedenih radova, kako bi raskinuli ugovor s izvođačem radova, jer samo tako možemo nastaviti gradnju. Kapela bi se zvala seoska kapela na kojoj bi bio samo jedan križ i bila bi dostupna svim vjernicima«, ističe predsjednik MZ Sot **Milisav Arišić**.

DOGOVOR – NAJBOLJE RJEŠENJE

Odgovornu stranu potražili smo u Općinskoj upravi u Šidu i tamo se obratili općinskom javnom pravobranitelju. U razgovoru s njim saznali smo da je izvođač radova prekinuo radove govoreći da su mu pojedine mjesne zajednice ostale dužne izvesti novac: »Od strane općine dan je prijedlog izvođaču radova, neka vrsta aneksa ugovora, da od tih milijun i pol dinara koje je dobio za izgradnju kapela u Molovinu i Ljubi, završi radove do tog iznosa i da onda raskine ugovor. Međutim, on je to odbio tako da je nakon toga došlo do podnošenja tužbi i raskida ugovora u Ljubi i Molovinu. Mjesna zajednica Sot je također tražila izvjesnu naknadu i obvezao

sam građevinskog inspektora da izađe na teren i izvrši premjer i obračun onoga što je urađeno, kako bi ta mjesna zajednica imala osnovu za eventualnu tužbu. Još uvijek nisam dobio taj zapisnik, a kada se premjer završi, ugovor se može raskinuti ili dragovoljno ili sudskim putem, tužbom. Postoji možda mogućnost da izvođač nastavi radove, ali je važno ustanoviti koliko je za urađeno do sada plaćeno. Ukoliko postoji zainteresiranost od strane nekoga da se radovi nastave, najbolje bi bilo kontaktirati tog izvođača radova ili spor riješiti sudskim putem, što bi trajalo znatno duže«, rekao nam je općinski pravobranitelj općine Šid **Milan Filipović**.

VELIKA ŽELJA MJEŠTANA

Seosko groblje u Sotu nalazi se na jednom kraju sela, do njega se dolazi teško, s obzirom da je smješteno na najvišem dijelu sela. Kada su sprovodi, pokojnik se po nekoliko kilometara gura glavnom cestom i uz brdo, što predstavlja dodatni problem. Jedan od starijih mještana, sjeća se kako su nekada pokojnika nosili na ramenima: »Nas šestorica smo po nekoliko kilometara nosili pokojnika na nosilima na leđima. Bilo je svakako, imali smo poslije ožiljke na leđima,

ali ni sada nije mnogo bolje, jer sada pokojnika guramo kolicima i mogu vam reći da nije nimalo higijenski, niti sigurno pogotovo što moramo ići cestom. Ovako, kada bi imali kapelu, bilo bi svima jednostavnije i lakše, a ni pokojnika ne bi morali držati u kući«, kaže **Mija Dovčak**. Slično mišljenje dijele i Soćanke **Ana Dovčak** i **Marija Rašić**.

I dok se ne iznađu mogućnosti, mještani Sota ali i nekih susjednih sela i dalje će svoje pokojne ispraćati na način koji se mnogima pogotovo u urbanim sredinama, čini nemoguć. U iščekivanju rješenja problema, Soćani se ipak nadaju da će se uskoro stvoriti uvjeti za završetak radova i da će seoska kapela na groblju u Sotu, koja bi trebala biti namijenjena svim vjernicima, konačno biti završena usprkos svih pravnih zavrzlama.

Suzana Darabašić

VAŽNO ARHEOLOŠKO OTKRIĆE U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Iskopine iz srednjeg vijeka

Ovogodišnja iskopanja na sjevernom dijelu kompleksa carske palače u Srijemskoj Mitrovici dala su velike i važne rezultate za istraživače i znanstvenike. Na zapadnom dijelu istraživnog sektora, otkriveno je 20 grobova, a antropološkom analizom ustanovljeno je da su u pitanju skeletni ostaci odraslih ljudi i djece, iz srednjovjekovnog razdoblja koji su bez grobnih konstrukcija slobodno ukapani u zemlju. Za arheologe su najvažniji nalazi brojnih fragmenata od profira koji su iskapani

također veoma rijetki i najpoznatiji se čuvaju u Vatikanu i Veneciji. Tijekom ovogodišnjeg istraživanja, otkriveno je trideset fragmenata profirne kompozicije. Imajući u vidu povijesne okolnosti, ova dva cara mogli bi biti **Galerije** i **Dioklecijan**, a postoje mogućnosti da su to i **Licinije** i **Konstantin**. Prethodnih godina, na istom lokalitetu, pronađene su i mramorne glave ženskih božanstava. Nalazi ovih figura su veoma rijetki te je samim tim ustanovljeno da je grad Sirmium imao izuzetan značaj i da su se ovdje dogodili

na istočnom dijelu lokaliteta. Ti dijelovi tijela, glave, uha i bogato naboranog ogrtača ispod zemlje nalazili su se 17 stoljeća. Purpurni kamen profir je eksploatiran u Egiptu, a kako jedan od najvećih arheoloških stručnjaka dr. **Ivana Popović** za antički nakit i predmete od kamene plastike smatra, od profira i kamena su izrađivane isključivo figure careva, jer je ovaj običaj uveo **Dioklecijan** 293. godine kada je uspostavio novi sustav vladavine Rimskog carstva. Purpurni kamen, profir trebao je simbolizirati snagu i apsolutnu moć careva koji su vladali u tetrarhiji. Tetrarhija predstavlja vladavinu četiri cara – dva augusta i dva cezara koji su bili zemaljski zastupnici Herkula i Jupitera. Ovi nalazi su

ključni događaji za povijest Rimskog carstva. Između ostalog, pronađeni su i dijelovi mramornih stupova. Cijela građevina koju su činile baze stupova predstavlja jedan sakralni objekt kružne konstrukcije koji je imao otprilike 14 metara promjera i u čijem središtu se nalazila neka od bitnih skulptura za taj period – kaže znanstveni suradnik Arheološkog instituta **Stefan Pop-Lazić**. Sirmium je predstavljao veoma značajno mjesto za careve i prije Konstantina. Stotine četvornih metara nekadašnjih luksuznih prostorija i trgova, danas se nalaze u Srijemskoj Mitrovici ispod modernih zgrada i ulica.

D. Matković

TJEDAN U SRIJEMU

Adaptirana bolnica

Proteklog tjedna predsjednik Vlade AP Vojvodine dr. **Bojan Pajtić**, posjetio je adaptirano interno odjeljenje Opće bolnice u Srijemskoj Mitrovici koje je obnovljeno uz podršku pokrajinskog Fonda za kapitalna ulaganja, a uz to je kupljena oprema i za još neka odjeljenja u kompleksu ovog zdravstvenog centra. U rekonstrukciju internog odjeljenja u srijemsko mitrovačkoj bolnici, Fond za kapitalna ulaganja uložio je 59.000.000 dinara, a isti iznos sredstava Fond je izdvojio i za nabavu opreme anesteziološkog tipa te opreme za internističke i neurološke bolesti. Dio novčanih sredstava osigurala je i lokalna samouprava.

Obilasku bolnice u Srijemskoj Mitrovici prisustvovao je v. d. direktora Fonda za kapitalna ulaganja **Nebojša Malenković**. Predsjednik Vlade APV dr. Bojan Pajtić prilikom obilaska bolnice istaknuo je da u tu bolnicu država desetljećima nije ništa ulagala, niti u njenu modernizaciju, iako je pod zaštitom države i predstavlja prvu zgradu na teritoriju današnje Srbije koja je planski građena da bude bolnica prije gotovo 190 godina. Iz tog razloga kako je rekao, pokrajinska Vlada je izdvojila značajna sredstva da se opremi bolnica prema kojoj gravitira više od 350.000 stanovnika. Na ovaj način pokrajinska Vlada započela je standardizaciju zdravstvenih usluga na teritoriju cijele Vojvodine kako bi svi građani Vojvodine imali isti nivo zdravstvene usluge, nezavisno od toga u kom dijelu Pokrajine žive.

Bolnica u Srijemskoj Mitrovici izdvojena je kao jedna od najznačajnijih institucija sekundarnog karaktera u pokrajinskom zdravstvu, a prema riječima direktora bolnice dr. **Miroslava Kendrišića** koji se tom prigodom zahvalio na pomoći, poboljšanje zdravstvenih usluga u srijemsko mitrovačkoj bolnici je od velikog značaja, s obzirom da su bolesti kardiovaskularnog sustava u povećanju i 55 posto bolesnika umire upravo od te bolesti.

Ruku na srce, opću bolnicu u Srijemskoj Mitrovici ne bije baš lijep glas i dosta je pritužbi pacijenata u posljednje vrijeme upućeno na rad i usluge zdravstvenih radnika, ali i na dugo čekanje na pojedine specijalističke preglede. I pored toga, Srijemci se ipak nadaju se da će se na ovaj način makar donekle poboljšati pružanje zdravstvenih usluga, a isto tako i dijagnostika kardiovaskularnih bolesti, jer je bolnica osim obnove internog odjeljenja dobila i kompletnu medicinsku i svu prateću opremu za interno odjeljenje. Vrijeme će sve pokazati.

S. Darabašić

24. FESTIVAL TAMBURAŠKIH ORKESTARA SRBIJE U RUMI

Nastupila i dva hrvatska društva

U Velikoj dvorani Kulturnog centra u Rumi u nedjelju, 9. studenoga održan je 24. Festival tamburaških orkestara Srbije. Festival je ove godine bio u znaku 100. obljetnice od rođenja poznatog vojvođanskog skladatelja **Save Vukosavljeva** te je njemu u čast svaki veliki tamburaški orkestar izveo i po neku njegovu skladbu. Na ovogodišnjem festivalu nastupila su četiri velika tamburaška orkestra kao i jedan mali i jedan dječji tamburaški sastav.

Festival je svečano ispred općine Ruma kao pokrovitelj festivala, otvorio **Stevan**

Kovačević, član općinskog vijeća zadužen na kulturu. Čast da prvi nastupe imali su članovi Dječjeg tamburaškog sastava Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva iz Golubinaca. Tamburaški sastav iz Golubinaca je inače ovogodišnji pobjednik Festivala dječjih tamburaških orkestara Vojvodine u Bačkoj Topoli čime je nastavljena lijepa tradicija da festival u Rumi svake godine otvori pobjednik dječjeg festivala. Nakon Golubincana nastupili su članovi tamburaškog orkestra *Vila Srpskog kulturno-umjetničkog društva Železničar* iz Novog Sada, a nakon njih su na scenu

izašli članovi još jednog srijemskog hrvatskog kulturno-umjetničkog društva i to tamburaši Velikog tamburaškog orkestra Hrvatsko kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz grada domaćina. Uslijedio je nastup gostujućeg ansambla – Gradskog tamburaškog orkestra *Banja Luka*, potom malog tamburaškog sastava *La banda* iz Novog Sada da bi se festival završio nastupom drugog rumskog tamburaškog orkestra – Gradskog tamburaškog orkestra *Branko Radičević*.

Ovogodišnji festival bio je revijalnog nenatjecateljskog

karaktera, a stručni žiri festivala koji su i ove godine činila dva eminentna glazbena stručnjaka: **Slobodan Atanacković** – skladatelj iz Beograda i **Zoran Mulić** – skladatelj iz Novog Sada su nastup svakog orkestra ocijenili pismenim opisnim ocjenama.

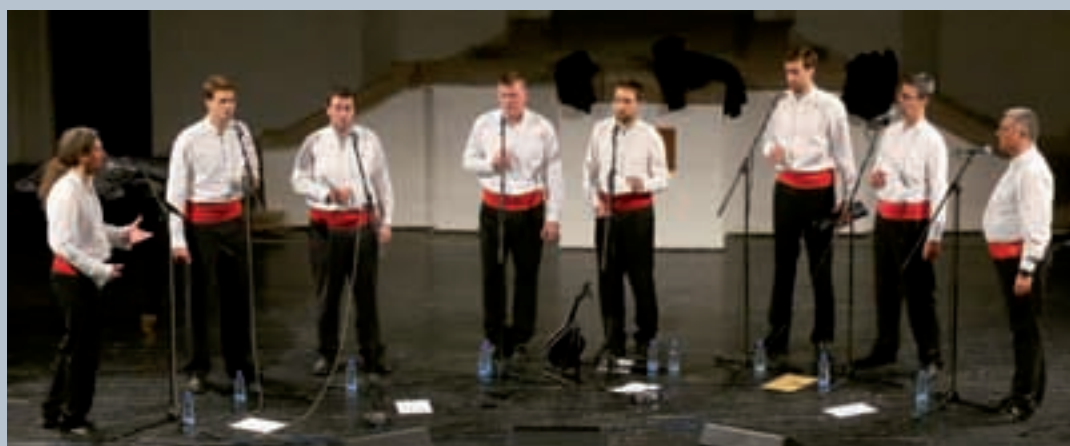
Organizatori festivala su bili Kulturni centar u Rumi i Savez tamburaških društava Vojvodine, pokrovitelj je bila općina Ruma, a po završetku nastupa svih orkestara za sve njegove sudionike u prostorijama HKPD *Matija Gubec* na Bregu organizirana je prigodna večera.

N. Jurca

KONCERT KLAPE CAMBI U NOVOM SADU

Večer dalmatinske pisme

Dalmatinska pisma mogla se čuti u novosadskoj sinagogi prošlog četvrtaka, gdje je koncert održala klapa *Cambi* iz Splita, najpopularniji sastav ovog tipa u Hrvatskoj. Gosti su koncert započeli obradom pjesme **Olivera Dragojevića** *Splitu moj*, a uslijedile su obrade hitova i drugih hrvatskih izvođača kao i niz dalmatinskih klapskih pjesama. Novosađani su imali prigodu čuti i obrade nekoliko pjesama čiji je autor **Kornelije Kovač**,

GODIŠNJI TAMBURAŠKI KONCERT HKPD-A MATIJA GUBEC IZ TAVANKUTA

Tradicionalna manifestacija tamburaša

autora – **Paskuala Markinja Nara**, *Espanja kani* – *Španjolski ples* i kompozicija **Aleksandra Radua**, *Rumunjski zimski marš*, evergreen glazba i kompozicije: *Blue Spanish eyes* – *Španske oči* i *Jesenja elegija*.

Kao vokalni solisti nastupili su **Kristina Crnković** iz Tavankuta, **Luka Matatić** iz Subotice, **Marko Križanović**, publici poznat po izdvabama sevdalinki, a **Martin Vojnić Mijatov** i **Boris Godar** iz Tavankuta nastupili su sa slavonskim i dalmatanskim melodijama. Sada već dugogodišnji voditelj tamburaškog odjela, profesor tambure, **Vojislav Temunović** ravnao je orkestrom.

I ove je godine koncert održan u sportskoj dvorani OŠ *Matija Gubec*, koja za programe ove, ali i drugih tavankutskih udruga, ustupa prostor zbog dugogodišnjeg ružiniranog stanja tavankutskog Doma kulture.

I. D.

Tradicionalna manifestacija tamburaškog orkestra Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta svakako je godišnji tamburaški koncert. Osim redovitih manifestacija koje ovaj odjel prati tu su još i nastupi folklornog odjela, samostalni nastupi pri raznim manifestacijama, otvorenja izložbi te praćenje turističkih

programa u Tavankutu i drugim mjestima. Tavankutski su tamburaši tu i da učine ugodnijim boravak u ovome selu svima onima koji to žele. Više od tri-deset tamburaša, koji pohađaju ovu sekciju dokazuju da interes za tamburašku glazbu i tamburu kao instrument u ovoj zajednici ne jenjava i da će se bunjevačko kulturno naslijeđe moći i daje

očuvati i mladima prenositi.

Program ovogodišnjeg koncerta, održanog u nedjelju, 9. studenoga, započeli su najmlađi članovi tamburaškog odjela *Spletom bunjevačkih igara*. Starija dobna skupina tamburaša nastavila je s numerama domaćih i stranih autora. Tako su se na programu našle, osim bunjevačkih skladbi i skladbe stranih

budući da je klapa snimila i CD s obradama skladbi ovog velikog skladatelja pop glazbe.

Klapa *Cambi* postoji već 26 godina, i svoje sjedište je preselila 2007. godine u Split. Jedna od rijetkih klapa koja se drži tradicije i svoje pjesme pjeva u izvornom obliku. Dobitnici su velikog broja nagrada, a jedna od najvećih je svakako pobjeda na Splitskom festivalu 2011. s pjesmom *Ultima partenca*.

»Za nas je ovo bila večer za pamćenje, prekrasna publika, prostor koji je sam po sebi akustičan. Prvi put smo u Novom Sadu, nadam se ne i posljednji«, istaknuo je **Jure Nikolić** 2. tenor u grupi. Klapa *Cambi* je dan kasnije gostovala i u Subotici, na *Večeri nostalgije* u okviru festivala *Omladina*.

A. K.

Gradska uprava Grada Subotica temeljem članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS br. 135/04, 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

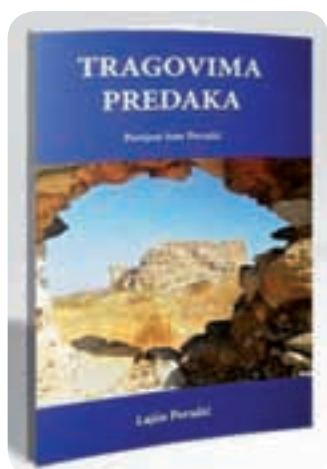
Nositelj projekta AD *Ravnica* Bajmak, Zubačište 72 A, podnio je ovom tijelu zahtjev za davanje suglasnosti na studij o procjeni utjecaja zatečenog stanja objekta *SVINJOGOJSKA FARMA* – MIKIĆEVO koja se nalazi na katastarskoj parceli 439/2 ko Žednik. Nakon sprovedenog postupka Gradska uprava Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj je dana 31. 10. 2014. godine donijela Rješenje broj IV-05/I-501-344/2014, kojim je dana suglasnost na Studij o procjeni utjecaja na životni okoliš.

U cilju obavijesti javnosti, tekst rješenja se može preuzeti na sajtu gradske uprave www.subotica.rs, odjeljak životna sredina/oglasna ploča

<http://www.subotica.rs/index/pagelistzs/lg/sr>

KNJIGA TRAGOVIMA PREDAKA – POVIJEST LOZE PERUŠIĆ PREDSTAVLJENA U ZAGREBU

Djedovinu i očevinu moramo istraživati

U organizaciji Matice hrvatske i Udruge za potporu bačkim Hrvatima 21. listopada u Velikoj dvorani Matice hrvatske u Zagrebu predstavljena je knjiga **Lajče Perušića** *Tragovima predaka – povijest loze Perušić*. Riječ je o knjizi u kojoj se njen autor pozabavio nastankom, djelovanjem i kretanjem poznate povijesne plemićke loze roda Perušića, od prvoga njenog spomena 14. rujna 1437. godine, pa do naših dana te uputio i na pove-

zivanja te plemićke loze s drugim velikaškim rodovima ženidbama i službama koje su obnašali te na političke procese u koje su se uključivali.

U ime organizatora predstavlanje knjige otvorili su potpredsjednik Matice hrvatske **Stjepan Sučić** i predsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima prof. dr. sc. **Stjepan Skenderović**. Predstavljajući knjigu prof. **Đuro Vidmarović** ocijenio je da je autor kroz povijesni kontekst podrijetla roda Perušića podsjetio na nastajanje i organiziranje društvenoga života u Hrvata u srednjem vijeku u plemenskim, rodovskim i političkim okvirima, u bratstvima, rodovima i plemenima i njihovu teritorijalizaciju na župe, odnosno županije.

Prof. dr. sc. **Anđelko Mijatović** je istaknuo kako je cijela knjiga pisana laganim stilom i biranim izrazima što knjizi daje posebno značenje te zaključio kako je autor, iako nije povjesničar po obrazovanju, savjesno i stručno pristupio istraživanju zadane teme, koristeći radove više relevantnih povjesničara, istražujući po arhivima te obilazeći i fotografirajući pojedine objekte i druge oblike kulturne baštine koji su u vezi s plemićkim rodnom Perušić.

Autor se u knjizi, kako je istaknuto, na stotinjak stranica pozabavio etimologijom prezimena Perušić, služeći se pri tome mišljenjima poznatih etimologa i jezikoslovaca. Zaključio je da prezime potječe od grčkoga izraza

petros, petar, u značenju stijena, odnosno od muškog imena Petar u kršćanskoj civilizaciji, od koga su nastale mnoge izvedenice pa u smislu plemenske identifikacije i prezime Perušić, odnosno Perišić.

Autor knjige Lajčo Perušić zahvalio se svima koji su na bilo koji način pomogli u izdanju knjige te naglasio da »djedovinu i očevinu moramo istraživati, čuvati njezine korijene kako bismo ih predali svojoj djeci da i oni znaju tko su«.

Predstavljanje knjige vodio je zamjenik predsjednika Udruge za potporu bačkim Hrvatima **Naco Zelić**, dok su u glazbenom dijelu programa nastupili **Katarina Evetović** (čelo) i **Tihana Donnan** (klavir).

Z. Žužić

INICIJATIVA NIU HRVATSKA RIJEČ

Unaprijediti nakladničku produkciju u hrvatskoj zajednici

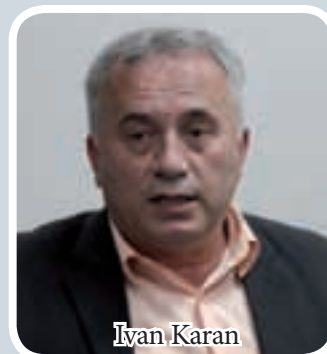
U cilju podizanja kvalitete nakladničke produkcije Hrvata u Srbiji, NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice inicirat će sastanak svih nakladnika koji djeluju u ovoj zajednici. Ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Karan**, kaže kako bi se podizanje kvalitete nakladničke produkcije postiglo jasnijim profiliranjem nakladnika za određenu vrstu književnosti ili publicistike.

»Tu mislim na sljedeće nakladnike: Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, Hrvatsko akademsko društvo, Hrvatsku čitaonicu, NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kultu-

ru vojvodanskih Hrvata. Trebali bismo zajednički uraditi analizu toga što se radi na ovom području, iznijeti planove za iduću godinu s obzirom da su pojedini natječaji već raspisani te vidjeti je li moguće surađivati i profilirati nakladničku djelatnost kod ovih nakladnika. S obzirom da nijedan od ovih nakladnika nije profitabilan, odnosi među nama nisu odnosi konkurencije, već odnosi dogovora i suradnje. Stoga smatram kako bismo mogli na drugačiji način organizirati nakladničku djelatnost, uz više razmjene informacija i dogovora oko žanrova knjiga koje će se objavljivati.

Primjerice, po mojem mišljenju, knjige duhovne tematike bi trebalo objavljivati Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović**, a ne i naša ustanova. Knjige za djecu bi trebala objavljivati Hrvatska čitaonica, a znanstvene naslove Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata i Hrvatsko akademsko društvo... Mislim da je moguće naći manji zajednički imenitelj u svezi nakladničke produkcije Hrvata u Srbiji«, kaže Karan.

Ivan Karan podsjeća kako NIU *Hrvatska riječ* svoj prostor za prezentacije na Sajmu knjiga u Beogradu i Salonu knjiga

Ivan Karan

u Novom Sadu, kojega za ovu ustanovu osigurava Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje, redovito nudi i ostalim nakladnicima u hrvatskoj zajednici. »Smatramo da se i drugi nakladnici trebaju predstaviti na tim najvećim manifestacijama vezanim za knjigu. Ukoliko od strane drugih nakladnika i dalje bude želje za predstavljanjem svojih izdanja, s ovom praksom ćemo nastaviti i idućih godina«, kaže Karan.

D. B. P.

Predstava iz Hrvatske nagrađena u Zrenjaninu

ZRENJANIN – Komedija *Čup* rimskoga komediografa **Tita Makcija Plauta**, nastala u koprodukciji Kazališta Joze Ivakića iz Vinkovaca i Kazališta iz Virovitice, osvojila je na *Danima Zorana Radmilovića*, festivalu u Zrenjaninu, prvu nagradu publike. »Ova nagrada rezultat je uspješne suradnje vinkovačkoga i virovitičkog kazališta i poticaj za nastavak suradnje ovih dviju kazališnih kuća, na radost publike«, navodi se u priopćenju vinkovačkog kazališta. Predstavu je režirala **Renata Carolla Gattica**.

Izložba članova ULUS-a u Rovinju

ROVINJ – Izložba *Beograd – Istra*, koja predstavlja radove članova Udruženja likovnih umetnika Srbije (ULUS), otvorena je prošloga tjedna u Zavičajnom muzeju grada Rovinja.

Izložba predstavlja radove oko 50 umjetnika različitih generacija koje je odabrao Savjet ULUS-a, a organizirana je kao nastavak suradnje rovinjske i beogradske umjetničke scene.

Rovinska izložba organizirana je u suradnji sa Zajednicom Srba Rovinj i Istarskom županijom.

Ranije ove godine u Etnografskom muzeju u Beogradu održana je izložba *Istra – Beograd* radovima rovinjskih i istarskih slikara.

Osječki HNK gostuje u Subotici

SUBOTICA – Večeras (petak, 14. studenoga) u Subotici će gostovati Hrvatsko narodno kazalište iz Osijeka s predstavom *Zeusove ljubavnice*. Predstava će biti igrana na sceni *Jadran* Narodnog kazališta, s početkom u 19.30 sati. Ovu alegorijsku komediju **Ane Tonković Dolenčić** režirao je **Ivan Leo Lemo**. Riječ je o komadu koji kroz mitske reference Zeusovih ljubavnih tumananja progovara o svekolikim problemima suvremenih žena. U predstavi igraju: **Aleksandar Bogdanović, Jasna Odorčić, Petra Blašković, Ivana Soldo Čabraja, Anita Schmidt, Matea Grabić, Radoslava Mrkšić, Antonija Pintarić, Ivana Gudelj, Ljiljana Krička Mitrović i Vladimir Tintor**.

Bunjevački blues u Vinkovcima i Zagrebu

SUBOTICA – Nakon prošlogodišnje premijere i više izvođenja u zagrebačkom kazalištu *Histrion*, a potom i u Subotici i Somboru, predstava *Bunjevački blues* nastala prema knjizi *Prid svitom - saga o svitu koji nestaje* autora **Tomislava Žigmanova**, nastavlja svoj život na sceni i u novoj, ovogodišnjoj kazališnoj sezoni, objavio je portal www.zkvh.org.rs.

Predstava će prvo biti izvedena u Vinkovcima, u Gradskom kazalištu *Joza Ivakić* u četvrtak, 20. studenoga, s početkom u 20 sati. Također, bit će izvedena i u zagrebačkom kazalištu *Histrion* 27. studenoga i 6. prosinca, s početkom u 19.30 sati.

Redatelj predstave je Vlatko Dulić, koji ujedno tumači i jednu od glavnih uloga. Osim njega, u predstavi igraju **Nina Erak – Svrtnan, Ivana Buljan – Legati, Vesna Tominac / Suzana Nikolić, Davor Svedružić / Boris Svrtnan, Goran Grgić / Dražen Kühn**.

Šokci i baština u Sonti

SONTA – Tradicionalna manifestacija *Šokci i baština*, ove godine pod geslom *Al je lipo u svatove iti*, bit će održana u Sonti u iduću subotu, 22. studenoga, u velikoj dvorani Doma kulture, s početkom u 19 sati. Na manifestaciji će nastupiti udruge šokačkih Hrvata iz Monoštora, Berega, Sombora, Sonte, Bača, Vajske, Plavne i Bođana, a kao gosti programa sudjelovat će udruge iz Subotice i Srijemske Mitrovice. Manifestaciju zajednički organiziraju sve šokačke udruge, a ista se održava pod pokroviteljstvom HNV-a i ZKVH-a.

Natječaj za nakladničku djelatnost!

ZAGREB – Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske raspisao je javni natječaj za financiranje programa i projekata vezanih uz nakladničku djelatnost, izdavanje časopisa, publikacija i ostalih javnih glasila na hrvatskom jeziku koji promiču veze iseljene i domovinske Hrvatske.

Natječaj i prijavna dokumentacija dostupni su na internetskoj stranici Državnog ureda: www.hrvatiizvanrh.hr.

Prijave se dostavljaju poštom na adresu: Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske; Trg hrvatskih velikana 6.; 10 000 Zagreb ili na e-mail adresu: iseljenistvo-projekti@hrvatiizvanrh.hr.

Rok za podnošenje prijave počinje teći od dana objave Natječaja na internetskoj stranici Ureda i traje zaključno do 20. studenoga 2014. godine.

Za sva dodatna pojašnjenja u svezi ovoga natječaja, organizacije hrvatskog iseljenništva se mogu javiti na e-mail adresu: iseljenistvo-projekti@hrvatiizvanrh.hr.

Predstave iz Hrvatske na festivalu Desiré

SUBOTICA – Šesti po redu, regionalni festival suvremenog kazališta *Desiré Central Station* bit će održan od 29. studenoga do 5. prosinca u Subotici. Publika će moći pogledati ukupno 13 predstava kazališta iz Francuske, Mađarske, Hrvatske, Makedonije i Srbije.

Iz Hrvatske stižu dvije predstave: *Aleksandra Zec* autora i redatelja **Olivera Frlića** nastala u produkciji HKD teatra iz Rijeke i *A gdje je revolucija, stoko?* (koncept i režija: **Borut Šeparović**) zagrebačke trupe *Montažstroj*. Također, publika će moći pogledati i predstavu *Roberto Zucco* u čijoj je koprodukciji sudjelovalo i zagrebačko Novo kazalište, a koju je režirao **Ivica Buljan**. U sklopu *Desiré* akademije bit će organiziran razgovor s ovim hrvatskih redateljem.

IZLOŽBA DRUGO LICE DEMOKRACIJE ANDREJE KULUNČIĆ U SUBOTICI

Umjetnost za društvene promjene

»Smatram da se uvijek trebamo zapitati što je s onima najslabijima u društvu. Ako sebe nekako uspijemo staviti u kožu tog najslabijega i ukoliko možemo učiniti nešto i za njega, mislim da smo puno napravili«, kaže renomirana umjetnica

Druugo lice demokracije naziv je izložbe međunarodno renomirane vizualne umjetnice **Andreje Kulunčić** koja se do 10. prosinca može pogledati u subotičkoj galeriji *dr. Vinko Perčić*. Subotičanka sa zagrebačkom adresom, na svojoj prvoj samostalnoj izložbi u rodnom gradu, predstavila se s pet radova koji tematiziraju neke od problema suvremenog društva – od nezaposlenosti, preko ksenofobije do depresije. Radove *Samo za Austrijance*, *Nama: 1908 zaposlenika*, *15 robnih kuća*, *Rekonstrukcija (ne)važnog dana naše povijesti* i *U krugu* kronološki zaokružuje njezin najnoviji rad *Kreativne strategije: Početnica* koji je također zastupljen u postavu ove izložbe.

NISMO DOVOLJNO AKTIVIRANI

Kulunčić se bavi društveno angažiranom umjetnošću, u okviru koje je razvila specifičnu istraživačku metodologiju rada u domenu vizualnih umjetnosti fokusirajući se na neuralgične točke različitih društava. Njezini radovi zahtijevaju i aktivno uključivanje publike te procese rada temeljene na suradnji (sociolozi, filozofi, znanstvenici, dizajneri i marketinški stručnjaci). Galerijski prostor i umjetnički

okvir umjetnica koristi kao jedno od mogućih područja za aktivno promišljanje društvenih odnosa i praksi.

»Smatram da se uvijek trebamo zapitati što je s onima najslabijima u društvu«, kaže Andreja Kulunčić. »Ako sebe nekako uspijemo staviti u kožu tog najslabijega i ukoliko možemo učiniti nešto i za njega, mislim da smo puno napravili. Ali, ono što mene najviše zanima jest pasivnost koju svi živimo, pa i ja. Držim da nismo dovoljno 'aktivi-

rani'. Lako je reći 'živim u društvu koje nije dobro' ali pitanje je – što ja radim i kako mogu pomoći? To je pitanje koje prožima cijelu ovu izložbu, pitanje odnosa prema sebi kroz zajednicu u kojoj živite«, kaže umjetnica.

Pozivajući na aktivan odnos pojedinca spram različitih problema i nepravdi u lokalnoj zajednici, Kulunčić ističe kako »nemamo više što čekati, da netko, tamo negdje, učini nešto za nas«. »Prepušteni smo sebi i ljudima oko sebe. Stoga je jedna

od poruka da se zajedničkom borbom može učiniti nešto i za sebe i za svoju obitelj a ne obratno – samo za sebe i samo za svoju obitelj«, navodi Kulunčić.

MEĐUNARODNA KARIJERA

Rođena u Subotici, Andreja Kulunčić studirala je u Novom Sadu, Beogradu i Budimpešti. Docentica je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, na Odsjeku za nove medije.

Do sada je izlagala u New Yorku, Seoulu, Sidneyu, Berlinu, Rimu, Parizu, Istanbulu, Moskvi, Mexico Cityju, Budimpešti kao i na najvećim svjetskim izložbama i bijenalima poput onih u Kaseli i Frankfurtu, Liverpoolu, Nju Delhiju... Velike samostalne izložbe imala je 2013. godine u Mexico Cityju i u Beogradu – u Salonu Muzeja suvremene umjetnosti.

Trenutačno sudjeluje na izložbi u francuskom gradu Nimesu, gde je jedna od 15 odabranih umjetnika koji predstavljaju umjetničku scenu Zagreba od 1950. godine do danas. Dobitnica je nekoliko nagrada, među njima su nagrada 10. Trijenala Indije (New Delhi) i Grand prix u kategoriji novih medija (Split).

D. B. P.

RADIONICA O DIREKTOJ DEMOKRACIJI

U okviru izložbe, članovi grupe Direktna demokracija u školi održali su radionicu Osnove direktne demokratije za učenike srednje Hemijsko-tehnološke škole i Gimnazije koji su imali priliku obraditi pojam direktne demokracije, odnosno izravnog demokratskog djelovanja.

ZNANSTVENI KOLOKVIJ U ZAVODU ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH HRVATA

Podbijalekti novoštokavskog ikavskog dijalekta

Dio rezultata terenskog istraživanja o promjenama i očuvanju na različitim razinama unutar novoštokavskog ikavskog dijalekta predstavila je dr. sc. **Dijana Ćurković** s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje na znanstvenom kolokviju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Tema kolokvija je bila *Podbijalekti novoštokavskog ikavskog dijalekta*, a održan je u četvrtak, 6. studenoga, u prostorijama Zavoda u Subotici.

i zbog toga jer se »ikavica kao dio jezične baštine hrvatskog naroda i kulture našla u nekoj vrsti prijepora, odnosno koristi se za identitetsko svrstavanje Bunjevaca.«

Dr. sc. Ćurković se na kolokviju dotakla prije svega leksičkih sličnosti i razlika, ali i naglasnih karakteristika te drugih značajki koji obilježavaju ikavski dijalekt. Uvodničarka je definirala hrvatski jezik kao puninu svih hrvatskih standardnih jezika u prošlosti, pa tako i

dr. sc. Dijana Ćurković

Kako je na predavanju iznijela uvodničarka, novoštokavskim ikavskim dijalektom govori se u različitim područjima na teritoriju Republike Hrvatske, kao i među hrvatskim stanovništvom izvan domicilne države, kao na primjer u Vojvodini. Temeljem ovih činjenica, ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** je na početku predavanja naglasio da je tema za nas, vojvođanske Hrvate i više nego zanimljiva s obzirom na to da su većina Hrvata u Vojvodini ikavci. Ovo je pitanje, dodao je on, postalo aktualno

hrvatsko srpskog koji je povijesna činjenica, te svih dijalekata i svih sociolekata. Također je istaknula kako hrvatski jezik nije samo onaj standardni koji se uči u školama. »Kada se u školi uči Hrvatski jezik, on mora uključivati i svoje dijalekte i sociolekte«, rekla je dr. sc. Ćurković.

U okviru svoga boravka u Vojvodini, dr. sc. Dijana Ćurković je provela dio znanstvenog terenskog istraživanja, zanimajući se za govore Hrvata u Bezdanu i Tavankutu.

J. D. B.

Kultura i politika

Sve ono što smo i do sada znali, a tiče se utjecaja politike na kulturu – od izbora kadrova na čelo ustanova i institucija do favoriziranja određenih umjetničkih svjetonazora – potvrdio je i aktualni slučaj *Oktobarskog salona*, najznačajnije likovne manifestacije u Srbiji. Naime, nedavnom odlukom vlasti u Beogradu, *Oktobarski je salon* umjesto godišnje, postao bijenalna manifestacija, uz obrazloženje da će duži rok pripreme i veća količina sredstava podići razinu kvalitete ove manifestacije. Odbor OS je u znak protesta podnio ostavku, a Skupština grada smijenila v.d. direktoricu Kulturnog centra Beograda (koji organizira OS) **Miu David Zarić**, koja je dan ranije podnijela ostavku povodom ove situacije. Na njezino mjesto postavljena je **Ivona Jevtić**, koja nema iskustvo rada u području kulture.

Ovaj je slučaj uskomesao kulturnu javnost, pokazavši i gotovo ideološku podijeljenost među akterima na domaćoj likovnoj sceni, bilo da je riječ o autorima ili stručnjacima. U pitanju je, pojednostavljeno rečeno, sukob mondijalista i nacionalista.

U obranu dosadašnjeg vodstva i (internacionalnog) koncepta OS-a stali su mnogobrojni umjetnici (neki i kroz protestne umjetničke akcije, a neki odustajanjem od sudjelovanja u već dogovorenim programima KCB-a), kustosi i kulturni radnici iz regije i svijeta, kao i pojedine strukovne udruge. Jedna od uglednijih osoba iz ove struje, povjesničar umjetnosti **Branislav Dimitrijević** kazao je kako inicijatori nove koncepcije Salona preziru suvremenu umjetnost jer je kritična prema idejama koje politički zastupaju, te ih optužio da manifestaciju pokušavaju vratiti u »nacionalistički izolacionizam«. S druge strane, i novi koncept OS-a dobio je potporu, ali manjeg dijela likovne javnosti, koji je zatražio da se manifestacija »vрати građanima Srbije, tj. na izvornu zamisao i bude reprezentativni presjek novijeg rada najboljih srpskih umjetnika«.

Neki bi rekli, vlast je smjenjiva, a ukusi su različiti. Što ovaj slučaj onda čini legitimnim. Međutim, takvim tumačenjem previdamo nešto što se naziva kulturna politika ili strategija kulturnog razvitka, kao i pitanje relevantnosti čiji se pojam definira kao: važnost, istaknutost, značaj unutar određene kategorije. A bez uvažavanja ovih pretpostavki, namjesto kulturne politike imat ćemo samo politiku u kulturi.

D. B. P.

BLAGOSLOVLJENA OBNOVLJENA CRKVA SV. ROKA U ZEMUNU

Svjedočanstvo o životu Hrvata

»Ova crkva svjedoči o narodu koji je nekada živio u Zemunu i rado dolazio u crkvu«, istaknuo je Jozo Duspara, rekavši da će crkva nastaviti svjedočiti da u Zemunu živi i djeluje hrvatska zajednica

Obnovljena crkva sv. Roka u Zemunu blagoslovljena je u četvrtak, 6. studenoga. Svečanosti su sudjelovali pored mnogobrojnih vjernika, nuncij **Orlando Antonini**, biskup mons. **Đuro Gašparović**, svećenici i redovnici, predstavnici židovske, muslimanske i pravoslavne zajednice, strani diplomati, princ **Aleksandar Karađorđević** sa suprugom **Katarinom**, kao i prestolonasljednik Kraljevine Norveške princ **Haakon Magnus**. Crkva sv. Roka izgrađena je 1836. godine i tada je bila velika karantena za trgovce i ostale ljude iz tadašnje turske carevine. Sadašnja crkva je izgrađena na mjestu nekadašnje drvene crkve i služila je sve do 20. stoljeća. Crkvu je počeo

obnavljati župnik mons. **Antun Kolarević** 80-ih godina. Radovi su prestali ratnih devedesetih godina kada je zatvorena sve do 2006. godine. Danas je ova katolička crkva u Gradskom parku u Zemunu, obnovljena zahvaljujući donaciji Veleposlanstva Kraljevine Norveške, koja je financirala radove na krovu, tornju, fasadi, kapitalnoj sanaciji i unutrašnjosti crkve.

INICIJATIVA ŽUPNIKA

Dolaskom u Zemun 2006. godine, župnik **Jozo Duspara** najprije je otvorio crkvu sv. Roka vjernicima. Tada su se počele jednom mjesečno služiti svete mise u njoj. S obzirom na to da je

bila ruinirana i zapuštena, vlč. Duspara je počeo razmišljati na koji način je srediti. »Sudjelovali smo na natječaju Vlade Republike Srbije – Ured za vjere, kada smo i dobili izvjesna sredstva uz pomoć kojih smo uredili plato oko crkve. Ljudi iz norveškog veleposlanstva pojavili su se 2012. godine, spremni pomoći adaptaciju baš ove crkve. Imali smo projekt i sanacija je počela od tornja do temelja. Svaka crkva je značajna za našu crkvenu zajednicu, to je nesporno, jer one svjedoče da su tu ljudi nekada živjeli, a pogotovo ovakva crkva koja datira iz 1836. godine. Ova crkva svjedoči o narodu koji je nekada živio u Zemunu i rado dolazio u crkvu«, istaknuo je Jozo Duspara, rekavši da će crkva

nastaviti svjedočiti da u Zemunu živi i djeluje hrvatska zajednica i da će biti dostupna za sve koji budu željeli uživati u njenom prelijeponom izgledu.

U obraćanju nazočnima, biskup Đuro Gašparović je posebno naglasio da je želja da crkva sv. Roka u Zemunu bude dostupna za župljane iz Novog Beograda koji za sada nemaju svoju crkvu niti pastoralni centar, sve dok se ne pronade prostor gdje će se izgraditi crkva i na Novom Beogradu. Nazočnima se obratio i veleposlanik Norveške **Nils Ragnar Kamsvog**, koji je izrazio nadu da će crkva svetog

IVAN FIGL, ORGULJAŠ U ZEMUNSKOJ CRKVI

Pedeset godina sviranja orgulja

Danas je puno mladih orguljaša i to pogotovo kod mladih pravoslavne vjere, a kod Hrvata da i ne govorim. Kod nas u crkvi često gostuju i drže koncerte mladi orguljaši, što je meni izuzetno drago i prava mi je milina slušati ih, kaže radosno Ivan.

Iako se za orgulje kaže da su iznimno težak i složen instrument i da su svake orgulje priča za sebe, ipak postoje i oni danas rijetki, koji su gotovo cijeli svoj život posvetili sviranju orgulja. Jedan od orguljaša koji će uskoro prosla-

viti obljetnicu 50 godina sviranja tog instrumenta, a ujedno i 28 godina voditelj crkvenog zbora u crkvi u Zemunu, jeste **Ivan Figl**, samouki virtuoz na orguljama.

RAD NA USAVRŠAVANJU ORGULJA

Ivana Figla sreli smo na proslavi obnove katoličke crkve svetog Roka u Zemunu, gdje je i sam sudjelovao u obnovi birajući boje za oličjenje unutrašnjosti crkve. Počeo je svirati orgulje još

kao mali dječak u rodnom mjestu Kostajnica na rijeci Uni: »Kao mali išao sam na vjeronauk u Kostajnici i tamo je bila franjevačka crkva u kojoj nije imao tko svirati orgulje. Slučajno je pater koji je tada bio gvardijan pitao bi li netko želio svirati orgulje od nas dječaka. Kako sam volio glazbu, bio sam prvi koji se prijavio i tada me je on počeo podučavati najprije ono osnovno, a onda sam sam uporno vježbajući radio na svom usavršavanju. Nisam išao u muzičku školu sam sam

»Neka ova crkva bude veći poticaj drugima da se priključe katoličkoj crkvi. Zahvaljujući donatorima koji su se umilostivili, ova crkva je dobila svoj lik i vjernicima je jako drago što je ona ponovno zaživjela«, rekao je **Zvonimir Rajković**, jedan od vjernika i vijećnik u crkvi Blažene Djevice Marije.

Roka zajedno s pravoslavnom crkvom *svetog Arhangela Mihajla*, koja se nalazi odmah pored nje, ponovno postali simbol multietničke Srbije, utemeljene na snažnim europskim vrijednostima: »Sudjelovanje predstavnika svih crkava i vjerskih zajednica u

Srbiji na svečanom otvorenju ove crkve, simbol je vjerske harmonije. Simboli su važni i govore nam što težimo da budemo, a upravo to što su crkve jedna pored druge, jeste simbol suživota, pluralizma i tolerancije.«

VELIKI ZNAČAJ ZA VJERNIKE

Vjernici iz Zemuna s radošću su dočekali vijest da će crkva *sv. Roka*, koja je jedno vrijeme bila često izložena i napadima pojedinaca, konačno biti obnovljena.

S velikom radošću obnovu crkve dočekala je i časna sestra **Ozana Gucić**, koja najviše vremena provodi u toj crkvi uređujući je: »Došla sam s Kosova u Zemun prije sedam godina. U ovu crkvu ne dolaze samo katolici nego i vjernici pravoslavne vjere. Naš svećenik je u ovu crkvu ugradio baš sebe, a mogu reći i ja zato što na Kosovu odakle potječem, također ima crkva *sv. Roka* pa me onda nekako posebno vezala i s radošću uvijek dođem i budem u njoj«, kaže časna sestra Ozana.

Crkva *sv. Roka* u Zemunu zasjala je punim sjajem zahvaljujući donatorima te na radost vjernika koji su dugi niz godina čekali na njenu adaptaciju.

Suzana Darabašić

učio i vremenom sam usavršio sviranje«, priča Ivan. U rodnoj Kostajnici je dvije godine od 1958. vodio crkveni zbor, a potom je došao u Surčin gdje je bio godinu dana, da bi 1965. godine počeo svirati u Zemunu sve do današnjih dana: »Orguljaš sam 28 godina i voditelj zbora ovdje u Zemunu. Iako sada imamo drugu profesoricu, radim kao njen asistent«, kaže Ivan.

BRIGA O ORGULJAMA

Vremenom je naučio Ivan i održavati orgulje. Kako kaže, one ne trpe visoku temperaturu, a niti zimu kada je crkva puna ljudi, jer orgulje ne podnose isparavanje. A naučio je dosta i od majstora iz Austrije koji su svojevremeno došli u Zemun kako bi generalno uredili orgulje u zemunskoj crkvi:

»Sudjelovao sam u tom radu. Kada je glavni majstor **Franc** sve završio pokazao mi je kako je sve urađeno i dao mi je DVD na kome je kompletno snimljen rad na tim orguljama. Sada ja vodim

Tijekom svih tih godina intenzivno sam radio i nisam propustio niti jedan blagdan niti nedjelju, da nije bilo crkvenog pjevanja, tvrdi Ivan.

računa o njima, zadužen sam da otvorim kor, da uspostavim orgulje za misu, a preko ljeta kada je bilo preko 40 stupnjeva, morao sam stavljati kante s vodom oko njih, jer one ne podnose temperaturu višu od 17 stupnjeva«, priča ovaj Ivan Figl. Za sebe kaže da

je oduvijek volio glazbu iako je amater. Svira uglavnom crkvenu glazbu, a kod kuće za svoju dušu, posebno kada je sam, svira klavijaturu i to je obično stara glazba kako Ivan kaže.

SVE VEĆA ZASTUPLJENOST

U današnje vrijeme orgulja ima više vrsta i sve su one drukčije. Neke su sastavljene od dva manuala, a ima ih i od četiri i pet. Ono što ih čini jedinstvenima jeste to što u isto vrijeme svirate i očima i rukama i to je zaista zahtjevno sviranje, a koordinacija između ruku i nogu je najvažnija, a to je nekada najteže postići. Međutim to Ivanu poslije pedeset godina ne predstavlja nikakav problem, sve su to godine iskustva, a ono što je najbitnija stvar jeste velika ljubav prema

glazbi i ovom instrumentu. Iako se čini da je ovaj instrument u današnje vrijeme malo zastupljen kod mladih, Ivan nas je uvjerio u suprotno. Kako kaže, orgulje su danas sve prisutniji koncertni instrument i može ih se sve češće vidjeti u koncertnim dvoranama: »Danas je mladih orguljaša puno i to pogotovo kod mladih pravoslavne vjere, a kod Hrvata da i ne govorim. Kod nas u crkvi često gostuju i održe koncerte mladi orguljaši, što je meni izuzetno drago i prava mi je milina slušati ih«, kaže radosno Ivan.

Mi smo mu za kraj poželjeli proslavu još jedne obljetnice rada, sada i u obnovljenoj crkvi *svetog Roka* u zemunskom parku, čiji je završetak radova s nestrpljenjem iščekivao.

Suzana Darabašić

U župnoj crkvi u Pančevu koja je posvećena svetom Karlu Boromejskome, 3. studenoga svečano je proslavljen dan crkve. Dvojezičnu svetu misu na hrvatskom i mađarskom jeziku kojoj su nazočili vjernici iz Pančeva i okolnih mjesta uveličalo je nekoliko svećenika zrenjaninske biskupije u koncelecijaciji. Prigodnu homiliju održao je mons. **Gyuris László**, zrenjaninski župnik rodом iz obližnje Omoljice. Mons. Gyuris pančevačke je vjernike podsjetio na neke od bitnih momenata iz životopisa svetoga Karla pritom povezujući probleme suvremenog društva s nemjerljivom većim teškoćama s kojima je taj veliki svetac svojedobno bio suočen. Blagdansko ozračje upotpunio je pančevački katolički crkveni zbor izvevši neke od najljepših hrvatskih i mađarskih duhovnih pjesama uz pratnju orgulja, a proslava je iza mise nastavljena uz druženje i domjenak u župskim prostorijama.

predstaviti tjeđan dana kasnije. Uz čonopljskog župnika euharistiju prigodom proštenja uzveličali su vlč. István Sutka, prefekt segedinskog sjemeništa iz Mađarske te vlč. **Ivica Ivanković Radak**, kapelan iz Bačkog Petrovog sela. Živa crkva u Čonoplji trenutaočno broji oko petstotinjak vjernika, a nekada je bila mnogobrojna, i služba u domu Gospodnjem se odvija na dva jezika, mađarskom i hrvatskom. Revnosni vjernici i mjesni župnik vode brigu i o kapelici između Čonoplj e i Lemeša i tri puta tijekom godine se okupljaju oko stola Gospodnjeg.

Proslava 20. obljetnice Zvonika

Katolički mjesečnik *Zvonik*, ove godine obilježava 20. godina postojanja i izlazenja. Ovim povodom uredništvo priređuje proslavu koja će biti održana danas, 14. studenoga u Velikoj vijećnici

Rimokatolička zajednica, župa Svih Svetih u Čonoplji proslavila je proštenje u nedjelju, 9. studenoga, svečanom svetom misom. S obzirom na to da je ove godine Dušni dan po kalendaru bio u nedjelju, mjesni župnik vlč. **Endre Horváth** dao je prvenstvo pokojnicima te je misnu žrtvu kojom je obilježio seosko proštenje odlučio

Graske kuće u Subotici s početkom u 19 sati. Na proslavi će govoriti **Tomislav Vuković**, novinar zagrebačkog *Glasa Koncila*, dr. sc. **Jasminka Dulić**, urednica *Hrvatske riječi* i glavni urednik *Zvonika*, vlč. **Dragan Muharem**.

U programu će nastupiti VIS *Proroci*, ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* iz Monoštora i zbor *Collegium Musicum Catholicum*.

U SUSRET BLAGDANU

Sv. Nikola Tavelić

Prvi hrvatski svetac, franjevac i mučenik sv. Nikola Tavelić rođen je u plemićkoj obitelji oko 1340. godine u Šibeniku, a umro je u Jeruzalemu 14. studenoga 1391. godine.

Franjevcem je postao u gradu Bribiru, oko 1365. godine zaređen je za svećenika i kao misionar pošao je u Bosnu oko 1372. godine, gdje je djelovao među bogumilima. Nakon 12 godina misijskog djelovanja u Bosni, 1384. godine pošao je u Palestinu zajedno s fra Deodatom i fra Petrom iz Narbonne (Francuska) i fra Stjepanom iz Cunea (Italija).

Jednom prigodom je tako pošao s družinom do islamskog vjerskog službenika u Omarovoj džamiji u Jeruzalemu, s namjerom da ga uvjeri u ispravnost kršćanske vjere. Kadiju je to razbjesnilo, na što im je zaprijetio smrću, no budući da ih ni ta prijetnja smrću nije odvratila od vjere, kadija je prijetnju ostvario, osudivši ih na smrt. Okolni muslimani su tada napali Nikolu Tavelića i prijatelje. Zlostavljali su ih tri dana, a onda je kadiju presudu potvrdio i građanski sud, nakon čega je okolna svjetina mačevima sasjekla Tavelića i drugove i bacila ih na lomaču.

U čast sv. Nikole Tavelića podignute su crkve i oltari u Hrvatskoj i po svim kontinentima, a pisci i umjetnici ovjekovječili su njegov lik. Godine 1937., hrvatski katolici podigli su mu oltar u Jeruzalemu unutar češke kapelice na obronku Maslinske gore. Danas tu kapelicu više nije moguće posjetiti jer se nalazi unutar diplomatskog sjedišta delegata Svete stolice za Jeruzalem.

Njegov blagdan slavi se danas, 14. studenoga.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Liturgija trideset i treće nedjelje kroz godinu donosi nama u evanđelju dobro znanu prispodobu o gospodaru i njegovim slugama. Naime, gospodar prije odlaska na put daje svakom slugi određen broj talenata. Prvi i drugi sluga do povratka svojeg gospodara upotrijebili su dobivene talente i stekli još toliko koliko su dobili, a zadnji je dobiveno zakopao. Kada se gospodar vratio, prva dvojica su mu prinijela zaradeno na što su zaslužili pohvalu od gospodara, a treći je otkopao dobiveno i to donio. Njegov postupak je izazvao gospodarevu osudu (usp. Mt 25, 14-30). Pitamo se zašto je ovaj sluga osuđen kada je sačuvao dobiveno. Mogao je loše uložiti pa propasti, ili jednostavno potrošiti. Kao i svaka Isusova prispodoba, tako i ova u slici iz običnog života skriva Božju logiku življenja.

ŠTO S DOBIVENIM TALENTIMA?

Kao što se već dalo naslutiti, gospodar iz ove prispodobe je Bog, a sluge su vjernici. Gospodar je svojim slugama dao novac, dakle nije to njihova zarada, nego nešto što im je povjereno. Tako i Bog svakom od ljudi povjerava talente, tj. različite sposobnosti. Sve ono za čega smo sposobni, sva naša umijeća, sve je to dar, ne naša zarada. Ali, u čemu je krivnja trećeg sluga kada on nije proćerdao povjeren mu novac? Krivnja je u tome što ga nije iskoristio, Isus mu kaže:

Talente treba iskoristiti

»Slugo zli i lijeni! Trebalo je dakle da uložiš moj novac kod novčara i ja bih po povratku izvadio svoje s dobitkom« (Mt 25, 26-27). Na taj način nam je jasno stavljeno do znanja da nije grijeh samo ono što smo loše učinili, nego i kada smo propustili učiniti dobro. Ne činiti ništa, stavljeno je na razinu s činjenjem lošeg. Tako ćemo biti suđeni ne samo po onome što smo učinili loše, nego i po onome što smo propustili učiniti. Isus trećeg slugu naziva zlim i lijenim, dakle njegova zloća proizlazi iz njegove lijenosti. I mi smo od Boga dobili različite talente, tj. razne vrste darova. Ova prispodoba stavlja pred nas pitanje jesmo li ih zakopali poput trećeg sluga, ili smo ih pametno upotrijebili. Svakako da darove nismo primili da bi se imali čime hvaliti, a pogotovo ih nismo zaslužili. Dani su nam da ih upotrijebimo za dobro svoje zajednice, za dobro Crkve i društva u kojem živimo. Po tim darovima Bog preko nas djeluje u svijetu. Svako naše zakopavanje darova je odbijanje suradnje s Bogom. Bog nam daje, ali od nas i zahtijeva angažman razmjern primljenom daru.

PROPUSTI

Mi o propustima tako rijetko ili uopće ne razmišljamo. Kada se ispovijedamo uglavnom se koncentriramo na naše loše postupke, na djela kojima smo kršili Božje zapovijedi. Ali, nikada se ne kajemo za ono kada smo propustili činiti dobro, za neiskorištene talente. Sva izgovaranja da nisam baš ja to morao, da nije to na meni, može to i netko drugi, sve su to propusti. Istina je da pojedinac ne može promijeniti cijeli svijet, ali nije istina da ne može djelovati na ljude

oko sebe. To je naš zadatak, naša suradnja s Bogom, ne propustiti učiniti dobro unutar svoje male zajednice. Ne možemo se i ne smijemo izgovarati svojom anonimnošću, niskim položajem, ili time da od Boga nismo primili nikakve posebne darove. Svatko je primio dovoljno i nalazi se na pravom mjestu da čini dobro i mijenja onaj mali dio svijeta koji ga okružuje.

Isusova prispodoba o talentima nam pokazuje da nije dovoljno samo ne činiti grijeha da bi se svidjeli Bogu, nego i djelovati u korist Božjeg kraljevstva. Bog računa na čovjeka kao svog suradnika i daje mu talente da bi ga osposobio za suradnju, da bi njegovo djelovanje donosilo ploda. Zato kada dođemo pred Boga neće samo biti važno da nam je život čist od grijeha, nego i da je bogat dobrim djelima. Za to je potreban trud i napor u ovom svijetu, bez straha od neuspjeha. Upravo to je nedostajalo trećem slugi, zato je i propustio umnožiti primljene talente. Umjesto da je zaradio više na ono što je dobio, zaradio je prije kor i kaznu od svoga gospodara. Božje kraljevstvo ne trpi pasivnost i nedostatak angažmana, vodeći pri tome računa samo o sebi, samo kako sebe sačuvati. Ono traži angažiranost, jer samo tako Bogu možemo uzvratiti za primljeno i pokazati se kao suradnici na koje može računati. Tko je više primio više se treba i angažirati, pripaziti se oholosti i izbjegavati samouzdizanje nad one kojima je manje dano. Crkva je jedno tijelo koje prožima isti Duh, kako kaže sv. Pavao, a svi smo mi udovi. I kao što svaki ud u tijelu ima svoju ulogu, tako je imamo i mi u Crkvi (usp. 1 Kor 12).

U AMATERSKOM KAZALIŠTU U ŠIDU

Slom barijera i blokada

Uspješna suradnja u domenu kulture s Republikom Hrvatskom je vrlo značajna za nas, jer to znači da je umjetnost doživjela slom svih barijera i blokada kao i mnogih predrasuda kaže, Cvetin Aničić

Predstava Cigani

Kazalište *Branislav Nušić* Šid, osnovano je poslije Drugog svjetskog rata te radi do danas, iako je periodično dolazilo i do prekida rada. Prije 10 godina pri Kulturno obrazovnom centru u Šidu, ponovno se obnovio rad istoimenog kazališta čiji je redatelj **Cvetin Aničić**. Aničić je 1997. godine upisao Animu u Novom Sadu, smjer lutkarstvo u klasi profesora **Milorada Miše Radakovića** i **Tibora Vajde**, gdje je diplomirao 2001. godine. Nakon toga upisuje nacionalnu akademiju za kazalište i film u Sofiji, smjer lutkarstvo i neposredno poslije toga postaje član Saveza dramskih umjetnika Beograda. Radio je u Radio televiziji Srbije u dječjem programu kao vanjski suradnik u emisiji *Matematičke priče profesora Ciprića*, lutkarsku seriju na televiziji *Pink Nikad izvinj*, gdje su glavni junaci poznati političari kao lutke. Prvu kazališnu predstavu radio je u Kulturno obrazovnom centru u Šidu, gdje je sa svojim glumcima osvojio veliki broj nagrada. Od samog početka uspješno surađuje s kazalištima u Republici Hrvatskoj, a ovih dana Cvetin je na međunarodnom festivalu u Belom Manastiru, dobio nagradu za međunarodnu suradnju.

PRIZNANJA IZ HRVATSKE

Kako kaže, nije se nadao da će dobiti nagradu i pri tom navodi da je ona za njega izuzetno važna: »Ta nagrada daje znak da ste ipak nešto lijepo i dobro učinili i da je to rezultat nekog vašeg prethodnog rada i da je to netko primijetio«, kaže Cvetin. I kako to obično biva, uvijek se rad više cijeni na nekom drugom mjestu, a najmanje na svom terenu: »U svom gradu sam cijenjen od ljudi koji me trebaju cijeniti, a to su građani koji dolaze na predstave i najveća nagrada od njih je pljesak poslije predstave. Na strani, u ovom slučaju u Republici Hrvatskoj, sam više cijenjen, što je apsurd. Na početku rada smo se pojavljivali na festivalima u Hrvatskoj, gdje smo veoma uspješno prolazili. Na festivalu u Retkovcima prije nekoliko godina u Hrvatskoj, na kazališnom festivalu smo se predstavili predstavom *Želim da se oslobodim* i osvojili prvo mjesto. To je vrlo značajno za nas, jer to znači da je umjetnost doživjela slom svih barijera i blokada«, kaže redatelj Aničić. Kazalište iz Šida nastavilo je gostovati u Hrvatskoj – Nuštru, Županji, Belom Manastiru, Osijeku... Aničić je redovito odlazio na radionice gdje je pomagao

kako redateljskim i dramaturškim savjetima tako i u ostalim temama: »Izuzetno dobru suradnju imamo i s kazalištem u Puli s Festivalom uličnih čarobnjaka. To gostovanje nam je dobro došlo jer je festival međunarodnog karaktera, a sudjelovali su glumci iz cijelog svijeta, tako da su naši glumci imali priliku razmijeniti iskustva«, ističe Cvetin.

REALIZIRANE TRI MISIJE

Na početku svog rada postavio je ciljeve da će kazalište služiti građanima i da će se baviti temama koje se njih dotiču. Drugi je cilj bio skloniti barijere koje su prethodnih godina postavljene, u životu i u umjetnosti. Svi ti ciljevi su za deset godina prema Cvetinovima riječima realizirani. Ove je godine u Šidu održan međunarodni festival *Svratište u kazalište*, gdje su sudjelovali glumci iz Hrvatske, Slovenije, Crne Gore i Republike Srpske, a imao je humanitarni karakter: »Ulaz je bio dobrovoljni prilog i od tog novca planiramo djeci koja žive na ulici kupiti toplu garderobu. Mislim da smo uspjeli u tome i privukli smo publiku koja je prepoznala naše dobre namjere. Smatram da kultura itekako može

utjecati na svijest ljudi. Možemo utjecati da se sklone mnoge barijere, kao i da kroz predstave ukažemo ljudima da smo svi isti bez obzira na nacionalnost, vjersku, ili bilo kakvu pripadnost. Imali smo ovdje predstave na srpskom, hrvatskom, slovenskom i crnogorskom jeziku i građani su to prihvatili i razumjeli. Za mjesec dana treba biti završen kratki umjetnički film realiziran s glumcima iz Srbije, Hrvatske, Slovenije i Španjolske«, kaže Cvetin. Kazalište iz Šida već za sljedeći mjesec planira ponovno gostovanje u Republici Hrvatskoj na Festivalu kazališta M.A.S.T, gdje će se predstaviti predstavom *Cigani*, a odmah potom u Šidu će obilježiti mali jubilej – 10 godina postojanja nizom prošlogodišnjih predstava. Već u siječnju Šidani će se lutkarskom predstavom gostovati u Čakovcu. Kako nam Cvetin na kraju razgovora ističe, kazalište u Šidu će i dalje ići naprijed, smjelije i hrabrije, k cilju, da svojim predstavama educira ljude o svakidašnjim temama i u isto vrijeme kroz dramatične scene opominjati ih kako se ne trebaju ophoditi loše za stanje u kojemu su, a najmanje su krivi za to.

Suzana Darabašić

HRVATSKI VLADARI (V. DIO)

Piše: Dario Španović

Knez Branimir

Nakon kneza **Zdeslava** čiju je vladavinu obilježila politika približavanja Bizantu, na hrvatsko kneževsko prijestolje dolazi knez **Branimir** (879. – 892.), jedan od najznačajnijih hrvatskih knezova. Knez Branimir iz vladarske kuće Domagojevića dodatno je ojačao Primorsku Hrvatsku i postigao samostalnost kako u odnosu na Bizant tako i u odnosu na Mlečane i Franke. S knezom Branimirom Hrvatska konačno određuje svoju budućnost u krugu zapadnih zemalja, a odlukom pape **Ivana VIII.** prihvaćena je i kao samostalna zemlja kršćanskoga zapada.

VJERNOST RIMSKOJ CRKVI

Odmah po dolasku na vlast, knez Branimir je poslao papi Ivanu VIII. pismo u kojem je potvrdio svoju vjernost apostolskom prijestolju sv. Petra čime je legalizirao svoju vlast i osigurao se od moguće intervencije Bizanta. Služeći misu na Uzašašće 21. svibnja 879. godine papa je blagosiljao kneza Branimira, sav hrvatski narod i

svu njegovu zemlju te je time priznao »zemaljsku vlast« (*principatus terrenum*) kneza Branimira nad cijelom Hrvatskom. U ono je vrijeme takav čin imao značenje međunarodnog priznanja hrvatske države i time je papa pokazao da Branimira smatra neovisnim vladarom. Tu je odluku papa potvrdio u pismu od 7. lipnja koje je poslao Branimiru: »Dragom sinu Branimiru... Kad smo naime na dan Uzašašća Gospodnjega služili misu na žrtveniku sv. Petra, digosmo ruke uvis i blagoslovismo tebe i cio narod tvoj i cijelu zemlju tvoju, da možeš ovdje uvijek spašen tijelom i dušom sretno i sigurno vladati zemaljskom kneževinom, a poslije smrti, da se na nebesima veseliš s Bogom i da vječno vladáš...« Branimir je tako priznat zakonitim vladarom, a Hrvatska zakonitom državom. Sklapanjem prijateljskih i diplomatskih veza s papom uključivalo je i Branimirovu obvezu štiti Crkvu i širiti kršćanstvo. Branimir je u suradnji s ninskim biskupom **Teodozijem** obnavljao stare i dao graditi nove crkve što dokazuje čak pet sačuvanih kamenih

natpisa s Branimirovim imenom iz raznih crkava, više no i od jednog drugog hrvatskog vladara. Na jednom od natpisa iz staro-hrvatske crkve (sagrađene 892. godine) u Šopotu kod Benkovca pronađen je 1928. godine kamener natpis **BRANIMIRO COM ... DUX CRUATORVM COGITU**. Godine 882. Bizantski car **Vasilije** naredio je dalmatinskim gradovima koji su bili pod njegovom upravom da u ime mira i odštete za zemljište koje su posjedovali izvan svojih zidina, odnosno na hrvatskom teritoriju, moraju hrvatskom vladaru plaćati godišnji porez. Po bizantskim zapisima sveukupna svota je iznosila 710 zlatnika gdje je Split plaćao 200 zlatnika, Zadar 110 zlatnika, a Trogir i tri otočna grada (Osor, Rab i Cres) po 100 zlatnika.

BITKA KOD MAKARSKE

Mletački dužd **Pietro I. Candiano** pokrenuo je 887. godine ratne brodove u bitku protiv neretvanske kneževine koje je bila pod Branimirovom upravom radi čestih napada

Neretljana na mletačke trgovačke brodove. Po zapisu mletačkog ljetopisaca **Ivana Đakona**, u početku je dužd imao uspjeha te navodi da je uništeno pet neretvanskih brodova, ali ubrzo, točnije 18. rujna 887. godine, Mlečani gube bitku. U potpunosti je razbijena mletačka vojska i flota, a dužd Candiano je poginuo. Radi daljnjeg nesmetanog prolaska mletačkih brodova Mletačka republika obvezala se za plaćanje godišnjeg danka (*solutus census*) hrvatskom vladaru te su radi toga hrvatsko-mletački sukobi prekinuti sve do konca 10. stoljeća. U spomen na tu važnu pomorsku bitku 18. rujna u Republici Hrvatskoj se slavi kao Dan Hrvatske ratne mornarice.

KNEZ MUTIMIR

Knez **Mutimir** (892. – 910.) bio je iz obitelji Trpimirović te se pretpostavlja da je bio sin kneza **Trpimira**, jer se u povelji iz 892. godine navodi kako sjedi »na očinskom prijestolju« (*residente paterno solio*). U istoj povelji koja nije sačuvana u izvorniku već u prijepisu iz 1568. godine stoji: *Muncimiro, divino munere iuvatus Croatorum dux* (Muncimir, božanskom pomoću knez Hrvata) što znači da nije bio postavljen od strane niti jednog vladara te da je vladao samostalno. O Mutimirovom vladanju nema puno podataka ali ipak je poznato da je u njegovo doba Hrvatska dosegla takvu moć i zrelost da je hrvatski vladar imao snage voditi samostalnu vanjsku politiku. *Konstantin Porfirogenet* u svome spisu *De administrando imperio* dao je opis granica Hrvatske pod vladavinom kneza Mutimira koja je tada podijeljena u 11 županija. U Mutimirovo doba Hrvatska se prostirala od današnjeg Gorskog kotara, Like, Velebita i podvelebitskog primorja pa do rijeke Cetine na jugu, u unutarnjosti se prostirala do južnih obronaka Čemernice i Manjače, Grmeča i današnjeg Korduna.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA: POGOĐENA ČELJAD

Piše: Alojzije Stantić

Napolčar

Torenje (gnojenje) njive

Napolčar je radnik koji obično štogod odranjiva (proizvodi), stvara i sl., a od tog ostvarenja polovica je njegova. Napole se najčešće radilo u poljodilstvu. Gazda je za odranjivanje čega zemlju udeo sio za odranjivanje (uzoro, potorio [pognojio], obradio površinu, sredio navodnjavanje i sl.) Napolčar je potom zemlju dalje uradio: posijo/posadio, odranjivo raslinje i obrao rod.

Kadgod je al naritko napolčar bio i arendaš. To je obično bio mlad čovik s dosta velike dice, ljudske snage al kako nije imo sermaja i josaga, njeg mu ga dao gazda i salaš da mu radi zemlju. Rod litine dilili su napolak, a jel je napolčar hasniro ledinu, na kojoj je mogo odranit više pileža, za njeg je po pogodbi, obaško plaćo dogovorenim žitaricama. Sav odranjen krupan josag su dilili napolak, jel ga napolčar odranio na rodu litine.

SLOBODNA NAGODBA

U odranjivanju zelja s napolčarom je bilo najlakše podilit polovicu onog roda s raslinja koji se skida odjedared. Rod je bilo lako podilit odjedared el na

manje puta kad se mogo izbrotit el izmirit na maži (mak, gra, jesenski kupus, krumpir i dr.). Teže je bilo pravično podilit onaj rod raslinja koji je dospivo na više puta, a odranjivo se malo, za trošenje oma (grašak, peršin, šargaripa, pradička i sl.) koji se najčešće dilio odoka – slobodom nagodbom.

Napolak se bralo voće sa sitnim rodnom, koje otegnuto sazrieva, na priliku višnje i po misec dana, a sitni rod se bere sporo, sa tušta rukivi. Više sorata višanja liti su se znale brat i podrug (1½) miseca. Najviše su se odranjivale oko ograda na salašarskim leđinama, pa su ih izdavali napolčarima na branje. Kadgod su se višnje duncovale, sušile na suncu, na hetijama su se prodavale naveliko, na velike kotarce, čak i na košarove. Brale su se kasno poslipodne i rano ujutru da na pecu dospiju što manje ugrijane, jel obrane a nesređene nisu dugovične. Višnje iz gornjeg vrva krune obrala su dica napolčara.

[Višnje donose tušta sitnog roda, pa su ih duncovali u bocama i od 5 pa i 10 litara. Dunc višanja najviše su se ile za večeru u korizmi, a bilo koje pečeno meso često se ilo (jelo) s tim duncom.]

TREČAK

Iako naritko je bilo gazda koji je izdo dio zemlje sa salašom da mu je trećak uradi. Gazda mu dao konje, sernaj (opremu) i sersam (alat) da s tim radi, a trećak je radio sa svojom čeljadi iz obitelji. Zemlju su radili onako kako je gazda zapovidio. U ovakoj pogodbi gazda je plaćo samo ljucki rad, a trećaku pripala trećina roda i po pogodbi šta mu je dato, na priliku od odranjene živine trećina je pripala trećaku.

Samo su male gazde naritko ovako izdavali zemlju, jel je teško bilo nadzirat šta je sve trećak odranio, ko na priliku: koliko je krmača oprasila prasica, el koliko se pileža izleglo, a od naleženog koliko je otpalo, koliko su povlačali predatori (životinja koja se hrani drugim životinjama), osobito lisice itd. Pošto se prinos odranjivanja nije mogo tačno utvrdit, nastajale su dvojbe, pa i nesporazumi. Kad triba virovat u prinos roda on mož bit neupitan samo oko se mož izmirit mažom el izbrotit.

Trećak se paštrio da što bolje izhasnira gazdu, a ko se već latio takog posla, a nije imo sermaja i sersama, takom mož virovat

samo ako ga zdravo dobro znaš. Na taki poslovni odnos bio je samo naritko prinuđen gazda, ako je iz nenadani razloga osto sam na salašu, pa je makar za kratko vrime zasnovno poso sa trećakom. Čuo sam od starije čeljadi da se o tom pripovidalo, al se o to nisam osvidio.

KIRDŽIJAŠ

U većim naseljima radili su kirdžijaši, kočijaši sa zapregom i udešenim lotrama (unutrašnji dio kola) za nošenje tereta, kao uslugu drugima (od)nosili najčešće pisak, zemlju, ciglje i dr. za održavanje i gradnju zgrada, odnosili šut (ziđarski otpad) sa ziđarski gradilišta i sl. Kirdžijaši su bili poznati da su radili s istiranim konjima (ragama), koje su jedva kostirali, pa su njevi konji za kratko vrime završili na dernici (klatonici) el su lipsali (uginili) katkad na putu u kolima s teretom.

Kirdžijaši su se u Subatici kupili u sokaku (danas na gornjak s boka danas hotela »Patria«). Misto di su se kupili nadničari i kirdžijaši narod je nazvo »kopplalo« (madž. kopplal – gladovati) tj. dok si tamo ne zarađuješ, već gladuješ.

U Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu *Vladimir Nazor* u Somboru s posebnom brigom i pažnjom čuvaju barjak društva. Smješten je, u posebice za to urađenom, ormaru, po dimenzijama barjaka. A barjak je od bijele svile izvezene zlatnim brokatom s likom svetog Josipa. Prednja strana ormara je od stakla tako da ga svi koji uđu u svečane prostorije društva mogu vidjeti. S obzirom na to da je izrađen još 1938. godine ne iznosi se i ne koristi se prigodom svečanosti i drugih aktivnosti društva.

SVETI JOSIP

O osnivanju i samim počecima rada *Miroljuba*, čiju tradiciju danas baštini *Vladimir Nazor* već smo pisali na stranicama našeg lista, ali i ovoga puta moramo se ukratko dotaći tih prvih godina rada, jer su one direktno vezane i za ovu našu priču. Uvjetovale su tadašnje banske i gradske vlasti početak, pa i dalji rad društva stalno novim zahtjevima i izmjenama Pravila Društva, a sve uz prijetnju zabrane rada. U zahtjevu dostavljenom *Miroljubu* svibnja 1937. godine, između ostalog, vlasti zahtijevaju da se detaljno opišu značka i zastava društva. Ostalo je zapisano s tadašnje skupštine *Miroljuba*, koja je održana šestog lipnja 1936. godine, da je odlučeno da će značka Društva biti veličine 1,4x2 centimetra, na bijelom polju, u obliku lire, a na njoj će biti napisan naziv društva i godina osnutka. Kako je odlučeno na toj skupštini zastava bi bila dimenzija 175x105 centimetara, u bijeloj svili, izvezena zlatnim brokatom s slikom svetog Josipa, zaštitnika društva, dok bi na pozadini bile izvezene lira i harfa. To je taj barjak koji se i danas čuva u *Nazoru*.

POSVETA

U 78 godina dugoj povijesti *Nazora* ostalo je zabilježeno da je jedna od najvećih i

Barjak

dugo spominjanih svečanosti u *Miroljubu* bila posveta zastave. U Monografiji društva koja je tiskana u povodu obilježavanja 75. obljetnice toj svetkovini posvećena je skoro cijela stranica. Svečanost posvete zastave održana je 14. kolovoza 1939. godine, ali su pripreme počele

znatno ranije, pa je o svečanosti Upravni odbor raspravljao na nekoliko svojih sjednica održanih u srpnju. Ništa nije prepušteno slučaju, pa ni to gdje će se zastava čuvati poslije svečanosti, ali ni koliko će koštati čaša pive koje će se služiti nakon oficijelnog dijela proslave.

Proslava je počela večer prije kada je omladina *Miroljuba*, sa zborom i nekoliko članova društva otišla kod kume zastave **Klara Strilić**, da bi joj čestitali imendan. Osim čestitke otpjevali su joj i pjesme *Ljubimo te naša diko* i *Živila*. Aktivnosti su nastavljene već sutra dan rano izjutra. U pola pet valjalo je na željezničkom kolodvoru dočekati goste, predstavnike drugih društava koji su pozvani na svečanost. Bili su to *Neven* i *Radničko križarsko bratstvo* iz Subotice, *Rodoljub* iz Zemuna i *Lira* i *Lipa* iz Osijeka. Svečana povorka, s barjakom, iz društva je krenula u pola jedanaest. Na čelu kolone bili su konjanici, iza njih išla je limena glazba, potom gosti društva, te ostali članovi *Miroljuba*. Svečana povorka prošla je ulicama Sombora sve do crkve *svetog Trojstva*, gdje je barjak unesen na misno slavlje. Poslije mise barjak je blagoslovio župnik **Antun Skenderović**. Blagoslovljeni barjak iz crkve je iznio **Antun Matarić**, mladi.

SLAVLJE DO ZORE

Povorka se istim putem vratila u prostorije društva. Ostalo je zabilježeno da su prigodan govor tada održali predsjednik **Antun Matarić** i kuma Klara Strilić. *Miroljubove* pjesme recitirale su **Mancika Mračina** i **Bara Hajoš**, a zbor je otpjevao *Molitvu Bunjevacu*. Svetkovina je nastavljena u gradskom hotelu, gdje su gostujuća kulturno-umjetnička društva izvela dio svog programa. Prema bilješkama tadašnjeg tajnika *Miroljuba* veselje nakon toga potrajalo je do zore.

I na kraju ove priče o barjaku *Nazora* dodajmo još da je kuma barjaka Klara Strilić bila jedan od velikih donatora društva. Na to svjedoči i ploča koja se također čuva uz barjak. Na njoj piše da je kuma zastave Klara Strilić *Miroljubu* darovala 10.000 dinara.

Zlata Vasiljević

Pogled u Slavoniju

Ujutro, 25. listopada, malo prije 6 sati, okupili su se učenici s četiri nastavnice ispred katedrale u Subotici. Autobus je krenuo u dogovoreno vrijeme za Hrvatsku, a njega su popunjavala djeca šestog, sedmog, osmog i prvog razreda srednje škole. Mladi koji su otišli u različite srednje škole ponovno su se okupili kao

prije par mjeseci. Jedna sam od njih i jako sam čekala kako bismo se ponovno okupili, družili i prisjetili se starih trenutaka.

Posjetili smo Park prirode *Kopački rit* i vozili se brodićem po jezeru Sakadaš. Mogli smo vidjeti predivnu prirodu koja nas je okruživala dok nam je vodič pričao o Kopačkome ritu, kormoranima i orlovima štekavcima, pticama koje tamo borave, te jelenima i ribama babuškama. Iako je bilo jako hladno, priroda nas je očarala kao i kormorani koje smo uspjeli vidjeti u velikom broju jer smo ih posjetili u vrijeme ručka.

Poslije smo posjetili dvorac Tikveš u kojemu je ponekad boravio kralj **Aleksandar Karađorđević** i njegov brat. Oko tog dvorca nalazi se šuma i perivoji gdje ima raznih vrsta biljaka i životinja. Upoznali smo povijesni razvoj Kopačkog rita, a na kraju obilaska parka prirode pogledali smo i prezentaciju i desetominutni film koji je sniman za vrijeme svih godišnjih doba kako bi dočarao fantastičnu izmjenu krajolika. Put nas je dalje odveo u stari dio Osijeka u Tvrđu, odnosno u Muzej Slavonije. U muzeju smo vidjeti sva prapovijesna i povijesna izvorišta pronađena na tlu Slavonije. Prolaz kroz povijest je sve oduševio. Vidjeli smo razne slike, a voditeljica nam je govorila o tehnikama koje su se koristile u povijesti. Razgledali smo i posuđe i pribor kojim su se služili, a bilo je i mnogo starog, nekadašnjeg nameštaja. Bile su prikazane i slike iz ponekih ratova i bitaka. Trebalo nam je dosta vremena da obiđemo čitav muzej. Pomalo umorni i gladni otišli smo u studentski restoran na ručak, a nakon toga uslijedila je pauza od sat vremena koju smo proveli u šetnji centrom Osijeka ili uz Dravu. Zatim smo se uputili u Đakovo. U Đakovu smo posjetili prelijepu i veliku katedralu sv. Petra i park **Josipa Jurja Strossmayera**. Katedrala koje je izgrađena u drugoj polovici 19. stoljeća veoma podsjeća na zagrebačku katedralu i ima lijepe ukrase. Sve je uređeno posebno i sa stilom. Nakon dužeg razgledanja crkve, šetali smo parkom i centrom Đakova. Vodič nas je odveo i u župnu crkvu Svih svetih koja zajedno s katedralom omeđuje korzo. Župna crkva ili Mala crkva, kako je lokalno stanovništvo naziva, u vrijeme vladavine Turaka pretvorena je u džamiju što joj danas daje poseban izgled. Sigli smo tamo u vrijeme vokalne probe đakovačke kape *Certisa* pa su nam djevojke i žene otpjevale dio svog repertoara. Vrlo mi se dopao njihov način pjevanja. U osam sati smo se pozdravili s domaćinima i krenuli za Suboticu.

U autobusu smo zaključili da smo se odlično proveli i kako bismo mogli češće organizirati slična druženja i putovanja!

Ivana Dulić, 1. f.

Donacija školi u Bezdanu

Učenici Osnovne škole *Bratstvo-jedinstvo* iz Bezdana koji pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture dobili su vrijedan dar. Poklonjen im je projektor i video bim, čija je ukupna vrijednost 500 eura. Donacija je osigurana zahvaljujući angažiranju **Vesne Zelenike** iz Bezdana, a akciju su pomogli donatori koji su osigurali sredstva za kupovinu.

U Bezdanu, selu u kome ima manje od 500 Hrvata, izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pohađa oko 40 učenika.

Z. V.

Smotra recitatora

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku, XIII. po redu održana je prošli petak, 7. studenoga, u Gradskoj knjižnici u Subotici. Okupila je oko 90 učenika iz osnovnih škola u kojima se pohađa nastava na hrvatskom jeziku, kao i djecu iz škola u kojima se izučava predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Ove godine po prvi puta na Smotri su sudjelovali i učenici iz Sota iz Srijema.

Svaki sudionik smotre dobio je na dar knjigu na hrvatskom jeziku, a one najbolje očekuje i nagradni izlet u Osijek, na koji će se ići 23. studenoga.

REZULTATI:

Oni najbolji dobili su i pohvalnice, a žiri je u svakoj kategoriji odlučio dodatno pohvaliti nekoliko recitatora.

Mlađi uzrast od 1 do 4 razreda

POHVALNICE su dobili: Ivan Huska, Teodora Ivakić, Claudia Karan, Mila Kujundžić i Lucija Vukov.

POHVALE: Petar Pečerić, Barbara Piuković, Matea Rudinski i Luka Ralbovski

Srednji uzrast od 5 do 8 razreda

POHVALNICE: Nataša Benčik, Martina Čeliković, Zdenko Ivanković, Lucija Ivanković Radaković, Donna Karan, Kristina Kemenj, Anđela Novaković, Ana Piuković, Katarina Piuković, Aleksandra Poljaković, Zorica Ring, Josipa Stantić i Milica Vuković.

POHVALE: Anastasija Balatinac, Sara Lovrić i Marija Markus

Stariji uzrast – srednja škola

POHVALNICE: Maja Andraić, Davorin Horvacki, Augustin Žigmanov, Sara Dulić i Marina Marijanov

POHVALE: Ana Gelo, Josip Jaramazović i Sonja Vilić.

Nagrađeni recitatori mlađeg uzrasta

Nagrađeni recitatori srednjeg uzrasta

Nagrađeni recitatori starijeg uzrasta

Mali jubilej likovne sekcije

Likovna sekcija Osnovne škole *Bratstvo-Jedinstvo* Liz Lemeša obilježila je mali jubilej, četiri godine svog postojanja od kako aktivno radi i broji 40 stalnih članova. **Kristina Benja** je po dolasku u školu u svojstvu profesorice likovne kulture prije četiri godine pokrenila sekciju koja od tada marljivo radi na razvijanju znanja, vještina i vrijednosti. Sekcija njeguje prijateljstvo i zajedništvo te razvija toleranciju i pozitivan odnos prema okolini. Svojim kreativnim radovima i zalaganjem sekcija je vremenom sakupila dovoljnu količinu sredstava za koje je odlučeno da će biti utrošeni za jednodnevnu posjetu Beogradu. Tako su članovi ove sekcije posjetili Međunarodni beogradski sajam knjiga 30. listopada.

Ž. Z.

PETAK **14.11.2014.**

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi, telenovela
10:10 Slavna svjetska kupališta, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan: Tate s pregačama
13:40 Labirint
14:25 Riječ i život
14:55 Pozitivno
15:20 Kulturna baština
15:35 Znanstveni krugovi
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
18:35 Iza ekrana
19:00 Javna stvar - politički intervju
19:30 Dnevnik
20:10 Ciklus James Bond: Umri drugi dan, britansko-američki film
22:25 Noćna kavana
23:25 Rec 2, španjolski film - Filmski maraton
00:45 Filmski maraton 2. film
02:40 Filmski maraton 3. film
04:25 Svaki dan dobar dan
04:55 Riječ i život
05:25 Što vas žulja?
06:35 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Roktave priče, crtana serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Uhvati korak - Alpska plesna zona
09:30 Puni krug
09:50 Plesni izazov, serija za mlade (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:40 Šlep Sou - spot: Psihomodo pop - Frida
10:45 Indeks
11:15 Village Folk: Imanje budućnosti
11:25 Putovanje u daleke krajeve: Nepal - galerija bogova, dokumentarna

serija (R)
12:10 Dom po svom, dokumentarna serija
13:00 Ubojstvo, napisala je
13:45 Slasni Island, dokumentarna serija
14:15 Krv nije voda, američki film
16:00 Školski sat: Uhvati korak: Alpska plesna zona
16:30 Puni krug
16:45 Juhuhu
17:45 Briljanteen
18:30 Simpsoni, humoristična serija
18:50 Skladište 13, serija
19:35 Slasni Island, dokumentarna serija
20:05 Pink Floyd - Priča o albumu Wish You Were Here, glazbeno-dokumentarni film
21:10 Zločinački umovi
22:00 Ubojstva bez kajanja, serija
23:30 Sinovi anarhije, serija
00:20 Kralj Teksasa, američki film
01:50 Dom po svom, dokumentarna serija
02:40 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack, animirana serija
07:10 Aladdin, animirana serija
07:40 Pomorska ophodnja, akcijska kriminalistička serija (R)
08:40 TV prodaja
08:55 Pomorska ophodnja, akcijska kriminalistička serija (R)
09:50 TV prodaja
10:05 Hitna služba, serija (R)
11:00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
12:00 TV prodaja
12:15 Pomorska ophodnja, akcijska serija
13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, dramska serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, dramska serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Hrvatski broj jedan, glazbeni show
23:05 Eurojackpot
23:15 Hrvatski broj jedan, glazbeni show
23:50 Kod kuće je najljepše, igrani film, romantična komedija (R)

01:45 Dr. House, serija
02:40 CSI, serija
03:50 RTL Danas, (R)
04:15 Kraj programa

SUBOTA **15.11.2014.**

07:20 Najava
07:35 Putem europskih fondova
07:50 Kloni se Diabla, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:10 Normalan život
10:00 Kućni ljubimci
10:30 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira, emisija
13:10 Duhovni izazovi
13:45 Prizma
14:35 Operation Cupcake, američki film
16:20 Potrošački kod
17:00 Vijesti
17:20 Seoska gozba: Grdanjci kod Bregane, gastroputopis
18:05 Manjinski mozaik
18:25 Lijepom našom: Nin
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:15 Nove tajne ratnika od terakota, dokumentarni film
21:10 Ratnik, američki film
23:45 Machete, američki film - Filmski maraton
01:30 Kloni se Diabla, američki film - Filmski maraton
02:50 Subotom ujutro
04:10 Reprizni program
04:50 Duhovni izazovi
05:20 Veterani mira, emisija za branitelje
06:05 Prizma
06:50 Lijepom našom: Nin

06:30 Najava
06:35 Biblija
06:45 Roktave priče, crtana serija
09:40 Josie i pjesma Eurovizije, specijal
10:40 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
11:10 Vrtlarica, dokumentarna serija
11:45 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
12:45 Ciklus James Bond: Umri drugi dan,

britansko-američki film
14:55 Garaža: In The Go
15:25 City Folk
15:55 Rukomet, LP: Meshkov Brest - PPD Zagreb, prijenos
17:25 Rukomet, LP (Ž): Podravka - Thuringer, prijenos
19:00 Izbor za dječju pjesmu Eurovizije 2014., prijenos
21:35 Od Broadwaya do Hollywooda, dokumentarni film
22:30 Sinovi anarhije, serija
23:15 Večer s Joolsom Hollandom
00:15 Vrtlarica, dokumentarna serija
00:45 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
01:35 Noćni glazbeni program

06:35 RTL Danas, (R)
07:15 Timon i Pumbaa
08:10 Aladdin, serija
08:35 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija (R)
09:05 TV prodaja
09:20 Vatre ivanjske, dramska serija (R)
10:25 Vatre ivanjske, dramska serija (R)
11:35 TV prodaja
11:50 Pet na pet, kviz (R)
12:40 TV prodaja
12:55 Flicka 2 - TV premijera, igrani film, obiteljski
14:50 Gregov dnevnik 3: Pasji dani - TV premijera, igrani film, obiteljska komedija
16:30 RTL Vijesti
16:55 Jezikova juha, reality show (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!, game show
20:00 Ulične borbe - TV premijera, igrani film, akcijski
22:15 Boks: Kličko - Pulev, prijenos
00:20 Nepobjedivi 3: Iskupljenje - TV premijera, igrani film, borilački
02:10 Zamračenje - TV premijera, igrani film, horor
03:40 Astro show
04:40 RTL Danas, (R)
05:25 Kraj programa

NEDJELJA **16.11.2014.**

08:30 Najava
08:45 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Fantomska svjetlost, britanski film
10:05 Press klub
10:55 Velečasni Brown, serija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:30 Posljednji tango u Halifaxu, serija
16:25 Vrtlarica
17:00 Vijesti
17:20 Bizancij - Priča o trima gradovima, dokumentarna serija (25 godina pada Berlinskog zida?)
18:15 Volim Hrvatsku
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 6/45
20:15 Djeca jeseni, hrvatski film
22:00 Damin gambit
22:55 Klasika mundi: 39. samoborska glazbena jesen - J. Gallardo, X. Xzafer, C. Desaga, P.H. Xuereb i J. Očić izvode skladbe Schuberta i Dvoraka
23:55 Posljednji tango u Halifaxu, serija
00:45 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Fantomska svjetlost, britanski film
02:00 Press klub
02:45 Nedjeljom u 2
03:45 Damin gambit
04:25 Mir i dobro
04:55 Plodovi zemlje
05:45 Rijeka: More
06:15 Vrtlarica

06:30 Najava
06:35 Roktave priče, crtana serija
07:00 Juhuhu
09:00 Igrani film za djecu / Serija za djecu
09:52 Levi: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
10:50 Biblija
11:00 Duboševica: Misa
12:00 Koncert
12:55 Levi: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
13:50 Gospođica medvjedica, njemačko-kanadski film
16:00 Olimp

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

16:50 Karate TOP 10, snimka
17:30 Magazin LP
17:55 Rukomet, LP:
Lokomotiva - Gyor,
prijenos
20:00 Nogomet, Kvalifikacije
za EURO 2016, emisija
20:35 Nogomet, Kvalifikacije
za EURO 2016: Italija -
Hrvatska, prijenos
22:35 Nogomet, Kvalifikacije
za EURO 2016, emisija
23:05 Žena u crnom, britanski
film
00:35 Koncert
01:35 Odjednom ljubav,
američko-kanadski
film (R)
03:05 Noćni glazbeni program

05:40 RTL Danas, (R)
06:25 Timon i Pumbaa, (R)
07:20 Aladdin, (R)
07:45 TV prodaja
08:00 Vatre ivanjske, serija (R)
09:05 Vatre ivanjske, serija (R)
10:05 TV prodaja
10:20 InDizajn s Mirjanom
Mikulec, lifestyle emisija
10:55 TV prodaja
11:10 Hrvatski broj jedan,
glazbeni show (R)
14:55 Flicka 3 - TV premijera,
igrani film, obiteljski
16:30 RTL Vijesti
16:55 Ljubav je na selu, (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!
20:00 Preko svih granica, film,
avanturistički
22:30 Dadija - TV premijera,
film, komedija
00:10 CSI: Miami, serija
01:10 CSI: Miami, serija
02:05 Astro show
03:05 RTL Danas, (R)
03:55 Kraj programa

PONEDJELJAK
17.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi,
telenovela
10:10 Slavna svjetska
kupališta, dokumentarna
serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Treća dob - emisija

13:40 Rijeka: More
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Glas domovine
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Glas naroda,
humoristična serija
20:45 Legenda o Veroniki
Desinićkoj
21:35 Poslovna zona
22:10 Otvoreno
22:55 Junakinje Velikog rata,
serija
00:10 Drugi format
00:50 Filmovi Asghara
Farhadija: Shah-re ziba,
iranski film - ciklus
Kino Milenij
02:30 Glas naroda
02:50 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga (R)
04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:25 Najava
06:30 Roktave priče
06:55 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Znanost za djecu
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Briljanteen
11:25 Putovanja u daleke
krajeve: New Orleans
- grad ritma i ruševina,
dokumentarna serija (R)
12:10 Krajnje odredište dizajn
12:36 Kuće iz snova,
dokumentarna serija
13:05 Ubojstvo, napisala
13:50 Patricijina grčka
kuhinja, dok serija
14:15 Osuđeni bez presude,
njemačko-američki
film (R)
16:00 Školski sat
16:30 Znanost za djecu
16:45 Juhuhu
17:45 RECI, info teen magazin
18:10 Dječja usta
18:25 Simpsoni, serija
18:50 TračERICA, serija
19:35 Patricijina grčka
kuhinja, dok serija
20:10 Šlep Šou: Pips, Chips &
Videoclips
21:00 Lovina, serija
22:00 Zbogom, Grace -
američki film
23:25 CSI: Las Vegas, serija
00:10 Ludnica u Clevelandu
00:35 Šlep Šou: Pips, Chips &
Videoclips

01:20 Krajnje odredište dizajn
01:46 Kuće iz snova
02:12 Noćni glazbeni program

05:45 RTL Danas, (R)
06:25 Virus attack
06:45 Aladdin
07:10 Pomorska ophodnja,
akcijska serija (R)
08:05 TV prodaja
08:20 Pomorska ophodnja,
akcijska serija (R)
09:35 Hitna služba, serija (R)
10:30 Pomorska ophodnja
11:30 TV prodaja
11:45 Pomorska ophodnja
12:40 Hitna služba, serija
13:35 Sve u šest, magazin (R)
14:05 Preko svih granica,
film, avanturistički (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Uхвати Bingo ritam,
glazbeno-natjecateljski
show uživo
22:50 Dr. House, serija
23:45 RTL Vijesti
00:05 CSI, serija
00:55 Heroji iz strasti, serija
01:45 CSI, serija (R)
02:40 Astro show
03:40 RTL Danas, (R)
04:20 Kraj programa

UTORAK
18.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:20 Fotografija u Hrvatskoj
09:50 Dan sjećanja na Vukovar
13:00 Vukovar: Dan sjećanja,
prijenos mise
14:55 Poslovna zona
15:30 Turistička klasa
16:00 Dokumentarni film
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Piramida
21:15 Zaustavljeni glas,
dokumentarni film
22:50 Junakinje Velikog rata,
serija
00:05 Hollywood između
paranoje i znanstvene
fantastike - Moć mita,

dokumentarni film
01:00 Snimka kazališne
predstave
02:05 Svaki dan dobar dan
02:35 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga
04:42 Dokumentarni film
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni grad, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Glazbena i likovna
kultura za djecu
09:50 Plesni izazov, serija za
mlade (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 RECI, info teen magazin
11:10 Dječja usta
11:25 Putovanja u daleke
krajeve: Kanada -
Najljepši nacionalni
parkovi Alberte,
dokumentarna serija (R)
12:10 Krajnje odredište dizajn
12:36 Kuće iz snova
13:05 Ubojstvo, napisala je
13:50 Patricijina grčka
kuhinja, dok serija
14:20 U ogledalu, nejasno -
norveški film (R)
16:00 Školski sat
16:30 Glazbena i likovna
kultura za djecu
16:45 Juhuhu
17:45 Šlep Šou: Pips, Chips &
Videoclips
18:30 Simpsoni, serija
18:50 TračERICA, serija
19:35 Patricijina grčka kuhinja
20:05 Generacija Y
20:30 Nedjeljom ujutro,
subotom navečer -
humoristična serija
21:00 Lovina, serija
22:00 Grandview U.S.A.,
američki film
23:35 CSI: Las Vegas, serija
00:20 Ludnica u Clevelandu
00:45 Nedjeljom ujutro,
subotom navečer
01:10 Krajnje odredište dizajn
01:36 Kuće iz snova
02:02 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack
07:10 Aladdin
07:40 Pomorska ophodnja, (R)
08:40 TV prodaja
08:55 Pomorska ophodnja, (R)
10:05 Hitna služba, serija (R)
11:00 Pomorska ophodnja
12:15 Pomorska ophodnja

13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Ljubav je na selu
22:30 Dr. House, serija
23:30 RTL Vijesti
23:50 CSI, serija
00:45 Heroji iz strasti, serija
01:30 CSI, serija (R)
02:25 Astro show
03:25 RTL Danas, (R)
04:10 Kraj programa

SRIJEDA
19.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Slavna svjetska
kupališta, dokumentarna
serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Potrošački kod (R)
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Eko zona
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:15 Hrvatska u Prvom
svjetskom ratu: 1916.-
1917., dokumentarna
serija
21:05 Paralele
21:55 Otvoreno
22:40 Junakinje Velikog rata,
serija
23:55 Seoski učitelj, češko-
francusko-njemački film
- ciklus Kino Europa
01:50 Svaki dan dobar dan
02:10 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga (R)
04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro,
telenovela

06:30 Najava
06:35 Lijeni grad, serija
09:00 Školski sat
09:30 Sport za djecu
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Generacija Y
11:10 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
11:25 Putovanja u daleke krajeve: Velika himalajska staza, dokumentarna serija (R)
12:10 Krajnje odredište dizajn
12:36 Kuće iz snova
13:05 Ubojstvo, napisala je
13:50 Patricijina grčka kuhinja
14:15 Dok me nije bilo, američko-kanadski film
16:00 Školski sat
16:30 Sport za djecu
16:40 Juhuhu
17:40 Ni da ni ne: Predrasude
18:30 Simpsoni, serija
18:50 TračERICA, serija
19:35 Patricijina grčka kuhinja
20:05 Top Gear
21:00 Lovina, serija
22:00 Tucker: Čovjek i njegov san, američki film
23:55 CSI: Las Vegas, serija
00:40 Kalifornikacija, humoristična serija
01:05 Top Gear
01:55 Krajnje odredište dizajn
02:21 Kuće iz snova
02:47 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)

06.55 Virus attack
07.10 Aladdin
07.40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08.40 TV prodaja
08.55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
09.50 TV prodaja
10.05 Hitna služba, serija (R)
11.00 Pomorska ophodnja
12.00 TV prodaja
12.15 Pomorska ophodnja
13.10 Hitna služba, dramska serija
14.10 Sve u šest, magazin (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.25 Vatre ivanjske, dramska serija (R)
16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
17.00 Dr. House, dramska serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Footloose - TV premijera, igrani film, glazbeni
23.10 Dr. House, serija
00.10 RTL Vijesti
00.30 CSI, serija
01.25 Heroji iz strasti, serija
02.15 CSI, kriminalistička serija (R)
03.05 Astro show
04.05 RTL Danas, (R)
04.50 Kraj programa

ČETVRTAK
20.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatrepri, telenovela
10:10 Slavna svjetska kupališta, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Paralele
14:25 Društvena mreža - emisija pučke i predajne kulture
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Večer na 8. katu
21:00 Labirint
21:50 Otvoreno
22:35 Junakinje Velikog rata, serija
23:38 Pola ure kulture
00:20 Svaki dan dobar dan
00:40 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga (R)
04:42 Što vas žulja?
05:52 Sve će biti dobro, telenovela

06:30 Najava
06:35 Crtana serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:50 Plesni izazov, serija za mlade (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Ni da ni ne: Predrasude
11:35 Putovanja u daleke krajeve: Kapetan kuhar na krstarenju, dokumentarna serija (R)
12:20 Krajnje odredište dizajn, dokumentarna serija
12:46 Kuće iz snova, dokumentarna serija
13:15 Ubojstvo, napisala je kuhinja, dokumentarna serija
14:25 Sjena iznad Mese, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Kokice
16:45 Juhuhu
17:37 Juhuhu
17:45 Village Folk: Carlo Petrini
17:55 Indeks
18:25 Simpsoni, serija
18:50 TračERICA, serija
19:35 Patricijina grčka kuhinja
20:05 Divovi ledenog doba
21:00 Lovina, serija
22:00 Terminator, američki film
23:50 CSI: Las Vegas, serija
00:35 Kalifornikacija, humoristična serija

01:00 Indeks
01:30 Divovi ledenog doba
02:20 Krajnje odredište dizajn
02:46 Kuće iz snova
03:12 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)
06.55 Virus attack
07.10 Aladdin
07.40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08.40 TV prodaja
08.55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
09.50 TV prodaja
10.05 Hitna služba, serija (R)
11.00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
12.00 TV prodaja
12.15 Pomorska ophodnja
13.10 Hitna služba, serija
14.10 Sve u šest, magazin (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.25 Vatre ivanjske, serija (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Dr. House, serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Kako se riješiti frajera u 10 dana, igrani film, komedija
23.20 Dr. House, serija
00.15 RTL Vijesti
00.40 CSI, serija
01.35 Heroji iz strasti, serija
02.25 CSI, serija (R)
03.15 Astro show
04.15 RTL Danas, (R)
05.00 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od poneđjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • Popularne melodije - zabavna glazba (ponedjeljkom) • Na valovima hrvatske glazbene tradicije - narodna glazba (utorkom) • Veliki majstori glazbe - ozbiljna glazba (srijedom) • Rock vremeplov (četvrtkom) • Minute za jazz (petkom)

19.30 - 20.00

• *Evropski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kulturni kafe* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvođanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 Putnici kroz vrijeme emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 Hrvatima izvan domovine - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

ZVONKO ŠTIMAC, BIVŠI BOKSER

Ljepota ovoga sporta je u viteštvu

Tri puta je bio omladinski prvak Vojvodine, dva puta drugi na prvenstvu tadašnje države Jugoslavije, a na reviji 1978. godine, koju je organizirao Magyar Szó, proglašen je za najboljeg boksera

O naj tko ne pozna- je **Zvonka Štimca** iz Vognja nadomak Rume, ne bi mogao ni pomisliti da se nekada bavio boksom, sportom za koji mnogi misle da se njime bave oni koji na najgrublji način žele pokazati svoj bijes, srdžbu i negativnu energiju. Kada sam prvi puta upoznao čika Zvonka, inače oca mog kolege, nisam ni pomislila da je nekada bio jedan od najboljih boksera u Vojvodini. Čika Zvonkova pojava plijeni srdačnošću i dobrotom, tako da je kod mene razbio sve predrasude o gnjevnim bokserima, koje sam doduše gledala samo u filmovima, a sve ono što mi je tijekom razgovora prenio o tom sportu, iznenadilo me je, a vjerujem da će i mnoge koji budu čitali o njemu.

SPORTSKA OBITELJ

Zvonko Štimac potječe iz sportske obitelji, a među njima je najpoznatiji bio baš junak naše priče – bivši bokser Zvonko. Kao momak se počeo baviti boksom u tadašnjem klubu *Sloven* iz Rume. Počeo je trenirati s 16 godina i imao je kratku, ali uspješnu karijeru. Tri puta je bio omladinski prvak Vojvodine, dva puta drugi na prvenstvu tadaš-

nje države Jugoslavije, a na reviji 1978. godine, koju je organizirao *Magyar Szó*, proglašen je za najboljeg boksera. Bio je standardni član reprezentacije. Najveće priznanje mu je bio poziv na pripreme reprezentacije na Balatonu u Mađarskoj. Kako ističe, za sve što je postigao u svojoj uspješnoj karijeri u mladosti, pripisuje svom učitelju **Branku Pupavcu**, poznatom učitelju majstora ringa. Zvonko je pripadao posljednjoj generaciji rumskih boksera koju su predvodili **Ćulibrk, Kubot, Žilić, Hadžić** i ostali. Kako nam tijekom razgovora ističe, počeo je trenirati boks pretežitom zato što je tada bio jedan od najpopularnijih sportova: »Sasvim slučajno sam otišao na trening i trenirajući mnogi su mi rekli da imam talent. Tako sam počeo. S 16 godina već sam postao omladinski prvak Vojvodine, a poslije toga dva puta sam sudjelovao na prvenstvu Jugoslavije. Tada sam sedam dana uzastopno boksao da bi došao do finala, a u finalu sam bio dva puta. Boks me privlačio zbog dobrih rezultata koje sam u međuvremenu postizao i zbog popularnosti, a tada sam bio mlad i to mi je imponiralo. Boksao sam po cijeloj Jugoslaviji, jedino nisam bio na Kosovu i u Sloveniji. Na mečeve sam odlazio

u Varaždin i u Slavonski Brod i to su bila natjecanja van Vojvodine, a u četveromeču također sam imao dosta uspjeha«, priča nam bivši bokser Zvonko.

OLIMPIJSKA NADA

Ranije je kako nam Zvonko priča, boks bio drugačije organiziran sport. Trebalo je naporno trenirati, cijele godine se prati rad boksera i tek ako postaneš prvak Vojvodine, možeš sudjelovati na prvenstvu države: »Vodilo se računa o omladinima. I sam sam bio olimpijska nada i u to vrijeme trener mi je bio pokojni **Bruno Hrastinski** i iz tog vremena pamtim boksera sve od **Mate Parlova** do ovih današnjih boksera. Nisam živio od boksa. Završio sam školu i bavio se svojom strukom, a boks mi je bio samo omiljen hobi. Bilo je nekada naporno boksati svih sedam večeri, pogotovo kada dođu sportaši iz svih tadašnjih republika i pokrajina i svi smo tu isti. Tko shvati sport ozbiljno, on je onda uspješan ali se mora dosta raditi pogotovo kod pojedinačnih sportova koji iziskuju puno rada i truda, ali je kod boksa bitan i talent, a ja sam ga imao. Drago mi je što danas mogu reći da sam tri puta bio

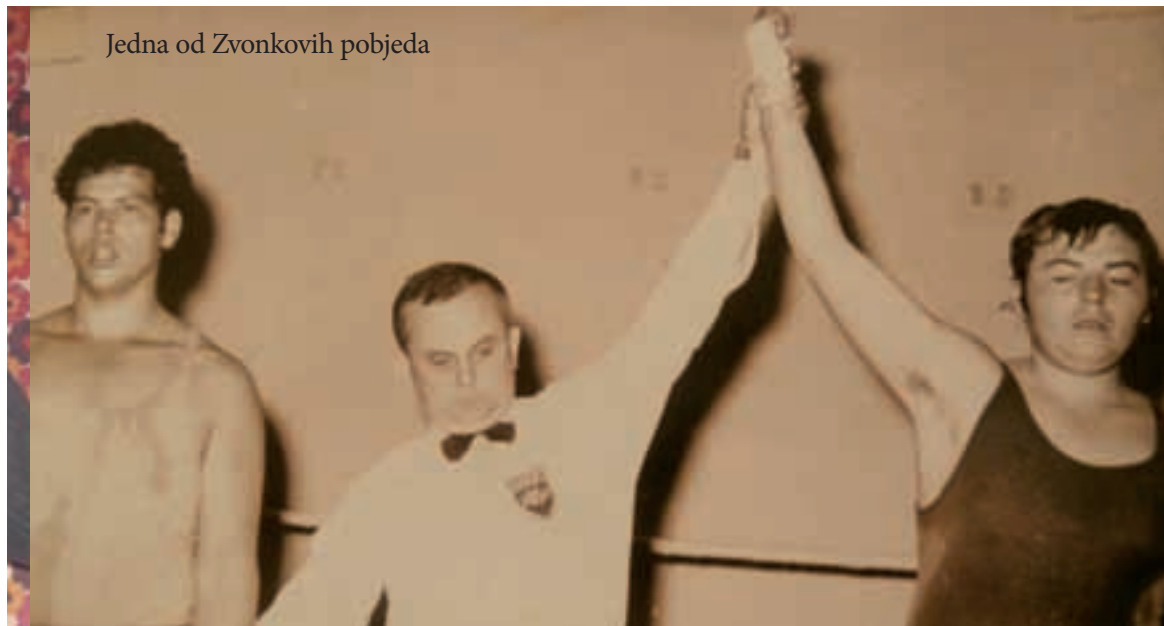
najbolji sportaš Srijema, najbolji bokser Srijema, sudionik *Zlatne rukavice* i što me se ljudi još uvijek sjećaju i pamte moje uspjehe«, kaže Zvonko.

BOKS NEKAD I SAD

I kao što sam na početku rekla, odlika boksa nije samo mjerenje snage i izdržljivosti, to je prema Zvonkovim riječima nešto mnogo veće: »Ljepota tog sporta je u viteštvu. Tko nije probao boksati, ne zna što je njegova čar, a to je upravo da ti možeš s čovjekom izmijeniti udarac i da poslije kažeš bolji je ili lošiji. Mislim da upravo ta mogućnost otvara dušu čovjeka, da se ne stvara mržnja u sebi. Ja sam tako doživio taj sport i tako se i dan danas ponašam, jer moj život ide tako – bez mržnje. Ne mrzim nijednog čovjeka, a imao sam i tu sreću da sam svojevremeno imao i dobrog trenera, pokojnog **Branka Pupavca** koji me je puno toga naučio«, ističe Štimac. Kako kaže, danas boks prati vrlo malo i više ga ne doživljava kao pravi sport: »Primijetio sam da su svi neozbiljni od trenera, bivših boksera i ne mogu shvatiti da danas s jednim ili dva meča, budeš prvak Srbije. U moje vrijeme nisi se mogao »švercati« kao danas. Nema više viteštva,

Jedna od Zvonkovih pobjeda

nema ljubavi prema tom sportu jer u boksu moraš biti kompletan sportaš i da naučiš izgubiti i dobiti i tako cijeli svoj život koncipirati. Prije je trebalo cijele

godine da netko prati tvoj rad da postaneš prvakom Vojvodine, kako bi išao na prvenstvo države i dosta rada uložiti da bi dobio pehar. Bilo je više amaterizma,

više zaljubljenika u taj sport, ali mislim da je danas bolja ekonomska situacija da bi i boks oživio, jer još uvijek postoje ljudi koji vole boks i cijene ga», kaže nam

Zvonko. Zvonko je boks trenirao devet godina, a odustao je kada se počeo zabavljati sa sadašnjom suprugom, **Milenom**, i kako kaže – nije želio da ga djeca gledaju s modricama i ožiljcima. Nikada poslije toga nije se bavio boksom pa čak ni trenerskim poslom, posvetio se obitelji, a još samo neke pehare čuva. Mnoge medalje podijelio je sinovcu. Sinovi **Dražen i Miroslav**, nisu nastavili očevim stopama, Zvonko je imao želju, ali jednostavno nije postojao talent kod njih. Na kraju razgovora, Zvonko je poručio svim budućim bokserima: »Za ovaj sport momci moraju imati dušu i srce. U pojedinačnom sportu ništa ne dolazi lako, nego se mora naporno raditi, trenirati i posvetiti tome. Tek tada možeš očekivati uspjeh«, kaže na kraju razgovora bivši bokser Zvonko.

Suzana Darabašić

Temeljem članka 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni glasnik RS* broj 135/04,36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica – Trg slobode br. 1. objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelji projekta MUJIĆ AMIR u postupku legalizacije objekta (pogon za reciklažu staklene ambalaže) podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja objekta na životni okoliš na katastarskoj parceli 15650/1 KO Novi grad, adresi Jovana Mikića br. 273b Subotica.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 14. 11. 2014 do 24. 10. 2014, u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u gore navedenom roku, dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš zatečenog stanja predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

Gradska uprava Grada Subotica temeljem članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelj projekta VASILIC DRAGAN I VASILIC VIŠNJA iz Subotice, Praška br.1. u postupku legalizacije stambeno poslovnog objekta na katastarskoj parceli 1558/2 KO Stari Grad, podnio je ovom tijelu zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja na životni okoliš

Nakon sprovedenog postupka Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj je dana 7. 11. 2014. godine donijela Rješenje broj IV-05/I-501-401/2014, kojim je utvrđeno da za predmetni projekt nije potrebna Studija o procjeni utjecaja na životni okoliš.

U cilju obavješćavanja javnosti tekst rješenja može se preuzeti na sajtu gradske uprave www.subotica.rs, odjeljak Životna sredina/Oglasna ploča

<http://www.subotica.rs/index/pagelistzs/lg/sr>

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke ortodontske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Dure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

OD 23.09.2014. DO 30.11.2014.

Jesenska akcija

✓ BESPLATNA KONTROLA VIDA

✓ -10% NA DIOPTRUSKE NAOČALE

✓ -50% NA SUNČANE NAOČALE

TÓTH OPTIKA SUBOTICA

024 551-045

4 M C 8 8 2 5 3 1 7

POGLED S TRIBINA

Nogomet i tenis

Hrvatsku nogometnu reprezentaciju u nedjelju, 16. studenoga, protiv Italije na stadionu *Guiseppe Meazza* u Milanu, očekuje najvažniji susret prvoga dijela kvalifikacija za plasman na Europsko prvenstvo Francuskoj 2016. godine. Sudar dvije prvoplasirane momčadi skupine H mogao biti donijeti možda i odlučujuću prevagu za lidersku poziciju, a pobjednik bi, vrlo vjerojatno, već osigurao jedno od dva mjesta koje osiguravaju izravni plasman na završni turnir najboljih europskih reprezentacija. Zahvaljujući svojim nogometnim vedetama, najboljem veznjaku Primere **Luki Modriću** (Real Madrid), zahuktalom strijelcu **Mariju Mandžukiću** (Atletico Madrid) i nadolazećoj budućoj zvijezdi **Andreju Kramariću** (Rijeka), koji je na oku najboljim momčadima starog kontinenta, ovaj susret će plijeniti najveću moguću pažnju. Hrvatski nogomet ponovno, kao i nakon SP u Francuskoj 1998. godine, ima visoku cijenu na svjetskom tržištu.

Ovoga tjedna, London je domaćin završnog turnira osmorice najboljih svjetskih tenisača u singlu i igri parova. Prvi puta u svojoj profesionalnoj karijeri na njemu nastupa **Marin Čilić**, senzacionalni osvajač ovogodišnjeg US Opena, jednog od četiri Grand Slam turnira. Na paralelnom turniru najboljih igrača parova, drugu godinu uzastopno sudjeluje **Ivan Dodig** (u paru s Brazilcem **Melom**), pa je Hrvatska jedna od malobrojnih zemalja koja ima predstavnike u oba prijestižna teniska natjecanja.

Imajući u vidu nepobitnu činjenicu kako su upravo nogomet i tenis dva od tri realno najpopularnija svjetska sporta, uz košarku svakako, navedeni primjeri na najbolji način kontinuirano promoviraju malu državu na obalama Jadranskog mora. Sportaši su uvijek bili najbolji ambasadori (veleposlanici) svojih država, a spomenuti nogometaši i tenisači to danas čine na najuvjerljiviji mogući način.

D. P.

NOGOMET

Pet golova Kramarića

Najbolji strijelac 1. HNL, napadač *Rijeke* **Andrej Kramarić** zabio je *Lokomotivi* pet pogodaka u pobjedi svoje momčadi (6:0) u posljednjem susretu 15. kola. Vodeći *Dinamo* odigrao je neodlučeno protiv *Zagreba* (0:0) pa su Riječani smanjili zaostatak na četiri boda.

Ostali rezultati 15. kola: Hajduk – Osijek 2:1, Istra 1961 – Zadar 1:1, Slaven – Split 1:0

KOŠARKA

Pobjede Cedevite i Cibone

Dvije najbolje hrvatske momčadi polagano ulaze u pobjednički ritam, nižući pobjede u Regionalnoj košarkaškoj ligi. U 7. kolu *Cedevita* je bila bolja od *Levskog* (86:68), dok je *Cibona* u gostima svladala *Krku* (80:70). Treći hrvatski predstavnik u ABA ligi *Zadar* poražen je na domaćem parketu od *Olimpije* (60:67).

TENIS

Poraz Čilića, pobjeda Dodiga

Novak Đoković bio je prejak za **Marina Čilića** (6:1, 6:1) u prvom susretu skupine A na završnom turniru osam najboljih svjetskih tenisača. Priliku za plasman u polufinale, Međugorac će tražiti u preostala dva duela protiv **Berdycha** i **Wawrinke**. Na turniru najboljih igrača parova drugi Međugorac **Ivan Dodig** je u paru s **Ricardom Melom**, u prvom susretu skupine B zabilježio pobjedu protiv **Zimonjica** i **Nestora** (6:3, 7:5) i napravio veliki korak prema plasmanu u polufinale.

HOKEJ

Velika pobjeda Medveščaka

Golom u posljednjih deset sekundi susreta, *Medveščak* je zabilježio važnu pobjedu u gostima protiv *Metalurga* (3:2) i s velikim plijenom se vratio iz Novokuznjecka. Sljedeći susret u natjecanju KHL lige »medvjedi« igraju protiv *Slovana* u Bratislavi.

Gradska uprava Grada Subotica temeljem članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni glasnik RS* br. 135/04, 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelj projekta AD *Ravnica* Bajmak, Zubačište 72 A, podnio je ovom tijelu zahtjev za davanje suglasnosti na studij o procjeni utjecaja zatečenog stanja objekta *SVINJOGOJSKA FARMA – PROLETER* u Bajmaku.

Nakon sprovedenog postupka Gradska uprava Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj je dana 10. 11. 2014. godine donijela Rješenje broj IV-05/I-501-333/2014, kojim je dana suglasnost na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš.

U cilju obavještanja javnosti, tekst rješenja se može preuzeti na sajtu gradske uprave www.subotica.rs, odjeljak životna sredina/oglasna ploča

<http://www.subotica.rs/index/pagelistzs/lg/sr>

NAMA JE DOVOLJNO
DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Darugar-Ivaničgrad. Tel.: 060/155-8667.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čačkirama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marama, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje. 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazni plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klipu. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvati oko 14 sati.

Poklanjam bijele i šarene mace po izboru i prodajem trajnožareći štednjak, veći i manji. Tel.: 024 528 682.

Prodajem soju (može i sjeme). Tel.: 024 532 570.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

ZAGREB, uži centar Černomerec, trosoban stan 60 m² zamjena za odgovarajuću nekretninu u Subotici, uz odgovarajuću doplatu – 62 000 eura. Tel.: 063/740-1895.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Izdajem jednosoban stan, uređen, useljiv, polunamješten (nova kuhinja, catv, interfon, telefon, cg, terasa). Subotica, Prozivka, Lajoša Joa 70. Cijena 100 eura + 1 mjes. depozit. Telefon 024 754-650 ili 064 2015689.

Prodaje se ili izdaje garaža uzidana u stambenu zgradu na Radijalcu. (struja, voda, grijanje). Tel.: 069 2887213.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 21. 11. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: VJENČANJE MARIJE JARAMAZOVIĆ I VLADE KOVAČA

»Hajdemo zajedno, ruku pod ruku«

»**M**ajkino ruvo svlači, a svekrvino oblači«, stihovi su stare svatovske pjesme koju je **Marija Jaramazović** otpjevala na godišnjem koncertu Subotičkog tamburaškog orkestra, a svega nekoliko tjedana kasnije, zaista to i učinila. Svima nam poznata po brojnim nastupima na festivalima i manifestacijama, ali i nadahnjujućim *Mademoiselle* kreacijama, Marija se udala za **Vladu Kovača** 25. listopada.

Građansko vjenčanje je održano u Velikoj vijećnici Gradske kuće, koja je bila premala da bi primila svu rodbinu i prijatelje, a crkveno u župi sv. Roka. Crkveni je obred održan pod svetom misom, koju je predvodio mons. **Andrija Anišić**, uz koncelebraciju vlč. **Marka Forgića**, a VIS *Proroci*, čiji su članovi i Marija i Vlado, su doprinijeli još svečanim euharistijskom slavlju. U svojoj propovijedi mons. Anišić je mladencima uputio riječi poticaja i ohrabrenja za život u kršćanskom braku obazirući se na sinodu biskupa o braku i obitelji, ali i na riječi evanđe-

lja, koje je govorilo o kući na stijeni. Mons. Anišić je naglasio da temelj braka treba biti Krist i da ako je Bog na prvome mjestu, sve ostalo je na pravome. Po završetku svete mise, mladi bračni par je proslavio Gospodina pjesmom *Hajdemo zajedno*. Marija je pjevala, dok se Vlado s bongosima priključio ostatku sastava *Proroka*.

Svadbeno veselje je nastavljeno u restoranu *Mala Gostiona*, a goste je do kasno u noć uveseljavao tamburaški ansambl *Ravnica* i **Dušan Sivilar**. Za svoj prvi ples mladenci su odabrali **Gibonnijevu** pjesmu *Žedam*.

S obzirom na to da Marija svakodnevno osmišljava haljine za mlade, maturanke ili ostale prigode, ne treba nam biti čudno što se ova mlada tri puta presvlačila! »Vjenčanicu sam sama osmislila, a tetka **Marija Šabić** je moj san pretvorila u javu. Za okretanje sam imala kombinezon, a kasnije sam se opet presvukla u haljinu, ovoga puta malo kraću«, priča nam Marija.

Ova modna dizajnerica i budući građevinski inženjer svoj zajednički život započeli su na salašu na Čantavirskom putu. Iako za medeni mjesec još nisu odabrali destinaciju, kažu da će biti nešto u duhu predstojećih blagdana, Adventa ili Božića.

J. D. B.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Braniša u turizi...

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi moja, ja nikako rđavo fruktivo pa sidim i mislim se šta bi mogo početi raditi, a nikako da se latim. Niko mi se ne da, sve što uradim čini mi se da je zaludno. Na priliku odranim svinje – oni kečidu cinu u trvalo, na zemlji dobra godina –

rodi ko ludo, oni odozgor uvedu porezčinu da se vazdan ne mož čovik iskobeljat iz nevolje. Niko mi se čini da ode kod nas ne znadu šta rade i oni pametniji od mene. Tako sam čeljadi virovo u ovu Jevropu i njezinu niku pravdu, a sad bome sam se zdravo razočaro. Sve mi se čini da oni napriliku namerno donosidu take odluke samo da nas posvađadu, a ode kod nas niki božem prosti čudan svit pa sam sebe ponišćava. Mladež nam biži po bilom svitu za korom kruva, indžiliri na peci prodajedu gaće, naučnjakinje igradu striptiz, a ovi s tri osnovne ko zna di izučene side u futeljima i vuku milijunske plate... Pa to je da čovik svisme od bisnoće. Niki dan sam bijo baš u Tavankutu i malo mi se vratila vira u svit, na tim *Balažević* salašu čeljadi moja što je složan svit, opravili ga sve po starovinski kako je kadgod bilo, a pedig moderno kako traži današnje vrime i moderan svit. Bome, baš šteta što sam ja razrušijo onaj salaš od pradide nuz sam Ivković šor, pa tamo bi sad bilo lipi novaca. No, ako se rasrdim još ću skupit mobu i nabit jedan još lipši na istim mistu i krenit u turizu. Joso me gledi posprdno i smijucka se. »Ded lajni rođo ne moj da trune u tebi«, velim mu, a on jedva dočekao da tisne na me, kugod kad zeljovu kažeš: »Ded ga di ha. Ta idi moj Braniša, da mi nisi rod pomislijo bi da si blendav, kako ti misliš nabit salaš, možda sa mnom i s komšom Perom, ta mi nismo vridni ni svinjak očistit kad imade četvora kolica mi se zadušemo ko mačak kad se poplaši, a ni ti nisi bolji. Ta za nabijanje triba čeljadi. Sedam nabija ravnim maljom, a osmi je furkač, on nabija nuz daske, a di si ti u ova vrime vidijo da se složi osam ljudi? Ta i nas trojica se slažemo samo dok imade u bokalu, a uvik smo zajedno. Ta to je kogod napujko svit jedno na drugog pa to ti je ušo nepro u svit. Vidiš da je to nemoguće, a ovi sad oprave kuću od koji kaki leca i lezonita i onog bilog za izolaciju, daš to još bi i virovo.« »Ma kako ne bi, niki godine Pere oblipijo kujnu, a došle kokoške i pojle mu to bilo, fala lipo, dosta mi je mode«, kažem mu ja, a opet će Joso, ne znam šta mu je očin navrzo se na me kugod obad na konjski rep: »Jal a ti bi bijo kirijaš pa bi izdavo, a ne znaš ni kajst 'turizam'. Ta idi moj rođo, to bome triba imat i u glavi i znat radit, poznat svita a ne ko mi, nismo makli dalje od Sombora i varoši, a bome i na sajam u Novim Sadu smo ritko bili. Neg, najbolje da mi štogod drugo radimo, jesil ručo?« Jedva sam čeko već da pita da malo skrene divan i oma sam se sjatijo u podrum s bokalom, ajd zbogom čeljadi moja. Ima Joso pravo, spuštiti ću se ja na zemlju, al mi je drago da su ova dica u Tavankutu taka složna, valjdar će se i na nji ugledat pa da se raširi, da i naš svit pokaže šta imade.

Zbogom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Kaka država taki i sveci

Bač Iva se već dugo sprima krenit u selo. Kukuruzi su u čardaku, žito posijano, njive poorane, pa sad može malo i danit dušom. Oma izajutra zapali radijon, izvali se na otoman u kujne, pa samo filtozira. A znađe baš lipo pridrimat, pa mu koišta i promakne. Odjutros se rešijo reskirat dan i obaviti sve što je naštodiro. Veli ide ništa svršit u opštine, pa će nuz put i u poštu, poslaće pismo što je još niki dan napiso sestre. Oma će vidit jel možda i njemu što-goda stiglo. A volji se izdivaniti i sa poštašom, najviše od fodbala. I uvijek o njega čuje ništa novo. Više put ga i zvo na jednu, al vaj neće, znađe čuvat posov. Potli će otit ko zubara, jedan kuknjak mu malo-malo, pa zaboli. Medecine ne volji gutat, pa će vidit š njim, akoće nek ga izvadi. Ka su on i njegova fruštukovali, popijo je bukaricu katarke, malo se lipše navuko, al nikako već da se krene. Njegova se stalno smijulji i ništa bi mu rekla, al ščim zine, on odvrti i prija neg što ona pita. Samo je odmanila rukom i ošla sadit salat. Potli će još metnit peršin, pa je zovu godinu svršila sa baščom. Bač Iva se kradom malo nameriso i krenijo se u selo. Došo do opštine, sve pozatvarano. Ajd, veli, možda su ošli na fruštuk, dojće potli. Otide u poštu, zaključano i tamo. Unutri nema ni žive duše, lipo se kroz veliki pendžer vidi da je sve prazno. Krenijo se dalje, veli vada će makar u abolante bit bolje sriće. Vidi nuz put da dućani redovno radu, u mesare gužva ko i uvijek, privatna pateka otvorita, nikaki majstori naveliko radu okolo crkve. Jedino mu čudno što je i škula prazna. Tako došo i do abolante, ni tamo nema nikoga, samo na što daje nekije i čistačica. Kažu mu da ne radi niko osim nje dvi, jel je nikaki državni svetac, ni one ne znu kaki. Bač Ive je oma sinilo zašto se njegova za fruštukom toliko smijuljila. Krenijo se doma, vidi da nema nikake asne više se zadržavat u selu. Vidi nuz put i da je u njeve fabrike sve pozatvarano. Doma došo ko pokisnit. Izvalijo se na otoman, pa samo duše. Došla i njegova u kujnu, veli pristaviće gra, ka je svetac, nek je svetac. »I to mi je nikaki svetac, ka svi rabadžije radu, a ne radu ni što se baš ni ne umoru ni ka radu. Ne radu ni šnajderke u naše fabrike«, veli i izdune bukaricu. »Pa to sam ti tila reć još odjutros, al o tebe ne mož dojt do riči. Kaže mi komšinica da nam je fabrika ope zatvorita, stari gazda je više neće držat, pa je priprodo novomu. Sve rabadžije je poslo na birov, a ka novi počme radit, ope će ji uzet u nadnicu, pa će i on o države dobit novaca. Vi drugi ne radu brog sveca, a škulari će današnji dan odradit u subotu. Zaboravijo si da su to i cure rekle ka su bile doma.«, veli njegova i metne lonac na špojer. »He he, znam samo da se prija znalo šta se i kako slavi. A vo danas, kaka država, taki i sveci«, veli bač Iva i okrene se u duvar.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Cronin:** Najsretniji je onaj koji kraj svoga života može povezati s početkom.
- **Hugo:** Riječi su igle kojima se pričvršćuju misli.
- **Adenauer:** Znak nesigurnog čovjeka je da vjeruje u sreću.

KVIZ

Hrvoje Macanović

Koje godine i gdje se rodio hrvatski sportski novinar i sportaš Hrvoje Macanović?
Kojim se sportovima bavio u mladosti?
U kojim novinama započinje njegova novinarska karijera?
Gdje je radio nakon Drugog svjetskog rata?
Po čemu će ostati dodatno upamćen?
U kom je svjetskom sportom tijelu bio angažiran?
Za koji je film napisao scenarij?
Kada i gdje je umro?

Umrro je u 4. siječnja 1980. godine u Malom Lošinj
Plavi 9
U Svjetskoj Ski Federaciji
Jer je hrvatski izraz sport promijenio (po nalogu partije) u sport
Na Radiju i televiziji Zagreb
U Novostima 1926. godine
Pilvanjem, vaterpolom i nogometom
Rodio se 1. lipnja 1904. godine u Arbanasi

FOTO KUTAK

Spremite čizme!

VICEVI

Perica jede juhu i kuka:

- Mama, ja ne volim jesti juhu.
- Pa ti zamisli da je to nešto što ti voliš.
- E, pa ti zamisli prazan tanjur i odnesi ga!

Razgovaraju dva prijatelja:

- Bolje je biti dužan.
- Zašto?
- Nedužni uvijek stradaju.

NOGOMET

Derbi opravdao očekivanja

ALEKSA ŠANTIĆ – U posljednjem jesenskom kolu MNL Sombor – Apatin – Odžaci – Kula, *Dinamovci* su derbi u Alekša Šantića apsolvirali bez poraza. Oba protivnika igrala su na rezultat, domaćini su nastojali postići pobjedu, gostima je odgovaralo sve osim poraza i na koncu je završilo 1:1. Sončani će prezimiti na 4. mjestu s 6 bodova zaostatka za *Radničkim 1918*, 2 iza OFK *Šikare* i 1 iza Alekša Šantića.

Omladinac – Dunav 3:1

BUKOVAC – Monoštorci su u pretposljednem kolu jesenskog dijela prvenstva PFL Sombor gostovali u Bukovcu zabilježili novi poraz od 1:3. U narednom kolu Monoštorci će u derbiju začelja dočekati ekipu *Rusina* iz Ruskog Krstura i pobjedom pokušati osigurati mirniji zimski san.

I. A.

Važna pobjeda

SUBOTICA – Nogometaši *Bačke 1901* su uspjeli zabilježiti važnu pobjedu protiv *Tekstilca* (3:2) u 13. kolu Srpske lige Vojvodina i s nova tri boda mirnije dočekati nastavak prvenstva. U subotu 15. studenoga očekuje ih derbi začelja protiv domaćeg *Vršca*.

Novi poraz

TAVANKUT – Još jedan domaći susret Tavankučani nisu iskoristili za osvajanje bodova koji su im prijeko potrebni u borbi za ostanak u natjecanju Bačke lige. *Tisa* je minimalnom pobjedom (2:1) odnijela cijeli plijen, a *Tavankutu* ostaje da u narednom kolu u subotu protiv *Jadrana* traži novu priliku.

D. P.

RUKOMET

Očekivani poraz

SONTA – U posljednjem kolu jesenskog dijela prvenstva TRLS – *Bačka* ekipa RK *Sonta* je pretrpjela očekivani poraz na svojem

parketu 25:33. Sončani su iskusne i tjelesno znatno jače gostujuće igrače do ove sezone drugoligaša RK *Dalmatinac* iz Ridiće natjerali na pun angažman, kako u posljednjem kolu ne bi doživjeli neugodno iznenađenje. Sončani će proljetnu sezonu dočekati na pretposljednem mjestu s dvije postignute pobjede.

ŽRK Sonta – OŽRK Radnički 23:28

SONTA – U 9. kolu TRLS – Srijem Južna Bačka ŽRK *Sonta* je dočekala lidera jesenskog dijela prvenstva, OŽRK *Radnički* iz Šida. Rezultatski previsok poraz tajfuni 23:28 posljedica je velikog broja grešaka, kako u obrani, tako i u napadu. U narednom kolu Sončanke će gostovati u Bečeju.

I. A.

Podjela bodova

SUBOTICA – Rukometaši *Spartak Vojputa* i *Partizana* podelili su bodove u utakmici 7 kola Super rukometne lige Srbije, odigravši neodlučenih 25:25. Istakli su se **Slobodan Čupić** i **Bojan Županjac** koji su po pet puta zatresli mrežu protivnika dok je osam golova kod gostiju postigao **Sretenović**. U sljedećem kolu izabranici **Branislava Zeljkovića** gostuju u Nišu ekipi *Metalo-plastike*.

PLIVANJE

Poletarac 2014

NOVI SAD – Međunarodni plivački miting *Poletarac 2014*, u organizaciji PK *Novi Sad* održan je u subotu, 8. studenoga, na bazenu SPC *SPENS* u Novom Sadu. Natjecalo se 485 plivača

iz 27 klubova s teritorija Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije. Plivački klub *Spartak* je predstavljalo 65 natjecatelja (37 plivača i 28 plivačica), pretežito mlađih uzrasnih kategorija, koji su predvođeni starijim plivačima, sada već višegodišnjim standardnim reprezentativcima Srbije u svojim uzrasnim kategorijama. Ukupno je osvojeno 38 medalja.

D. P.

PETAR KUNTIĆ, KOORDINATOR NOGOMETNE REPREZENTACIJE HRVATA IZ SRBIJE

Konkurencija na SP-u će biti izrazito jaka

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Tekuća 2014. godina je protekla dosta mirno u pogledu aktivnosti nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije, s obzirom na to da nije bilo niti jednog velikog natjecanja koje organizira Hrvatski nogometni savez. Međurim, već sljedeća godina donosi novo veliko natjecanje i novi ispit kvalitete.

»Imajući u vidu kako nas sljedeće 2015. godine, u kojoj obilježavamo deset godina aktivnosti, a kao pobjednike Europskog prvenstva klubova hrvatskih manjina očekuje nastup na Svjetskom prvenstvu hrvatske nogometne dijaspeore u Zagrebu onda je posve jasno kako ćemo sljedećih nekoliko mjeseci imati mnogo posla i aktivnosti oko priprema za što bolji nastup«, pojašnjava **Petar Kuntić**, koordinator nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije i dodaje:

»Konkurencija na SP-u će biti izrazito jaka, jer će u glavnom gradu Hrvatske nastupiti momčadi *Croatie* iz Toronta i *Croatie* iz Sydneya, nogometni klubovi koji su bili i prvaci svojih država u najelitnijem nogometnom razredu te uvijek neugodne i izrazito kvalitetne momčadi hrvatskih klubova iz Njemačke. U tako jakom društvu zasigurno najboljih i najjačih hrvatskih klubova, ne želimo biti samo sudionici velikog natjecanja, već jedni od favorita za najviši plasman. Prijašnji rezultati Reprezentacije Hrvata iz Srbije, na svim natjecanjima na kojima je sudjelovala, uz osvojeni naslov europskih prvaka uvijek obvezuju ovu momčad na borbu za sami vrh. S obzirom na to da se već provodi smjena generacija u našoj momčadi, a planirana je i buduća smjena vodeće garniture, pitanje je hoćemo li ikada više imati mogućnost plasmana na jednom ovako velikom natjecanju hrvatske nogometne dijaspeore koje se održava pod okriljem Hrvatskog nogometnog saveza«, kaže Kuntić. Na predstojećem Svjetskom prvenstvu, koje će biti održano u lipnju iduće godine u Zagrebu, pravo nastupa sukladno pravilima HNS-a, imaju svi igrači koji nemaju potpisane profesionalne ugovore.

Ivan Budinčević i Petar Kuntić

Najbolji hrvatski nogometni klubovi iz cijeloga svijeta nastupit će idućeg lipnja u Zagrebu

REPREZENTACIJA HRVATA IZ SRBIJE

Majicu nogometne reprezentacije do sada je ponijelo mnogo Hrvata iz brojnih vojvođanskih mjesta gdje je hrvatska manjinska zajednica stanovništvom najbrojnija.

»Drago nam je što tijekom proteklih deset godina nastup za reprezentaciju postao svakom nogometašu Hrvatu svojevrsan imperativ i velika čast, a svojim zalaganjem na terenu i angažovanošću na svakom susretu i konačno sjajnim rezultatima naši igrači su to i dokazali. Kostur buduće momčadi činit će najtalentiraniji nogometaši, registrirani za klubove iz nižeg razreda natjecanja, ali upravo svaki njihov nastup na nekom od reprezentativnih smotri njihova je najbolja prilika za skretanje pozornosti brojnim menadžerima i skautima koji ih vrlo pažljivo prate. Nažalost, reprezentacija često puta ne može nastupiti u svom najjačem sastavu, jer nekoliko izrazito kvalitetnih nogometaša s ovih prostora nastupa za klubove u nekoj od skandinavskih zemalja, a tamo je primjerice u lipnju samo srce prvenstvene

sezone i ne mogu dobiti dozvole svojih momčadi.

U ovom trenutku na širem popisu imamo pedesetak nogometaša pripravnih da se odazovu pozivu našeg izbornika **Marinka Poljakovića** i ne sumnjam kako će on i ovoga puta sastaviti momčad od zbilja najboljih i najspremnijih startnih jedanaest«, ističe Kuntić.

FINANCIJE

Za nesmetano funkcioniranje reprezentacije, koje podrazumijeva nabavu sportske opreme, organizaciju putovanja i smještaja na turnirima u inozemstvu, ali još mnogo drugih sitnijih detalja potrebno je osigurati ne mala financijska sredstva. Na koji način se financira reprezentacija Hrvata iz Srbije?

»Želio bih naglasiti kako niti jedan dinar za funkcioniranje nogometne reprezentacije nije utrošen iz sredstava namijenjenih djelovanju i aktivnostima Hrvatske manjinske zajednice u Srbiji. Sve obveze završavamo uz pomoć naših dobročinitelja i uz veliku pomoć župana Vukovarsko-srijemske županije **Bože Galića** i nekadašnjeg predsjednika Nogometnog saveza Jugoslavije **Ante Pavlovića**. Bez njihove velike i nesebične pomoći naša momčad ne bi mogla funkcionirati svih proteklih godina«, naglasio je koordinator reprezentacije Petar Kuntić i predao riječ svom prvom suradniku i tehniku reprezentacije **Ivanu Budinčeviću**: »Uloga tehnika momčadi je u ovim teškim vremenima je ponekad vrlo teška i nezahvalna, ali uvijek nekako uspijemo zatvoriti sve potrebno za organiziranje puta, smještaja, prehrane, osiguranja, viziranje putovnica dok je to bilo neophodno, ali i svih drugih pojedinosti vezanih uz nastupe reprezentativne selekcije. Ove godine smo imali samo jedan inozemni nastup, nedavno gostovanje u Zürichu na proslavi 45 godišnjice istoimene momčadi, ali zato nas u sljedećoj godini očekuje pored nastupa na već spomenutom SP-u u Zagrebu i pripreme za nastup na Europskom prvenstvu u nogometu za nacionalne manjine koje će biti organizirano 2016. godine u Južnom Tirolu.«

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

NIU »HRVATSKA RIJEČ«

NAGRADNA IGRA

PRAVILA

POTREBNO JE SAKUPITI
4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1), KOJI ĆE BITI OBJAVLJENI U
SLJEDEĆIH PET BROJEVA »HRVATSKE RIJEČI«,
POČEVŠI OD 606. BROJA.

4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1) POTREBNO JE ISJEĆI, STAVITI U
KUVERTU I POSLATI NA ADRESU UREDNIŠTVA: NIU »HRVATSKA RIJEČ«
SUBOTICA, TRG CARA JOVANA NENADA 15/2 ILI IH DONIJETI OSOBNO

**POSLEDNJI ROK ZA PRIJAM
NAGRADNIH KUPONA JE
SRIJEDA, 17. PROSINCA**

JAVNO IZVLAČENJE NAGRADA OBAVIT ĆE SE U UREDNIŠTVU
NIU »HRVATSKA RIJEČ« U ČETVRTAK 18. PROSINCA U 10 SATI

PRAVO SUDJELOVANJA U NAGRADNOJ IGRI IMAJU SVI ČITATELJI »HRVATSKE RIJEČI«
IZUZEV UPOSLENIKA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

GLAVNE NAGRADE

PERILICA
RUBLJA

KUPATILSKI
NAMJEŠTAJ

ŽENSKI
BICIKL

HRVATSKA
RIJEČ

bane
KURTIĆ

većera
BIKEL

Nagradni KUPON br. 1

1

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA
RIJEČ